

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, Iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Dispvatio XVIII. De supernaturalitate Visionis intuitiuæ Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

Propositio 4.

104 **U**t de reliquis intellectiōibus, ita de visione Dei intuitiua philosophandum est, quod attinet ad assignandum illud, in quo ipsa consistit.

Quia supposito, quodd intellectus videntis Deum intuitiue producit speciem expressam, seu verbum formale expressiuum ipsius Dei, iuxta dicta propof. 1. æquè, ac cuius intellectus producit speciem expressam, seu verbum formale expressiuum cuiusvis obiecti à se cogniti, prout statuitur in Pharo Scient. disp. 2. q. 1. non est, cur de visione Dei intuitiua aliter, quam de reliquis intellectiōibus, in præfenti philosophemur. Itaque, prætermittis alijs sententijs in eâ questione, relatis, visio intuitiua Dei iuxta nostram ipi statutam in vniuersum in specie expressa consistit producta ab intellectu creato per superadditam actionem, vniã tamen eidem non mediã vniõne superadditã, sed per se ipsam instar cuiusdam modi eius. Cuius assertiōnis probatio ex vniuersali doctrinã in dictã q. propof. 1. traditã petenda est.

DISPVATIO XVIII.

De supernaturalitate visionis intuitiue Dei.

Quia multa, quæ de supernaturalitate visionis Dei possunt in præfenti, atque etiam solent tractari, alijs supernaturalibus entibus communia sunt: idcirco Theologi præsertim Recentiores de ente supernaturali, siue de supernaturalitate in genere solent in præfenti multa dicere. Quod & nos in hac disp. illis morem gerentes gratiã vniuersalitatis doctrinã præstare decreuimus.

QVAESTIO I.

Quos modis dicatur aliquid supernaturale.

Natura à nascendo dicta multifariam vsurpari solet. Primò pro natiuitate, siue generatione. Secundò pro essentia, seu quidditate cuiusvis entis vniuersè. Tertiò specialitèr pro essentia, siue substantiã suppositi vt condistinctã à substantiã: quo sensu dicimus, substantiam esse terminum, seu complementum naturæ: atque ita in Christo Domino esse duas naturas cum vnã substantiã, seu personalitate: in Deo autem vnica naturam cum tribus personalitatibus. Quartò sumitur natura pro rerum creaturarum vniuersitate. Quo pacto dicunt Theologi cum S. Th. 1. p. q. 105. art. 7. miraculum totius naturæ vim superare. Quintò accipitur paulò contractiùs pro congregatione causarum secundum instam, innatamve propensionem operantium: quomodo dicere solemus, naturam nihil facere frustra, abhorrere vacuum, odisse superfluum, &c. Hinc

sexto præfati Philosophi interdum nomen naturæ ad solam primam causam contrahebant, dum dicebant, cuncta esse facta per naturam. Septimò apud Arist. lib. 2. Physic. cap. 1. natura est principium, & causa motus, & quietis eius, in quo est primò, & per se, & non secundum accidens. Octauò denique, quia præter ea, quæ iure creationis substantijs creatis sunt debita, plura illis Deus dona confert ex meritis Christi gratuito, & supra exigentiam ipsarum; pro eâ rerum collectione, cum quibus hæc dona tanquam indebita comparantur, à Patribus, & Theologis natura vsurpatur. Qua acceptiōne ordinem naturæ ab ordine supernaturali, & gratiæ solemus seiuungere. Quam autem entia natura sic vsurpata sub se complectatur, vberitèr infra explicandum est.

Hinc naturale tot ferè modis, ac natura, accipi solet. Primò enim dicitur naturale, quod natiuitate, seu origine comparatur. Secundò, quod cuiuslibet entis naturæ, seu essentiæ quoquo modo est conueniens, & consentaneum: quæ acceptiō est latissima: quia non solum consentanea naturæ debita, sed etiam indebita amplectitur. Tertiò vocari solet naturale, quod ratione naturæ, non verò ratione substantiæ supposito conuenit: siue id sit debitum, siue non debitum. Quartò naturale dicitur, quod opponitur miraculoso: & quia de ratione miraculi est esse infuetum, omnia in Mundo non infueta, quantumuis ad ordinem gratiæ pertineant, naturalia hoc sensu vocantur, vt videre est in Aug. lib. 26. contra Faustum cap. 6. Quintò naturale dicitur, quod non est liberum: quo pacto etiam actum charitatis naturæ indebitum naturalem esse dicimus, cum liber non est, vt in Beatis. Sextò ens, quod principio motus constat naturale vocatur; & quod ab eius natiua propensione nascitur, naturale dicitur; opponiturque violento, quod ab extrinseco, & contra internum impetum entis ipsi solet impingi. Septimò denique naturale dicitur à Theologis, quod intra naturæ vires, & exigentiam, seu ius, aut debitum continetur, sumendo naturam in octaua acceptiōne data n. præced. quodque subinde supernaturale non est, neque ad ordinem gratiæ pertinet, sed naturæ. Aduerto tamen circa hanc acceptiōnem, quæ sola ad rem præsentem facit, naturale in hoc sensu præter ea, quæ naturæ sunt debita, ea etiam comprehendere, ex quibus natura ipsa coalescit, vt latius explicabo infra q. 2.

His positis, supernaturale, vt nomen ipsum præ se fert, idem est, quod supra naturam. Unde, quicquid quomodolibet supra naturam est alioquo ex prædictis modis acceptam, supernaturale vocari posset. Quamquam bifariam dumtaxat reperitur hæc vox vsurpata. Primò apud Philosophos pro eo, quod est supra naturam sumptam pro principio motus, & quietis, siue supra ens ab illã dictum naturale, quod est obiectum Physicæ, superioritate quadam vniuersalitatis: qualia sunt ea, de quibus Metaphysica tractat; quæ proinde scientia supernaturalium, seu scientia supernaturalis conuenit vocari, vt notauit P. Fonseca in præmio Metaph. cap. 8. Secundò apud Theologos & ad rem nostram pro eo, quod est supra vires, supra omneque debitum, aut etiam exigentiam naturæ, quamdamque superioritatem, & excellentiam supra illam habet. Quo sensu non solum apud Scholasticos, vt Recentiores quidam putant, sed apud Patres etiam habet vsu prædicta

vox, vt videre est in Dionys. epist. 4. ad Caium, Damasc. lib. 3. de Fide cap. 15. & lib. 4. cap. 12. 14. & 15. aliisque in locis, & Cyrill. Alex. lib. 1. in Ioan. cap. 13. & 14. Patres etiam Concilij Arausic. 2. August. Prosp. Fulg. & alij dona, quæ nos voce istâ significamus, verbis æquivalentibus dicunt, esse supra naturam in sensu dicto. Quinimo, cum Greg. 13. & Pius V. in Bulla editâ contra Michalem Baium inter alias eius propositiones damnent propositionem 22. qua ait, *Humane nature sublimatio etiam in consortio diuine nature debita fuit integritati primæ conditionis: ac proinde naturalis dicenda est, non supernaturalis.* Et proposit. 24. simile quid habentem; canonicè profectò definita, seu approbata censenda est huiusmodi vox secundum sensum explicatum.

4 Penes quem rursus supernaturale diuiditur in supernaturale simpliciter, quod solum, absolute loquendo, dicitur tale, & in supernaturale secundum quid. Primum est, quod superat, siue excellit vniuersam naturam, vt gratia, sanctificans, vniõ hypostatica, & similia. Secundum, quod solum est supra vnã, aut alteram naturam particularem, vt sensus comparatione lapidis, intellectus comparatione bruti, & huiusmodi.

5 Præterea Thomistæ aliqui cum Caiet. 1. p. q. 12. art. 5. aliud vocant supernaturale excellentiæ dignitatis; qualis, inquiunt, est solus Deus omnem naturam creatam dignitate excellens. Aliud supernaturale excellentiæ causalitatis, seu virtutis; qualia sunt, aiunt, cætera entia simpliciter supernaturalia: quæ licet interdum quoad dignitatem, seu perfectionem ab aliquo ente naturali excedantur, in nullius tamen causalitate, siue virtute continentur.

6 Denique frequentissima est, & celeberrima diuisio entis simpliciter supernaturalis in supernaturale quoad substantiam, & supernaturale quoad modum. Supernaturale quoad substantiam est, cuius substantia, seu essentia, siue entitas supra vires, & exigentiam nature est, vt gratia sanctificans, fides diuina, &c. Supernaturale verò quoad modum est, quod intra vires, & exigentiam nature quoad entitatem continetur: quoad modum verò, quo producit, superat illas, vt restauratio visus amissi, recuperatio repentina salutis, & similia. Quæ omnia ex decursu disputationis amplius constabunt, fusiusque à nostro Ripald. disp. 1. de Ente supra, proposita sunt.

QUESTIO II.

Quid sit, quidve complectatur natura, supra quam ens supernaturale dicitur esse.

7 **C**um ens supernaturale relatè ad naturam, supra quam esse dicitur, innotescat, ad eius quiditatem capiendam, quiditas imprimis talis nature venanda est. Suppono primò tanquam certum, neque naturam sumptam vniuersè pro essentia, neque naturam sumptam pro Deo, neque naturam sumptam pro totâ collectione aut creaturarum vniuersè, aut causarum esse eam, supra quam ens supernaturale ponitur: quia ens supernaturale neque est supra suam, aliorumque entium supernaturalium essentiam, neque est supra Deum, neque supra collectionem aut creaturarum, aut

causarum, in qua ipsum clauditur, vt constat. Suppono secundò etiam vt certum, naturam, supra quam constituitur ens supernaturale, vt minimum completi sub se omnes substantias creatas de facto existentes, atque etiam ea accidentia, quæ ipsis connaturalia sunt: quia hanc collectionem entium vt minimum intelligunt Concilia, & Patres usurpatione nature, dum dona supernaturalia gratiæ supra naturam esse prædicant, contra Pelagium, aliosque hæreticos, vt amplius ex dicendis constabit. Difficultas ergo eò reducitur, an natura, supra quam euellit ens supernaturale, præter substantias existentes, & accidentia, ipsi congenita, aliquas substantias præterea, aut omnes purè possibiles, earumque subinde accidentia connaturalia complectatur.

Prima sententia negat. Pro qua P. Ripald. disp. 3. de Ente Supern. sec. 1. refert P. A. Gid. Coninc. disp. 4. de actibus supernaturalibus n. 9. & alios Recentiores.

Secunda autem sententia asserit, naturam, quam superat ens supernaturale, omnem omnino substantiam creatam, & creabilem, siue existentem, & possibilem comprehendere. Ita Caiet. 1. p. q. 12. art. 4. Fasol. ibidem n. 20. Arrub. disp. 20. n. 21. Tanner. disp. 2. q. 6. dub. 3. n. 4. & Gran. 1. 2. cont. 8. de Gratiâ tract. 4. disp. 8. sec. 2. Quibus consentit Arriag. 1. p. disp. 3. sec. 1. & 3. Hi namque Doctores negant possibilem substantiam supernaturalem, cui aliquod ens supernaturale connaturale sit.

Tertia sententia est, naturam supra quam eleuatur ens supernaturale, esse omnem substantiam existentem, & possibilem impotem suis virtutibus videre Deum. Admittit namque sententia hæc possibilem substantiam supernaturalem competentem suis virtutibus videre Deum. Ita Petr. Hurt. in manuscriptis de visione Dei, testante eodem Ripaldâ supra.

Quarta sententia, quam tenet Ripaldâ ibidem sec. 2. est, naturam, supra quam essertur ens supernaturale, esse collectionem substantiarum non existentium, earumque possibilem, quæ existentibus annexæ, & affines sunt. Sunt autem huiusmodi, inquit, quæ intra vires naturales existentium physicæ, aut intentionales quiditatiuè continentur, ita, vt ab earum naturali virtute aut physicè causari, aut quiditatiuè cognosci possint, ad qualque proinde existentes transcendentaliter referuntur.

Quintam sententiam tuetur insuper idem Ripald. sec. 4. Qui supponens ex dicendis à se disp. seq. ens supernaturale esse ex proprio, & absoluto conceptu, quod cum gratiâ iustificante aliquo modo connexum est, ait, naturam, supra quam illud constituitur, collectionem esse omnium substantiarum, & accidentiarum tam existentium, quam possibilem, quæ nullatenus cum gratiâ iustificante connexa sunt.

Sexta sententia quorundam Recentiorum est asserentium, naturam, quam superat ens supernaturale, collectionem esse substantiarum existentium, & earum possibilem, quæ aliqua ratione existentibus debentur, & circa quarum existentiam Deus aliquem effectum saltem simplicem habere tenetur ex eo præcisè, quòd eas, quæ modo existunt, produxerit. Supponunt enim hi Recentiores, vnã substantiam alteram, cum quâ vniuersum componit perficere aliquo modo, illique eo iure deberi. Sicut vna pars alteram, cum qua componit totum, perficit, & illi debetur. Tum Deum.

Deum, qui debitor est huiusmodi naturalium debitorum, quoties vnum ens debetur alteri, teneri habere affectum aliquem aut efficacem, aut simplicem circa id, quod debetur, attentâ præcisè naturâ eius, cui est debitum. Pro exactâ, perspicuâque resolutione huius, & sequentium quæstionum, aliquot hic hypothèses oportet præmittere, ut sequitur.

Hypothesis 1.

14 Entia supernaturalia, quæ de facto dantur, sumpta in speciali, notissima sunt in Theologia; quinimo in totâ Ecclesiâ Dei. Notitiâ videlicet per fidem potissimum acquisitâ ex diuinâ revelatione, quæ vel in sacris Litteris, vel in Ecclesiâ definitionibus continetur. Talia enim sunt visio beatificâ, & alia dona beatitudinis, gratia sanctificans, fides, spes, charitas, & alia virtutes infusæ, gratia gratis data, & dona Spiritus sancti cum auxilijs, alijsque compingentijs, quibus eleuatur natura ad exercendas operationes huiusmodi virtutum, atque donorum. Tum vnió hypostatica, character, & cætera, si quæ sunt huiusmodi, de quorum existentia constat per fidem, necnon miracula superantia vires naturæ, quæ per experientiam in super ratione accedente innotuerunt. Dicuntur autem cuncta hæc supernaturalia: quia, vt etiam habemus ex fide, ex Patrumque, & Theologorum communi consensu, non à naturâ, sed à gratiâ Dei sunt oriunda: cum sint dona collata à Deo merè gratuito, non solum vltra facultatem, sed vltra debitam naturæ. Pro cuius intelligentiâ sit.

Hypothesis 2.

15 Quæcunque in toto hoc Vniuerso iuxta naturæ facultatem proueniunt, ex iure quoddam debitoque naturali ducunt originem. Quomodo enim in qualibet benè constitutâ republicâ ius habet morale vnusquisque ciuium ad faciendâ aliqua, aut possidendâ consentaneâ ad suum statum, & conditionem. Vnde nascitur in Principe, siue Governatore respUBLICÆ debitum quoddam morale seruandî illa talia iura. Ita in ordinatissima istâ Mundi vniuersitate vnumquodque entium, quæ in illâ existunt, ius naturale habet ad aliqua præstanda, vel possidenda consentaneâ ad suam naturam, siue essentiam, & conditionem. Vnde in Deo Opifice Mundi, ac Governatore debitum quoddam naturale resultat seruandî illa talia iura. Et sicut interdum in humanâ republicâ competit ius communitati, quod singulis, communitatis non competit determinatè, sed summum huic, vel alteri, aut his, vel illis sub disunctione. Ita in vniuersitate rerum aliqua iura habent species, quæ singula indiuidua non habent, proindeque non in singulis, sed in his, aut alijs debent impleri. Adde, sicut in republicâ interdum singulari ciui ius ad præstandum, aut obtinendum aliquid competit non semper, nec pro determinato tempore, sed pro hoc, aut alio tempore sub disunctione. Ita pariter in Vniuerso quandoque enti singulari

competit ius ad aliquid aliquando præstandum, aut obtinendum, non tamen semper, aut pro tempore determinato. Denique, sicut iura moralia ciuium non semper eis competunt absolutè, sed sæpe respectiuè ad alios ciues, proindeque sæpe exoriuntur lites, & exigentibus duobus, aut pluribus rem eandem, Princeps illi eam adiudicat, qui, omnibus vndeque pensatis, præstantius ius habere censetur, quantumvis alij molestia, aut etiam violentiâ patiantur. Ita in vniuersitate rerum sæpe iura non absoluta, sed respectiua, sunt: atque ita, cum duæ, vel plures res oppositis exigentibus decertant, ei, quæ, pensatis omnibus, præstantius ius habet, conferri debet, quod exposcit contra exigentiam cæterarum, aut etiam cum earum violentiâ, vt, quando causa contrariæ congreduuntur, cernere licet. Hinc ego duplicem exigentiam naturalem in rebus vniuersi distinguo. Alteram iuridicam, contra quam citra miraculum fieri nequit. Alteram non iuridicam, contra quam sæpissimè fit: quia iuribus aharum rerum, quæ prævalent, ita debetur.

16 His positis, ad tria capita reduco omnes exigentias, omniaque iura, siue debita vniuersæ naturæ iuxta tria, quæ res vniuersi naturaliter exigunt, aut iuridicè, aut non iuridicè. Ea autem sunt, quibus intra limites status sibi naturalis (hoc est, consentanei, ac proportionati suæ naturæ, seu essentiz) aut perficiuntur in ordine ad esse, aut instruuntur in actu primo in ordine ad operari, aut adiuuantur in actu secundo in ipsâ operatione. Incipio ab hoc postremo. Tenim qualibet causa instructa iam, atque completa in actu primo cum omnibus requisitis ad operandum, concursus Dei comitantem exigat ad integrum actum secundum, quem ita instructa potest elicere: debetur autem ei quantum petit, si ius oppositum non occurrit, quod debitum eius, aut integrè extinguit, aut minuat: si enim tale ius contrauenit, amplius, quàm illud patitur, non debetur. E. g. ignis approximatus aquæ concursus Dei petit ad producendos in illâ sex gradus lucis, atque etiam sex gradus caloris simul in primo instanti approximationis: quia tantum est, quod potest simul producere potentia physicâ, quam habet. Verùm, etsi comparatione lucis producendæ integer concursus, quem petit, debeat, & præbeat: quia nullum est ius oppositum, quod contraueniat, eo ipso, quod lux contrarium non habet: ast comparatione caloris nec debetur, nec datur integer concursus, quem petit: quia ius oppositum, quod habet aqua ad conseruandum suum frigus, ac resistendum per illud calori contratio, id non permittit. Quo fit, vt petente aquâ ex vnâ parte integrum frigus conseruare, & igne ex aliâ integrum calorem inducere pro primo instanti, naturæ æquitas vtriusque debeat, plus, aut minus iuxta vniuersi cuiusque naturam, & dignitatem. Tantumdemque euenit in reliquis partibus temporis, quo durat applicatio. Vnde nascitur, vt alteratio contrariorum successiuè fiat, vt latius explicauit suo loco. Similiter, dum lapis grauitat ad centrum, concursus Dei exposcit semper ad descendendum: at non semper illi debetur, sed solum, quando exigentia, & ius vrgentius impulsus contrarij non præualet. Porro, quando causa completa in actu primo est necessaria, absolutè exigat concursum, & absolutè debetur illi, cum debetur: quando verò est libera, veluti conditionate solum

exigit, & ei debetur, pro casu videlicet, quo sese ad operandum sponte sua est determinatura, nisi concursus ipse negetur.

18 Et quoniam petens aliquid ab altero indifferenter supponit illum ad dandum, vel non dandum, & se ad recipiendum, vel non recipiendum, quod petitur; (serio enim non possum ego à te petere id, quod neque tu potes non dare, neque ego possum non accipere); ideo, si cum proprietate aliqua loquendum sit, dicendum utique est, prædictam exigentiam causarum, & ius ad concursum diuinum, non præsupponere; sed potius præcedere decretum concurrenti Dei: quia, posito tali decreto, nec Deus potest non concurrere, nec causâ non potiri concursu eâ ratione, quâ illum petit, conditionatè scilicet, si libera est, & absolutè, si necessaria. Quinimo, cum sit possibile, uti fatentur omnes, causam in negatione concursus posse violentiam pati, non modò exigentia, verùm etiam conatus, quantum est ex se, ad operandum, contra quem sit violentia, debet in causâ præcedere ante decretum concurrenti. Si enim ad talem conatum requireretur tale decretum, ut quidam Recentiores Philosophi opinati sunt, nunquam posset causa pati violentiam aut in negatione sui actus, aut in receptione contrarij: quia, deficiente decreto, non esset in causâ conatus requisitus ad patiendum violentiam; & posito decreto, non est possibilis negatio concursus, ut constat, & consequenter neque posito actus contrarij.

19 Pergo ad secundam exigentiam, & ius naturale, quod habent res, ut compleantur in actu primo ad operandum proportionatè ad suam naturam. Loquor autem non de complemento cognito rei aut à principio, aut pro certa ætate instar passionis eius inseparabilis: qualia esse solent facultates, & instrumenta operandi: quia hoc ad tertiam classem perfectionum referuo, utpotè perficiens etiam rem in ordine ad esse: sed de complemento accidentariè rei obueniente, qualis est impressio, vel excitatio speciei ad intelligendum, cogitatio obiecti, ad appetendum, approximatio agentis ad passum, &c. Et dico, respectu talis complementi ut minimum esse exigentiam, & ius in specie, ut illud aliquibus indiuiduis aliquando tribuatur iuxta naturam, & dignitatem ipsius speciei, & conditionem operationis, ad quam tribuitur. Alioquin frustra existeret in rerum naturâ potentia nunquam ad actum reducenda defectu complementi: quod contra æquitatem naturalem esse videretur. Adde tamen, singula etiam indiuidua videri exigere, imò & ius habere, ut de prædicto complemento interdum eis prouideatur; licet non semper, neque in eadem mensurâ, aut gradu: quia etiam in singulis indiuiduis videtur frustraneam fore potentiam, quæ aliquando, & aliquo modo ad connaturaliter operandum non completeretur. Hoc tamen ius indiuiduorum à contrarijs iuribus concurrentibus sæpissimè potest, soletque extingui iuxta eam, quæ dicebamus n. 17.

20 Restat tertia exigentia, & ius rerum ad ea, quibus in ordine ad esse connaturaliter perficiuntur. Quæ in duplici sunt differentia. Alia, quæ congenita sunt ipsis aut à principio, aut pro certa ætate tanquam passionibus inseparabilibus: & ad hæc quidem præter exigentiam ius habent singula indiuidua, nisi, quod quandoque extinguitur à contrarijs iuribus concurrentibus; uti euenit in monstris effectibus, qui sæpè in vniuerso cer-

nuntur. Alia verò, quæ accidentariè obueniunt rebus; & ad hæc etiam saltem aliquando obtinenda videntur & exigentiam, & ius habere singula indiuidua: quia æquum videtur, ut vnum, quodque perfectione sibi proportionatâ, & possibile quandoque saltem perficiatur; tametsi ius istud, utpote cæteris debilius, frequentius à contrarijs concurrentibus labefactari soleat. Et quidem hæc connaturalia accidentia hoc maxime differunt ab illis, quæ præternaturalia, seu neutra vocantur, qualis est lux respectu aeris, quod prima rebus, quas perficiunt, aliquo modo sunt debita; posteriora verò nullo modo; tametsi semper sint debita causis, à quibus fiunt.

Est tamen hic obiter dubitabile, an accidentia commemorata præternaturalia, seu neutra, non solum non debeantur subiectis, respectu quorum talia sunt, sed neque ab ipsis exigantur. Vnde debet dicendum, exigi: quia vnumquodque potest petere, quod sibi est conueniens, quantumvis debitum non sit. Arbitror tamen, melius dictum iri, huiusmodi accidentia à dictis subiectis non exigi. Primo: quia exigere propriè est petere, aliquod tanquam debitum. Secundo: quia, cum Deus ut Auctor vniuersalis, atque gubernator nature, ad quem ut sic diriguntur naturales istæ exigentiæ, solum attendat ad iura nature adimplenda, frustra exigent ab ipso res naturales quidpiam sibi conueniens aliter, quam prætextu iuris, quod vel reuerà habeat ad illud, vel lite exorta cum alijs rebus, veluti præterdunt habere. Itaque negant rebus non solum ius, cui respondeat debitum, sed etiam exigentiam respectu accidentium eis præternaturalium aptis loquuntur consentaneæ ad analogiam iurium, & exigentiarum moralium, quam in hisce naturalibus semper insequimur. Insequimur autem iure optimo. Quia per has metaphoras nature rerum, in quibus fundantur, satis appositè declarantur, atque notificantur. Virum autem comparatione totius nature entia aliqua possint esse præternaturalia, & quo à supernaturalibus differant, inferius constabit. Ex dictis autem modò constat, naturam non habere exigentiam respectu accidentium ipsi toti præternaturalium, aut supernaturalium; utpote quæ eiusdem nature omnia iura, omneque debitum transcendunt. Vnde dicemus etiam inferius, neque appetitum innatum ad talia accidentia illam habere.

Itaque, quidquid res naturales exigunt, aut est illis debitum, aut est eiusmodi, quod deberetur quidem, nisi occurreret ius urgentius oppositum. Quoties autem rebus naturalibus negatur, quod exigunt, violentiam quamdam latè acceptam contra talem exigentiam pati dicuntur. Dico latè acceptam. Quia violentia stricta solum fit, quando ad eum conatus in oppositum: conatus autem solum censetur esse in causis præsertim effectiuis, quando completæ in actu primo cum omnibus requisitis ad operandum ita ad operationem propendunt, in illamque veluti conatus prodire, ut verè, & cum effectu prodirent, nisi concursus, quem exigunt, negaretur. Ex quo patet, violentiam strictam solum fieri contra exigentiam concursus Dei propter conatum, quem secum fert. Contra alias verò exigentias vel complementi actus primi ad operandum, vel perfectionis ad essendum strictam violentiam non fieri, sed summum lato modo sumptam: quia istæ sunt exigentiæ sine conatu. Vnde, etiam, quando sunt iuridicæ, contra illas supernaturaliter fieret

ret iuxta mox dicenda; adhuc non essent dicendæ pati strictam violentiam: quia ad strictam violentiam non sufficit auferre aliquid contra ius, nisi auferatur contra conatum oppositum; qui non eo ipso, quod est ius, censetur adesse in naturalibus; sicut neque adest in moralibus.

23 Aduerto hic P. Ripal. disp. 5. de Ente supern. sec. 4. n. 35. duas in rebus exigentias distinguere. Primam vocat necessitatis, qua vnumquodque id dicitur exigere, quo ad aliquid præstandum, vel obtinendum indiget, cuiusvis generis illud sit; vt si quis dicat, homo, vt mundetur à peccato, gratiam iustificantem exigit; vt fidem supernaturalem concipiat, habitum exigit infusum. Verùm hæc improprie valde, & abusuè dicitur exigentia; cum potius indigentia dici debeat, vt est reuerè, ad præsentem institutum non facit. Secundam, de qua nos hæcenus tractauimus, & vera exigentia est, valdeque ad rem præsentem conducens, exigentiam connexionis vocat Ripalda, putans, de conceptu eius esse, quod res exigens aliud quidpiam cum possibilitate eius essentialiter connexa sit. Cæterum connexio hæc importunè ad huiusmodi rerum naturalium exigentias exposcitur; cum non minùs illæ sint adscribendæ rebus in sententiâ talem connexionem negante, quàm in sententiâ concedente. Sicut enim, suppositâ possibilitate caloris, ignis absolutè dicitur potens calorem producere tam ab ijs, qui negant substantiæ ignis connexionem transcendentalem cum possibilitate caloris, quàm ab ijs, qui concedunt. Ita pariter, eadem possibilitate suppositâ, ab vtriusque dicendus est ignis absolutè exigere productionem caloris. Illud erit discrimen, quod in sententiâ concedente prædictam connexionem, conceptus tam potentia, quàm exigentia ignis fors dici poterit non inuoluere intrinsicè possibilitatem caloris; sicut in sententiâ negante: esse enim in primâ denominationem intrinsicam; cum sit in secundâ partim extrinseca: eo quod iuxta hanc, etiamsi ignis permaneret casu, quod calor non esset possibilis; at, sicut tunc non diceretur absolutè potens calorem producere, ita nec diceretur absolutè exigens producere illum: quia nulla res censetur exigere, quod sibi est obtentu impossibile; sicut in moralibus nemo potest seriò petere, quod impossibile iudicat. Deinde hic etiam aduerto, licet indebitum id solum dicatur, loquendo strictè, cuius contradictorium est debitum, vt supra statuimus disp. 16. num. 53. latius tamen usurpari à nobis hoc nomen in hac disp. pro quouis non debito: siue sit, siue non sit debitum contradictorium eius.

Hypothesis 3.

24 Deus vt Auctor, atque Governator naturæ nihil omnino præstat; sed nec præstare potest, quod sit contra ius, vel ultra ius, seu contra, vel ultra debitum naturæ. Quia quidquid contra, vel ultra tale ius, seu debitum sit, supernaturaliter sit; atque ita non ad Deum, vt Auctorem naturæ, sed vt Auctorem gratiæ, aut supremum Dominum spectat. Quemadmodum enim Princeps humanus, dum præcisè agit personam iudicis, nil prorsus potest agere, præterquam seruare unicuique subditorum ius suum: si quid enim aut contra, aut ultra ius subditorum præstat, ad ipsum id pertinet, non, tanquam ad iustum iudicem, sed vel tanquam ad

supremum Dominum, cui fas est iura subditorum inuertere, vel tanquam ad liberalem Principem, qui gratis de suo potest subditis benefacere ultra id, quod ipsis debetur. Ita pariter Deus, qui in quantum Governator naturæ veluti iudicis personam agit constituti ad seruanda naturalia iura, quæ cunctæ res vniuersi habent indiesque acquirunt, postquam illud ita creatum, ac dispositum est, nil aliud vt sic, quàm talia iura seruare, potest. Quidquid autem aliud aut contra, aut ultra iura ipsa supernaturaliter præstat, id non ad ipsum tanquam ad Auctorem, seu Governatorem naturæ; sed vel tanquam ad supremum Dominum, si sit contra iura, vel tanquam ad liberalem Principem, si sit ultra illa, refertur.

Hinc apparet, bifariam posse esse aliquid supra naturam, seu supernaturalè. Primò, si sit contra ius, seu debitum alicuius rei naturalis. Secundò, si sit ultra, seu præter ius, aut debitum vniuersæ naturæ. Dico vniuersæ. Quia, quod est præter debitum rei, cui tribuitur, si sit iuxta debitum alterius, non dicitur supernaturalè, sed præternaturalè; idque non absolutè, sed respectiue ad eam rem, præter cuius debitum est. Sic lumen aeri tributum ipsi aeri præternaturalè vocatur, quia ipsi aeri non est debitum: absolute tamen non est præternaturalè, nedum supernaturalè, sed naturale: quia debitum est causæ, à qua fit, tanquam effectus proportionatus eius. Quoniam autem raro Deus peruertit iura naturæ faciendo contra illa; sæpissimè autem ultra vniuersæ naturæ debitum sua dona largitur: ideo de ratione miraculi, quo naturæ iuri contravenitur, est, quod sit rarum. Dona autem gratiæ ultra naturæ iura collata miracula uon appellantur, nisi sint rara: quia tunc, etsi non contra, sed præter naturæ iura sint, miracula etiam non sine proprietate vocantur, atque inter vera miracula à solo Deo factibilia censentur. Ea enim mirabilia, & insolita, quæ arte Dæmonis, aut Angelorum, virtute fiunt, vel fieri possunt, vulgòque etiam miracula solent vocari, non excedunt iura naturæ; sed iuxta illa fiunt virtute naturalium causarum, quæ insolito modo vi naturali Dæmonum, aut Angelorum applicatæ actiue passiuè insolito modo, sed debito sibi supposita applicatione, operantur: quæ etiam insolita applicatio virtuti naturali tum liberi arbitrij, tum facultatis executricis Dæmonum, & Angelorum debita est. Quocirca huiusmodi mirabilia vera miracula non sunt, sed tantum apparentia. Ad verum quippe miraculum duo sunt necessaria. Primum, quod verè sit supernaturalè, id est aut contra, aut ultra debitum naturæ patratum. Secundum, quod exorbitet ab ordinariâ prouidentia, quam Deus vt Auctor supernaturalis exercet: quæ quidem in elargiendis donis supernaturalibus conferentibus ad animarum salutem potissimum distenta est.

26 Ex hoc obiter deprehendes, cur non sit præsumptio illicita petere à Deo dona animæ pertinentia ad salutem, quantumuis ea sint supernaturalia; cum tamen plerunque sit præsumptio illicita petere à Deo miracula. Dux namque sunt differentia. Prima, quod dona animæ conferentia ad salutem, in quocunq; gradu petantur, semper sunt necessaria aut ad obtinendam gratiam, & gloriam absolute, aut ad obtinendam maiorem gratiam, & gloriam, quam sine limite maiorem, & maiorem licet, imò & expedit nobis desiderare. Secunda, quod eiusmodi dona non exorbitant à communi prouidentia, quam

quam Deus exercet vt Auctor supernaturalis . At verò miracula & sunt aliena à communi Dei providentiâ ; & sunt vt implurimum minus necessaria , quàm opus erat , ad hoc , vt à Deo licetè peti possent .

27

Ex his nascitur dubiolum quoddam nonnullam præ se ferens difficultatem , cuius solutio lucem adiecit ijs , quæ diximus . Videtur enim , fas non esse petere à Deo pluuiam , fructuum terræ vbertatem , corporum valetudinem , & similia , quæ passim petimus . Quoniam aut intendimus , quòd hæc succedant vel contra , vel ultra naturæ debitum : & hoc est petere miracula , quòd fas non est : quia huiusmodi naturalia dona non possunt dari sine miraculo , si danda sunt , alterato iure naturæ . Aut intendimus , quòd ea succedant secundum debitum , & iura causarum naturalium : & sic oratio prorsus videtur inutilis , & nugatoria : quia , quòd iuxta debitum , & iura causarum naturalium est prouenturum , necessariò est prouenturum necessitate naturali ; siue petatur à Deo , siue non petatur . Otiosè igitur , & nugatoriè petitur . Respondeo tamen nihilominus , per orationes commemoratas nec petere nos miracula iura naturæ alteratura : nec petere , quòd aliàs est euenturum ex naturæ necessitate . Primò , quia , licet causis naturalibus completis ad operandum in actu primo semper sit debitus concursus ad eos effectus , ad quos sunt completa iuxta dicta n. 17 . at non est eis debitum , quòd semper , & ad tales effectus completa sint , sed satis , superque sit earum naturali iuri , si aliquando , & ad effectus aliquos compleantur aut per applicationem , aut aliter iuxta dicta n. 19 . Quo superest optio providentiæ diuinæ , vt earum complementa vel proximè , vel remotè disponat in ordine ad effectus , quos nostris orationibus petimus ; aliàs aliter , aut alio tempore disponenda , si non poterimus , salvo semper earum iure . Secundò , quia , licet Deus pro arbitrio suo sine respectu ad exigentiam aliarum causarum , applicando actiua passiuus , prouideret nobis effectus , quos petimus ab ipso orantes , adhuc nec faceret contra ipsarum causarum iura , nec ultra ius naturæ vniuersæ .

Quòd vt declarem , suppono vt certum , non solum causas necessarias , sed etiam liberias , quales sunt homines , & Angeli , habere ius naturale ad operandum pro suo arbitratu in hoc Vniuerso proportionatè ad suam naturam ; quinimo plerasque causas necessarias naturaliter esse subditas liberis in suis operationibus , quatenus quoad applicationem sibi necessariam ad operandum ab arbitrio illarum dependent . Etenim homines , & Angeli potestatem naturalem habent mouendi localiter , prout sibi arriserit , alia entia corporea , sicque applicandi actiua passiuus , qua ratione expedit , vt effectus , quos exoptant , proueniant . Habent insuper potestatem mouendi intentionaliter alia entia cognoscitiua , vel imprimendo , vel excitando in eis species , à quibus primùm actus cognoscendi , deinde actus appetendi , postremò operationes externæ proficiuntur . Igitur quemadmodum impulsus sursum extollens lapidem contra exigentiam , quam habet grauitas deprimendi illum deorsum , nec operatur contra ius grauitatis ; quia grauitas in conspectu tanti impulsus non habet ius ferendi lapidem deorsum , quòd aliàs haberet , si impulsus ipse non adesset : neque operatur ultra ius naturæ vniuersæ ; quia ipse impulsus , qui est pars naturæ , habet ius ad talem operationem . Ita quotiescun-

que agens liberum quilibet suis viribus proportionatum pro suo arbitratu operatur in hoc Vniuerso , contra quasque exigentias aliarum causarum operetur , neque earum iura labefaciat ; quia tales exigentiæ in conspectu agentis liberi ita volentis operari non sunt iuridicæ , etsi aliàs forent : neque operatur ultra vniuersæ naturæ debitum ; quia ipsum , quòd est pars naturæ , habet in tali casu ius , cui talis operatio debita est .

Hoc cum ita sit , pergo , & dicendum arbitror , Deam bifariam posse comparari cum hoc Vniuerso sumpto quoad naturalia præcisè . Primò vt Princeps , & moderatur eius . Secundò vt pars eiusdem præstantissima : sicut Princeps humanus , & est gubernator reip. & pars principalissima eius . Sicuti ergo , quamuis Principi humano vt gubernatori reip. dumtaxat competat seruare illæ subditorum iura : así vt parti reip. principalissimæ etiam competat potiri iuribus proprijs ; qualia profectò habere potest , & debet , quantum cum iuribus subditorum compatibile est . Ita pariter , quamuis Deo vt gubernatori Vniuersi solum conueniat seruare illæ iura naturæ ; at vt pars eius præstantissima , non est , cur proprijs iuribus defraudetur . Ea igitur iura vt sic habere censendus est , quæ & cum dispositione Vniuersi , & cum iuribus naturæ benè coherent ; qualia erunt quidem iura , quam cæteræ causæ liberæ habent applicandi pro arbitrio suo actiua passiuus , in altiori tamen gradu , quàm illæ . Quibus quidem iuribus vtens Deus benè potest plura operari , de factoque operari censendus est ultra exigentiam , & debitum causarum naturalium ; quin ea miraculosa censi debeant . Et quamuis in Deo vt agente particulari non sint iura dicta , adhuc poterit citra miraculum per ministerium Angelorum , ipsorum iuribus vtendo , operari quæcunque per se cum talibus iuribus præstare possit . Quo tandem concluditur , optimè posse nos petere ab ipso , vt illa præstet ; quin aut miraculum petamus , aut nostra oratio sit otiosa , vt ratio dubitandi proposita n. 27 . obijciebat .

Hypothesis 4.

Vt aliquid alicui rei naturali iure sit debitum , duo interueniant , necessè est , nimirum & proportio aliqua , & aliquis titulus . Quemadmodum enim in humana rep. ad hoc , vt aliquid alicui civium morali iure debitum sit , duo sunt requisita . Et quòd sit ei proportionatum . Et quòd extet præterea titulus , in quo fundetur tale ius . Defectu enim proportionis neque honor debitus Prætori potest fabro debitus esse , neque munia fabro debita possunt debita esse Prætori . Defectu autem tituli multa sunt civibus non debita , quæ aliàs satis , superque illis proportionata erant . Ita pariter , vt aliquid naturali iure alicui rei debitum sit , duo omnino requisita sunt . Et quòd sit ei proportionatum , siue conformè . Et quòd vice tituli aliquod necessitudinis , seu specialis habitudinis vinculum intercedat , quale est , quòd cernitur inter causam , & effectus , inter essentiam , & passiones , & similia . Defectu huius quasi tituli lux non est debita aeri , cui tamen satis proportionata est . Defectu autem proportionis cognitio non est debita plantæ , cui improporionata est per excessum , nec passio corporea rei spiritali , cui improporionata est per defectum . Proportio enim aut per excessum , aut per

per defectum deesse potest, ut est notum: Quæ cum ita sint, planè consequitur, varijs ex causis nasci posse, ut aliquid toti naturæ indebitum sit, atque ita absolutè non naturale. Primò ex defectu solius tituli; quo casu præternaturale absolutè vocari poterit. Secundò ex improportione per defectum; quo casu infranaturale iure vocabitur. Tertiò ex improportione per excessum; quo casu supernaturalè cum proprietate dicitur. Et huius generis sunt dona gratiæ, quæ supernaturalia nouimus. Quæ, ut denotentur Concilia, & Patres, idcirco naturæ indebita esse, quia illi improportionata sunt per excessum, sæpè dicunt, esse supra naturam, superare vires naturæ, excellere dignitate naturæ, esse supra naturæ debitum, & similia. Præter hos autem casus simplices, duo alij insuper compositi possibiles sunt. Alter, si ens sit naturæ indebitum ex improportione per defectum simul, ac ex defectu tituli; & hic ad secundum reduci potest. Alter, si sit ens naturæ indebitum ex improportione per excessum simul, & ex defectu tituli; qui potest renocari ad tertium. Ex quibus apparet primò, de ratione entis supernaturalis esse, quòd naturæ, cui est indebitum, improportionatum sit per excessum. Secundò, multa posse esse naturæ indebita, quæ propriè supernaturalia non sunt; sed vel præternaturalia, vel infranaturalia debeant vocari, iuxta diuersas habitudines, quas habent ad naturam.

31 Verùm enim verò, quamuis proportio, & improportio ad supra dictum ius naturale, ad eiusve defectum conducens plerumque in solis rerum naturis, quibus tribuitur, fundetur: at titulus, cui maximè tale ius nititur, alias præterea extrinsecas circumstantias exposcit, quorum defectu modò solet esse rebus indebitum, quod in aliâ rerum, aut circumstantiarum peristasi debitum foret, & vice versâ. Quemadmodum enim in moralibus frequentissimè vsu venit, ut sub tali constitutione reip. talibusque occurrentibus circumstantijs alicui cui non sit debitum, quod sub aliâ reip. constitutione, circumstantiarumque occurrentiâ debitum esset, vel è contrâ. Ita pariter in naturalibus accidit. Sic causæ applicatæ ad agendum minus debetur de effectu, quem exigit, & physicè potest, contrarietate contrario, quàm, si omni contrario careret. Sicut, quæ contrarium non habet, ad omne, quod potest, simul producendum ius habet: quale non haberet quidem, si contrarium occurreret. Et vniuersim multa iura proueniunt rebus sub illâ entium societate, & vniuersi dispositione, quæ non haberent quidem diuersis entibus associatæ, aut sub aliâ Mundi formâ dispositæ; & è conuerso. Quod pro varijs difficultatibus enodandis soletur aduertendum est.

Hypothesis 5.

32 Præter exigentiam, ius, ac debitum naturalia, de quibus hæctenus, alia exigentiâ, ius, ac debitum essentialia, tametsi minus propria possunt in rebus excogitari.

Nam, quoties vnum cum altero essentialiter connexum est: non incongruè dici potest aliud exigere essentialiter, inque essentialiter habere ad illud tanquam ad quid essentialiter sibi debitum. Idque sive ab illo distinguatur realiter, ut sæpè contingit, sive per rationem nostram dumtaxat,

uti plerumque fit. Ad istud quippe genus exigentiæ iuris, & debiti essentialis minus propriè dicti qualibet distinctio extremorum: siue realitatis siue rationis cum fundamento in rebus sufficiens est. Porrò contra iura essentialia rerum Deus nihil præstare potest, quemadmodum contra naturalia: quia, quod essentialiter debetur, nequit sine contradictione negari; eo quòd, existente re, id, cum quo illa est essentialiter connexa, nequit sine contradictione deesse. Et quoniam, quod est essentialiter naturæ debitum, strictius, quàm, quod naturaliter, debitum est: idcirco illud potiori iure inter entia naturalia ad ordinem naturæ spectantia censi debet. Entia enim non naturalia, siue præter, siue infra, siue supra naturam sint, omne debitum naturæ excludunt tam essentialiter, quàm naturale. Ex quibus omnibus apparet, exigentiam, seu petitionem, ius, & debitum in ea tria membra secari posse, (prout supra itidem disp. 5. q. 5. secimus), in quæ suis locis etiam diuidimus connexionem, oppositionem, necessitatem, possibilitatem, & alia huiusmodi: nempe in moralia, naturalia, seu physica, & essentialia, seu metaphysica. Quod ad scientiarum symmetriam non parum interest animaduertere.

Hypothesis 6.

Naturale, prout à supernaturali distinguitur, non solum vocatur à Theologis in presenti id, quod naturæ aliquo ex supradictis modis debitum est, sed etiam id, quod componit, siue constituit ipsam naturam, supra quam supernaturalè dicitur esse.

Quæcumque enim Deus per se primò produxit, quando vniuersum hoc compegit, entia naturalia vocantur; non quidem, quia ad exigentiam naturæ producta sint; cum ante ipsa nihil esset, à quo exigi possent; sed quia ipsammet constituunt naturam, supra quam supernaturalia euoluuntur. Partes quippe naturæ non abs re dicuntur naturales eo præcisè, quòd sunt partes naturæ; tametsi iure naturali nullatenus ipsi naturæ debite sint, ut contra Recentiores citatos supra inferius monstrabimus. Itaque Angeli de facto existentes substantiæ naturales dicuntur; non quidem, quia naturæ debite sint; nec, quia conseruatio earum sit naturæ debita, ut infra etiam q. 3. ostendemus contra Ripaldam; sed quia ipsis supernaturalia dona indebita sunt, ad eamque subinde naturam tanquam partes eius spectant, supra cuius exigentiam, seu debitum constituuntur ista dona. Hinc fit, nomen naturale iuxta duas significationes prædictas duos conceptus diuersos æquiuocè amplecti: nam esse aliquid partem naturæ, & esse debitum naturæ dissimiles conceptus, atque diuersi sunt, ut apparet. Vnde rursum efficitur, ut aliquid absolutè sit supernaturalè à naturali conditum, non satis esse, quòd naturæ indebitum sit; sed requiri insuper, quòd non sit pars constituens naturam. Quare substantia, cui aliquid supernaturalè debitum esse, (de cuius possibilitate est quæstio postea tractanda), non propterea supernaturalis consuevit vocari; quia naturæ indebita est; (nam id multis etiam substantijs naturalibus conuenit, ut constat ex dictis); sed, quia ipsi donum supernaturalè

debitum esset; ad eamque subinde naturam non pertineret tanquam pars, supra cuius exigentiam, & debitum esset euectum tale donum.

Hypothesis 7.

34 Potissimus huius quaestionis scopus est, sternere viam ad aptè, exactèque definiendum ens supernaturale theologicum per comparationem ad naturam, supra quam illud dicitur esse.

Ignorata enim, aut posita in dubio tali natura, non potest certè cognosci conceptus obiectiuus relatus ad illam, qualiter per definitionem cognosci debet, ut est notissimum. Ex quo vnum valde notandum sequitur, supra eam omnino naturam debere in presenti ens supernaturale consistui, quæ planè, & aptè notum omnibus faciat conceptum respectuum eius; ita, ut definitio entis supernaturalis compacta respectu ad talem naturam non modo non sit nugatoria, & inepta ad declarandum definitum, sed ita stabilis sit, ac fixa, ut ab omnibus sine controversia recipi debeat. Definitiones quippe in scientijs principia sunt, quæ ante omnia fixa, statutaque apud omnes supponi debent; ne postea, dum rei per definitionem statuta proprietates erant querenda, aut in æquiuoco laboretur, aut inutiles, & de solo modo loquendi controversiæ reddantur, ut sepe videmus euenire non sine magno operæ, temporis, ipsarumque scientiarum dispendio. De quo plura sunt dicta à nobis in Pharo Scient.

Progressio ad resolutionem quaestionis.

35 Produxit paulò fufius prædicta omnia; tum quia doctrinam continent non contemnendam, & sepe tam in Philosophia, quam in Theologia vtilem; tum maxime quia eximie conferunt ad extricandas difficultates materiæ presentis, quarum nonnullæ à Doctores parum videntur extricatae. Pergo iam ad resolutionem quaestionis.

Propositio vnica

36 **Natura, supra quam effertur ens supernaturale in quantum supernaturale, solas substantias existentes, atque eas possibiles, quæ æqualem quoad perfectionem cum existentibus, atque inferiorem essentiam habent, comprehendit cum accidentibus utriusque debitibus, siue connaturalibus.**

Hoc sensu accipio Doctores relatos pro prima sententiâ num. 8. Itaque non nego, entia supernaturalia, quæ de facto dantur, & multa ex parte possibilibus alias substantias superare, præter existentes, & possibiles eiusdem, aut inferioris essentia; sed assero, solum requiri, quod has superent, ut supernaturalia sint ea supernaturalitate, quæ nobis per fidem innotuit, & cuius dumtaxat fixam, statutamque definitionem præscribere possumus, prout methodus scientiæ requirit.

37 Probo igitur propositionem sic intellectam.

Primò; quia, ut in confesso est apud omnes, Scriptura, Concilia, & Patres, dum supra naturam extollunt entia supernaturalia, quæ dantur, dumtaxat loquuntur de naturâ existente, ac complectente omnes substantias, & accidentia naturalia creata; cum solum intendunt contra hereticos, huiusmodi entia dona esse Dei merè gratuita creaturis intellectualibus data, non solum supra earum vires, sed etiam ultra omne ius creationis, ultra omneque debitum oriundum à rebus de facto existentibus. Ergo, ut aliquid sit supernaturale in sensu, quo loquuntur Scriptura, Concilia, & Patres, fat est, quod sit supra vniuersam naturam de facto existentem, & consequenter supra eam possibilem, quam non potest non superare, quidquid superat existentem: qualis est solum, quæ æqualem quoad perfectionem, aut inferiorem essentiam cum existente habet. Donum quippe improporionatum per excessum, atque adeo indebitum naturæ existenti non potest non pariter improporionatum esse, & jode bitum, naturæ possibili æqualis essentia, magisque naturæ possibili essentia inferioris, ut constat. Cum tamen ex eo, quod aliquid naturæ ex his omnibus coalescent modo dicto indebitum sit, non bene inferatur, naturæ quoque superiori debere esse, ut satis etiam notum est. Ex quo patet, Scripturam, Concilia, & Patres, dum supernaturalia dona expressè efferunt supra naturam existentem, tacite, & virtualiter efferre illa supra naturam possibilem æqualis, aut inferioris rationis; non verò item supra superiorem, casu, quod ea sit possibilis.

Confirmo id ipsum, & probo secundo propositionem; quia si Deus creaturæ intellectuali existenti aliquid donum accidentale præter illa, quæ ex fide nouimus, eodem prorsus modo conferret, ac illa confert, gratis videlicet, & supra debitum integræ naturæ existentis, nemo Patrum, prætorumque Scholasticorum ambigeret collocare illud inter alia dona supernaturalia, quæ possumus; quantumvis nesciret, esset ne illud proportionatum, & debitum cuiusque substantiæ possibili excedenti intellectualem existentem in essentiali perfectione. Igitur ut aliquid iuxta sensum Patrum, prætorumque Scholasticorum sit supernaturale, fat est, quod sit supra naturam existentem, atque adeo etiam supra possibilem eiusdem, aut inferioris rationis.

Tertio probatur propositio; quia præter naturam assignatam nulla alia est excogitabilis, relata ad quam possit congruè, aptèque defini ens supernaturale, quæ tale. Igitur ea sola est, per comparationem ad quam non solum secundum doctrinam Conciliorum, & Patrum, sed etiam secundum rectam rationem, & scientiæ methodum est illud definiendum, & declarandum. Ut probem assumptum percurro imprimis, & rejicio sententias commemoratas supra à nig.

Etenim natura, supra quam extollitur ens supernaturale, omnes omnino substantias possibiles complecti non potest; ut censent Auctores relati pro secunda sententiâ. Primò; quia, ut infra q. 14. probabo, possibilis est substantia, cui visio beatifica, aliaque supernaturalia dona debita sint. Igitur hæc non sunt supra omnem substantiam possibilem. Secundò; quia, saltem est dubitabile, imò non parum inter Theologos controuersum, an talis substantia sit possibilis. Igitur perperam, & indifensè, antequam supponitur, eam repugnare, dum entia supernaturalia supra omnem sub-

stantiam possibilem asseruntur. Tertio; semel per definitionem statuto, quod ens supernaturalis sit illud, quod superat omnem substantiam possibilem, quæstio aliàs grauissima de possibilitate substantiæ supernaturalis prædictæ nugatoria efficitur, ac ridicula. Perinde enim est, eâ præmissâ definitione, ac si quæreretur, an sit possibilis substantia, quam non superet ens superans omnem omnino substantiam possibilem. Quarto; definitio entis supernaturalis data per naturam comprehendent omnem substantiam possibilem contra rectam scientiæ methodum litigio subest, eoque de modo loquendi, quale est quod quod versatur circa definitiones, vt n. 34. tangebam. Nequeunt enim nomine entis supernaturalis intelligere aliquid superans omnem possibilem substantiam, qui censent, aliquam esse possibilem, quam non superent illa entia, quæ ex necessitate fidei supernaturalia sunt asserenda. Quinto; qui semel statuunt, de conceptu entis supernaturalis esse omnem substantiam possibilem superare, probabili dubio, prudentique controuerstiæ exponunt veritatem catholicam, contra quam nec probabiliter dubitari, nec prudenter disputari potest. Quoniam, si tantum est ens supernaturalis, quod superat omnem substantiam possibilem, idem est dubitare, & controuertere, (quod probabiliter dubitant, prudentique controuertunt Theologi), an sit aliqua substantia possibilis, quam non superent visio beatifica, fides, charitas, & alia huiusmodi dona gratiæ; ac dubitare, an ista dona sint supernaturalia; cum tamen fide sanctum sit, ea supernaturalia esse. Malè igitur statuitur secunda sententia, ens supernaturalis esse, quod superat omnem omnino substantiam possibilem.

41 Aliter peccat tertia sententia attributa per Ripal. Petr. Hurt. Quæ, cum fateatur, possibilem esse substantiam supernaturalem, cui dona supernaturalia debita sint, naturam, supra quam eleuat ens naturale, omnem substantiam existentem, & possibilem esse dicit impotentem suis viribus videre Deum. Sed malè. Primò; quia, suppositâ possibilitate substantiæ supernaturalis, compertum est, esse possibilem substantiam, cui fides diuina sit debita, non verò visio clara Dei, quæque propterea ita sit potens suis viribus Deo credere, vt Deum videre suis viribus potens non sit. Constat enim, excellentissimum donum, qualis visio est, improporcionatum, indebitumque posse esse substantiæ, cui donum longè inferioris notæ, qualis est fides, proportionatum est, & debitum. Igitur fides diuina non est supra omnem substantiam possibilem impotentem suis viribus videre Deum; cum tamen ea iuxta dogma catholicum ens naturale sit. Tandemque licet inferre in alijs supernaturalibus donis, quæ perfectione excedunt à visione beatificâ. Malè ergo definitur ens naturale per hoc, quod est, omnem substantiam existentem, & possibilem superare impotentem suis viribus videre Deum. Secundò; definitio ista, si bene inspicatur, nugatoria est: quia inepta est ad explicandam supernaturalitatem, visionis beatificæ; per quam tandem non explicatam explicat ceteras. Nam, cum sit idem esse aliquid naturale, & esse supra naturam, si quæram à te, quanam est natura, supra quam est quoduis ens naturale? Respondes ex tuâ definitione, ea, supra quam est visio beatifica: (nam esse visionem beatificam supra natu-

ram, & esse impotentem naturam suis viribus videre Deum, idem omnino sonat in materiâ præsentî). Quod si rursus interrogo, natura, supra quam est visio beatifica, quanam est? Aliud ex definitione nequis respondere, nisi, esse eam, supra quam est visio beatifica; quæ est aperta nugatio. Vel aliter. Si petam à te, quid est in visione beatificâ, esse supernaturalem? Respondes per definitionem esse, superare eam vires naturæ, cuius superat vires, aut esse improporcionatam, indebitamque naturam, cui est improporcionata, & indebita. Egregia profectò explicatio supernaturalitatis visionis. Idem nugationis vitium incurreret quælibet definitio entis supernaturalis data per ordinem ad naturam, quam superat quoduis aliud particulare donum ex ijs, quorum supernaturalitas per fidem diuinam nobis innotuit. Quanquam, si hoc esset infinitum omnium, non militaret contra illam argumentum priori loco à nobis factum contra istam tertiam sententiam.

Venio ad quartam, quæ est P. Ripaldæ dicentis, naturam, quam ens naturale superat, esse omnem substantiam existentem, & possibilem, quam existens viribus proprijs aut potest causare, aut quiditatiuè cognoscere. Sed non melius, quam alij. Imprimis enim supponit hæc sententia id, quod inter Theologos sub lite est, vt postea videbimus; nempe, substantiam naturalem nihil posse viribus proprijs cognoscere quiditatiuè, quod naturale sit. Quo fit, vt definitio entis supernaturalis iuxta sententiam istam compatiat eisdem incommodis pateat, quæ n. 40. opposuimus sententiæ secundæ. Nimirum anticipatè, re indiscussa, supponit, quod postea per otium est discutendum. Reddit nugationem quæstionem inter Theologos difficilem, & grauem. Est exposita litigio contra bonam methodum scientiæ. Ac denique probabili dubio, & controuerstiæ exponit veritatem catholicam. Hæc namque perinde sequuntur ex hac sententiâ, atque ex secunda, (vt consideranti notum fieret), eo ipso, quod definitionem entis supernaturalis compingit, supponendo proprietatem, de qua est inter Theologos controuerstiâ vtrinque probabilis, an ipsi enti supernaturali conueniat, vel secus; nempe, non esse illud quiditatiuè cognoscibile naturæ viribus.

43 Deinde, ista etiam proprietate entis supernaturalis suppositâ, in alia insuper absurda incidit sententia Ripaldæ. Primum enim definitio, quam enti supernaturali compingit, nugatoria est. Nam, cum aliunde nequeat discerni secundum doctrinam Ripaldæ, quanam substantia possibilis contineatur intra vires physicas, aut intentionales substantiæ existentis, & quanam non contineatur, nisi discernendo, quanam sit infra entia supernaturalia, & quanam ad eorum ordinem spectet; non magis profectò notificat conceptum entis supernaturalis, qui dicit, ens naturale esse, quod superat substantiam existentem, & eam possibilem, quæ viribus existentis causabilis est, aut cognoscibilis quiditatiuè; quam, qui dicit, ens naturale esse, quod superat substantiam existentem & eam possibilem, quam ipsum superat. Vtque clariùs nugationem in vitioso circulo videas, quare à Ripaldâ, quanam substantia possibilis est cognoscibilis quiditatiuè ab existente? Dicet profectò ex doctrinâ suâ dispnt. 10. omnis ordinis naturalis, supra quam dona supernaturalia

constituuntur. Quare iterum, supra quam substantiam constituuntur supernaturalia dona? Respondet modo disp. 3. supra existentem, & possibilem, quæ est cognoscibilis quiditatiuè ab existente. Ecce explicatum idem per idem circulariter. Ad hæc, substantiæ quiditatiuè cognoscibiles viribus existentium aut sunt reipsa, quæ superantur à solis donis supernaturalibus de facto existentibus; aut quæ superantur etiam ab omni ente supernaturali purè possibili. Neutrum dici potest sine absurdo, vt paulò post ostendam, nisi recedatur in meam sententiam, à qua longè abest Ripalda. Ergo.

44 *Iam verò secunda explicatio eiusdem Ripaldæ proposita supra quinto loco non magis rem expedit, quam aliæ: quia nititur in eâ suppositione, quam facit ex doctrinâ à se tradendâ disp. 2. nimirum, ens supernaturale ex conceptu suo absoluto esse, quod cum gratiâ iustificante aliquo modo connexum est. Quæ tamen suppositio & falsam, & impossibilem esse infra q. 4. monstrabo. Quo explicatio hæc posterior Ripaldæ penitus corrui.*

45 *Restat sexta Recentiorum sententia n. 13. relata, quæ sanè satis apertè videtur suam falsitatem, suamque ad rem insufficientiam præ se ferre. Imprimis epim falsum est, ea, ex quibus aggregatum quoduis coalescit, ad inuicem sibi debita esse; alioquin continuò Deus naturæ iuribus contraireret, quòd cætera entia possible non creat, quæ aggregatum aliud cum existentibus componeret; quinimo, creatio quouis aggregato rerum finito, non posset non per quoddam genus miraculi iura ipsarum rerum infringere, non creando plures, quas posset. Quod est chymericum, & inauditum. Ratio à priori. Quia coalescere ex rebus existentibus aggregatum quoddam per accidens, ne minimum quidem sufficientis tituli habet, vt aliæ alijs debita sint, Quod autem addunt Recentiores, teneri Deum ad habendum effectum simplicem circa ea, quæ non producit, cum debita sint existentibus, etiam est falsum, Quia supposito, quòd Deus per efficacem affectum huiusmodi debita naturalia non soluit; necundè remanet in eo obligatio volendi soluere illa simplici affectu. Tametsi de facto talem affectum fortasse sine obligatione concipiat, quatenus de se, & præscindendo à circumstantiis aliud poscentibus, propensam habet voluntatem ad semper illæ servanda iura naturæ. Quòd si verò, vt Recentiores philosophantur, ex eo præcisè, quòd vna substantia cum aliâ aggregatum componit, eam aliquo modo perficit, & ipsi est debita; substantiæ etiam supernaturales possible existentibus erunt debita, cum quibus, si darentur, aggregatum componerent. Quo fiet, vt natura, supra quam ponunt hi Recentiores ens supernaturale, ipsum inuoluat ens supernaturale. Quod est absurdum. Ex quo etiam patet insufficientia sententiæ eorum.*

46 *Ecce impugnatos modos, quibus Auctores signant naturam, supra quam effertur ens supernaturale, sub quorum ferè impugnationem omnes alij excogitabiles cadunt. Etenim huiusmodi natura aut ponitur in aliquo, quod entia supernaturalia certò non superant; & sic definitio per talem naturam data certò erit falsa, seu non conueniens definito. Aut ponitur in aliquo, de quo est controuersa, an superent; & sic definitio tum litigiosa, tum rationabilem controuersiam eludens, tum rem controuersam imma-*

turè supponens erit iuxta dicta n. 40. Aut denique ponitur in eo, quod reuera superant vel omnia entia supernaturalia cognita ex fide, vel aliqua, aut aliquod eorum, vel omnia omnino tum cognita, tum possible. Et sic vt minimùm in definitione datâ per talem naturam nugacitas erit ponderata n. 41. Quia semper aut de aliquo, aut de singulis entibus supernaturalibus dicendum, erit, idcirco esse supernaturalia; quia superant naturam, quam superant. Ad quæ capita reuocantur omnes modi diuersi à nostro excogitabiles signandi prædictam naturam. Nostrum autem ab omnibus aliorum vitijs, absurdis, seu incommodis exemptum, & immunem esse manifestè conspicitur. Nam definitio entis supernaturalis per illum compacta neque est falsa, nec litigiosa, nec supponens aliquid controuersum; cum constans, & in confesso apud omnes sit, ens supernaturale omnem substantiam existentem possibilemque, aut æqualis, aut inferioris essentiæ superare. Neque est vltatenus nugatoria; cum explicet definitum per id, quod aliunde notius est, absque omni circulo vitioso; quale est aggregatum ex substantijs existentibus, & possible æqualis, & inferioris rationis. Ex quibus satis, superque probatum manet assumptum, argumenti tertij facti ad probandam propositionem n. 39. Quo posito, consequentia facta ibidem euident est.

47 *Probo iam quartò propositionem, Quia natura, supra quam constituuntur entia supernaturalia quoad modum, qualia sunt miracula, solum amplectitur entia naturalia existentia; nemo enim non appellaret supernaturale miraculum factum supra vires, & debitum totius collectionis talium entium. Sed entia supernaturalia quoad modum, & quoad substantiam respectiue ad eandem naturam constitui debent; neque enim ex parte naturæ, quam superant, sed ex parte modi eam sperandi discriminantur, vt apud omnes in confesso videtur. Ergo natura, supra quam est constituendum omne omnino ens supernaturale solum entia naturalia existentia, & consequenter possible æqualis, aut inferioris rationis debet completi.*

48 *Cæterum contra statutam propositionem quædam obijci possunt. Primum sic ex Ripaldâ disp. 3. sec. 1. Si quis assereret, gratiam iustificantem, lumen gloriæ, & reliqua dona supernaturalia substantijs possible existentium perfectionem excedentibus connaturalia esse, non audiretur impunè in Catholicorum Scholis; quamquam collectionem omnium existentium superare tueretur. Ergo ad supernaturalitatem vltra substantias existentes, possible etiam existentibus perfectiores vincendæ sunt. Distinguo antecedens. Si quis assereret, gratiam iustificantem, &c. non audiretur impunè, &c. quòd aliquid contra doctrinam Ecclesiæ, aut Sanctorum Patrum assereret; nego. Quòd aliquid temerè, & contra rationem proferret; concedo. Et nego consequentiam. Etenim, cum ex definitione Ecclesiæ, & Patrum doctrinâ solum habeamus, gratiam iustificantem, & cætera dona supernaturalia, quæ noscimus, excedere vires, & debitum naturæ de facto existentis, vt ipse Ripalda fatetur; ex eoque dogmate per consequentiam necessariam solum sequatur, huiusmodi dona naturam possibilem æqualis, aut inferioris essentiæ cum existente superare. Certè, qui diceret, dicta dona naturam possibilem superiorem, siue*

substantias possibiles perfectiores non superare, nihil contra doctrinam Ecclesiæ, & Patrum assereret. Vti non asserunt eiusdem Ripaldæ opinione, qui censent, esse possibiles substantias, quibus connaturalia sint, & debita; quasque proinde non superent dona prædicta. Quippe dogmati Ecclesiæ, & Patrum æquæ perfectio contraibit, aut non contraibit, siue infra plures, siue infra omnes substantias possibiles perfectiores existentibus colloceat quis dona supernaturalia, quæ noscimus. Loquetur tamen temerè, & contra rationem, si infra omnes; non item, si infra aliquas colloceat. Temerè quidem: quia sine fundamento. Contra rationem autem: quia vel minimum donorum supernaturalium, quæ ex fide noscimus multa alia possibilia minus perfecta habet sub se ante peruentum ad collectionem donorum naturalium. Quo fit, ut, signata quavis substantiâ possibili, cui tale donum debitum sit, nequeant non esse infra illam alia possibiles, quibus donum ipsam per excessum improporionatum sit, & indebitum, antequam perueniant ad existentes. Cum quibus omnibus fiat, dona supernaturalia, quæ noscimus, relatè ad solas substantias existentes, possibilesque æqualis, ac inferioris rationis constitui in esse supernaturalium: quia, ut fiat supernaturalia, fat est, quod superent istam naturam; tamen ex peculiari differentiâ amplioem vnumquodque eorum, ac perfectioem superet. Alioquin, cum de ipsius Ripaldæ sententiâ, quò perfectius est ens naturale, eò plures substantias possibiles superet; si per ordinem ad naturam, quam vnumquodque reuerà superat, definitio supernaturalis entis esset tradenda, tot definitiones, quot sunt entia supernaturalia tradendæ essent. Quia nullum fermè superabit reuerà eandem naturam, quam aliud. Essentque præterea definitiones hæc nugatoriæ, vt probant argumenta superius facta.

49 Secundò obijcit Ripaldæ. Multi sunt Angeli possibiles, qui superant omnes substantias existentes, & tamen non sunt supernaturales. Igitur ens naturale non est, quod superat substantias existentes; nisi alias insuper possibiles superet existentibus perfectiores. Vt huic argumento, & similibus responsum consentaneum, communi mori loquendi exhibeam, suppono, Theologos, præsertim recentiores, dum disputant de possibilitate substantiæ supernaturalis, non agere de quavis substantiâ possibili, quæ consentaneè ad nomenclaturam donorum supernaturalium acceptam ex Concilijs, & Patribus iure supernaturalis substantiæ potest, & debet appellari. Sed, ne controuersia ad solum loquendi modum mentis vtiliter diuertat, de eâ dumtaxat substantiâ determinatè agunt, cui donum aliquod naturale eorum, quæ ex fide nouimus, debitum sit. Itaque quærunt, & discutunt, an sit possibilis substantia, cui visio beatifica, gratia sanctificans, habitus fidei, aut aliquod aliud ex donis, quæ supernaturalia noscimus, proportionatum sit, ac debitum, atque adeò connaturale: & talem substantiam dumtaxat consueuerunt supernaturalem vocare. Quibus vt morem geram, duplicem substantiam supernaturalem arbitror distinguendam. Alteram, cui donum aliquod naturale eorum, quæ de facto dantur, per fidemque innotuerunt, debitum sit: & hanc theologice supernaturalem licebit appellare. Alteram, cui debitum sit aliquod ens naturale aliorum, quæ ratiocinatione, & discursu deprehendimus possibilia: & hanc non incongruè distinctionis gratiâ supernaturalem philosophicè

vocauerimus. Dico igitur, hoc supposito, ad argumentum factum, multos esse Angelos possibiles, eos, qui de facto existunt, perfectione excedentes: qui tamen nullatenus sunt supernaturales theologice, vt pote quibus nullum supernaturale donum eorum, quæ ex fide nouimus, debitum est. At dici illos, & verè esse supernaturales philosophicè, nihil est, quod prohibeat: prout iam iam latius expono circa argumentum tertium.

Tertiò enim potest sic argui contra nostram propositionem. Nulla est substantia superioris, atque perfectioris essentia, cui non sit proportionatum, ac debitum aliquod accidens, quod sit improporionatum per excessum, atque adeò indebitum substantiæ inferioris, atque minus perfectæ essentia. Ergo nulla est substantia possibilis perfectione superans omnes substantias existentes, cui non sit debitum aliquod accidens simpliciter supernaturale. Patet consequentia. Quia ex nostra doctrinâ, vt aliquod accidens sit simpliciter supernaturale, fat est, si per excedentem improporionem indebitum sit omni substantiæ existenti, & consequenter omni possibili æqualis, aut inferioris rationis; quantumuis illud debitum sit, & connaturale cuius substantiæ superiori. Igitur nulla est substantia possibilis superior perfectione existentibus, quæ non sit supernaturalis simpliciter. Quod est inauditum in Scholis, cum vix vna, aut altera earum talis ab aliquibus Theologis reputetur; nec sine ingenti plurimorum contradictione. Respondeo, esse quidem inauditum in Scholis, quòd omnis substantia possibilis perfectione superans existentes, asseratur supernaturalis supernaturalitate theologica, de qua solum est controuersium inter Theologos, an vni, aut alteri substantiæ ex possibilibus conueniat. Supernaturalitate verò philosophica, de qua hæcenus tam distinctè Theologi non tractauerunt, non est, cur ipsi recusent vocare supernaturalem omnem substantiam possibilem substantijs existentibus perfectioem. Quandoquidem iuxta communem phrasim substantia supernaturalis asseritur, cui accidens supernaturale debitum est, & iuxta Patres, & Concilia omne accidens toti naturæ existenti indebitum supernaturale simpliciter vocari debet, vt ostendimus: neque iuxta bonam philosophiam negari potest, esse possibile accidens, cuius substantiæ possibili superiori existentibus debitum, quod toti naturæ existenti indebitum sit.

QVÆSTIO III.

Quo pacto definiri debeat ens naturale, per comparationem ad naturam, quam superare dicitur.

51 **Q**uod inter differendum quæ præced, sæpe posuimus, modò ex professio statuendum. Scot. q. 1. prologi 8. *Ad questionem, & in 4. dist. 10. q. 8. 9. Contra rationem, & cum eo Scotiæ communiter ens naturale definiunt, quod vires actiuas naturæ excedit, quantumuis intra passiuas eius contineatur. Videantur Aureol. in 1. dist. 41. q. 1. art. 3. Philip. Faber disp. 3. prologi, & disp. 8. cap. 2. Basilius, Guillelm. de Rubione, Bargius, Tartaretus, Antonius Andreas q. 1. & 2. prologi, Herrera dist. 1. q. 5. Rada contr. 1. art. 1. Solia q. 1. prolog. art. 8. & alij. Quibus adde Scotum*

rum de naturâ, & gratiâ cap. 4. concl. 3. & in 4. dist. 49. q. 2. art. 1. Quos omnes refert pro hac sententiâ Ripalda disp. 5. de ente supern. sect. 1. & disp. 8. sect. 2. illisque adiungit Conine de Virtutibus supernaturalibus disp. 4. num. 17. & disp. 7. num. 15. Sed ibi Conine reuerâ pro istâ sententiâ non est; longè diuersum est, quod docet, vt expendenti textum perspicuum fiet.

52 Secunda sententiâ tuetur, illud esse ens supernaturale, quod superat vires tum actiuas, tum etiam passiuas naturæ, nec amplius requiri ad eius conceptum. Hanc tribuit Ripal. supra n. 7. pluribus Recentioribus.

53 Tertia sententiâ ens supernaturale definit, res, cuius productio, & conseruatio superat exigentiam, ac debitum totius naturæ. Ita Ripal. supra sect. 2. Iungit autem cum productione conseruationem, vt à conceptu entis supernaturalis excludat Angelos, aliasque substantias primò constituentes naturam. Nam, licet prima productio Angeli non exigatur à naturâ, at eius conseruatio exigitur; quia exigitur ab ipso Angelo, qui pars quædam naturæ est. Quod dicit iussicere, vt Angelus ad ordinem naturæ spectet, substantiaque naturalis sit. Vnde vniuersè naturale esse definit, cuius productio, aut conseruatio naturæ exigentiam non excedit.

54 Quarta, & communis Theologorum sententiâ simpliciter, & absolutè pronunciat, id supernaturale esse, quod supra exigentiam, & debitum vniuersæ naturæ est. In hac sententiâ sunt Mag. in 2. dist. 33. S. Thom. 1. p. q. 12. art. 4. & 1. 2. q. 111. art. 1. Soar. tom. 1. in 3. p. disp. 31. sect. 5. f. Dicendum ergo, & lib. 2. de Grat. cap. 4. num. 4. & lib. 6. cap. 9. num. 11. & lib. 2. de Attrib. cap. 8. num. 8. & lib. 3. de Aux. cap. 1. num. 3. & lib. 2. de Ang. cap. 29. num. 2. Vazq. 1. p. disp. 44. cap. 1. n. 1. & disp. 214. cap. 2. num. 8. Agid. Lufit. tom. 1. de Beat. lib. 11. q. 5. art. 2. §. 2. Arrub. 1. p. disp. 5. cap. 2. & disp. 21. cap. 5. & disp. 81. num. 3. Turrian. 2. 2. disp. 46. dub. 1. & disp. 67. dub. 2. & in Selec. 1. p. disp. 17. Scholast. dub. 1. Grana. 1. 2. contr. 8. de Grat. tract. 4. disp. 8. sec. 2. Fasol. 1. p. q. 12. art. 4. num. 22. Tam. 1. p. disp. 2. q. 6. dub. 3. num. 4. Conine de Virtut. disp. 4. dub. 1. Salas 1. 2. tract. 11. disp. 6. sec. 16. num. 103. & alij communiter. Qui, licet discrepent in assignandâ naturâ, supra quam effertur ens supernaturale, vt vidimus q. præced. in eo tamen conueniunt, quòd illud sit ex quiditate conceptu supra exigentiam, & debitum talis naturæ. Et quoniam de ente supernaturali pertinente ad ordinem gratiæ tractant potissimum; supponunt vique, illud extra adæquatum conceptum naturæ esse, eique iam integrè constitutæ superuenire. Quod insuper præter hoc, quod est, esse naturæ indebitum, requiritur, vt aliquid absolutè, & simpliciter sit supernaturale, iuxta id, quod supra notauimus q. præced. n. 33.

Propositio 1.

55 Vt sit ens supernaturale, non sufficit efferi illud supra actiuas vires naturæ.

Est contra primam sententiâ, & probatur. Primò; quia creatio animæ rationalis totius naturæ excedit vires actiuas: eò quòd à solo Deo creati potest naturaliter, vt apud omnes est in consensu; & tamen non est supernaturale, sed naturalis, vt est certissimum. Ergo, Quæ ad hoc

respondet Faber supra facillimè quisque reuincet. Ob id in eis repellendis non oportet morari: vide, si libet, Ripal. supra sect. 1. Secundo; quia, quod vires actiuas naturæ excedit, aliunde potest esse naturæ debitum, vt patet in creatione animæ debita materiæ dispositæ. Ergo, superare aliquid vires naturæ actiuas præcisè, non est esse supra naturam; quo sensu Concilia, & Patres dona gratiæ naturæ indebita supra naturam ponunt. Ergo neque est esse supernaturale eâ supernaturalitate, quæ nobis per fidem innotuit; de qua in præfati sermo est. Quæ pro se adferunt Scoistæ ex dictis, & ex dicendis facillimè ab vnoquoque poterunt dilui.

Propositio 2.

Esse aliquid supra virtutem actiuam, simul, & supra passiuam naturæ, adhuc non sufficit, vt illud sit supernaturale.

Primò; quia creatio animæ rationalis supra actiuam simul, atque passiuam virtutem naturæ est; cum tamen naturalis sit: materia namque disposita nec potest, nec petit animam pati, seu recipere, sed solum ad componendum hominem, per illam mediâ vnione informari. Creatio si militer Angeli, naturalis cum sit, tam passiuam, quam actiuam naturæ facultatem transgreditur. Secundo; quia, quod vires naturæ actiuas, & passiuas superat, atque adeò iure effectiõis, vel receptionis ei non debetur, alio iure potest deberi proprietatis scilicet, aut accidentis connaturalis aliter, quam actione, aut passione quoquo modo perfectientis naturam. Id autem, quod quouis pacto naturæ est debitum, supernaturale esse non potest consentaneè ad doctrinam fidei iuxta probationem secundam propositi. 1. Quæ ad hæc respondet, & contra opponunt Recentiores, minoris momenti sunt, quam, vt in eis repellendis morari expediat, apud Ripal. supra videri possunt.

Propositio 3.

Definitiones entis supernaturalis, & naturalis, quas respectiue ad naturam tradidit Ripalda, prout in sententiâ tertiâ num. 53, retulimus, mihi non placent.

Primò; quia, quòd conseruatio Angeli naturæ sit debita impertinens est, vt ipsa substantia Angeli, & eius prima productio sint naturales; si penes naturæ debitum, & indebitum tantum naturalitas, & supernaturalitas entium metiende sunt, vt supponit Ripalda. Fieri enim potest, imò ita de facto fit, vti Ripalda ipse concedit, quòd Angelus quoad primum esse, & fieri totius naturæ sit indebitum; quantumuis duratio, & conseruatio eius naturæ sit debita. Igitur prima existentia, & productio Angeli supra naturæ debitum, atque ita supernaturales manebunt; quantumuis duratio, & conseruatio Angeli sint naturales. Et quidem esse possibile ens, cuius prima productio naturæ sit debita, & naturalis, conseruatio autem indebita, & supernaturale, vel è conuerto, haud dubium mihi est. Nam, sicut in moralibus sæpe possessio dat ius ad rem, quod, seculis possessione, non esset, sæpeque est ius primò rem possidendi, non item possessionem semper

continuandis: ita pariter in naturalibus potest acci- dere. Vbi prima existentia instar primæ posses- sionis est: duratio autem quasi possessionis con- tinuatio. Malè igitur per debitum, ac natura- litatem conseruationis ab ordine supernaturali abstrahuntur substantia Angeli, & aliæ similes quoad suum primum esse, & fieri.

58 Secundò, cum naturale non possit non æquiuocè dici de eo, quod constituit naturam, & de eo, quod naturæ est debitum, ut supra q. 2. n. 33. notauimus, adhuc per dictum circum- loquium non potuit Ripalda distinctionem in illius definitione vitare. Igitur satiùs ipsi fuisset planiùs asserere, uti nos ibi, naturale esse, quòd vel naturam constituit, vel ipsi est debitum.

59 Hinc tertio malè definitur supernaturalis absolutè, cuius productio, & conseruatio natu- ræ est indebita. Quia, licet id utrumque reuerà inueniatur in ente supernaturali quoad primum esse, & conseruari; at in ente (possibili citra dubium, ut nuper dicebam) quoad alterutrum eorum tantum supernaturali non inuenitur. Tum supernaturalitas entis in vniuersum non solum naturæ debitum, sed naturæ compositionem de- bet excludere, per eamque exclusionem explica- ri; seu definiri. Quandoquidem substantiæ, quæ primò constituerunt naturam, principio naturales fuerunt; quantumuis ultra omne ius naturale, & præter omne naturæ debitum fuerint pro- ductæ.

Propositio 4.

60 Igitur ens supernaturalis in vniuersum sic solum venit apertissime definiendum res- pectiue ad naturam. Quod est supra om- ne debitum, atque compositionem natu- ræ.

Est dicere: Quod neque naturæ, aut ali- cui parti eius debitum est ob improportionem, per excessum, quem habet ad illam; neque ad naturam ipsam pertinet tanquam pars eius. Cum tamen ens naturale sit, quod vel naturam con- stituit, vel ipsi, aut alicui parti eius est debitum ob proportionem, & titulum intercedentem, ut satis supra explicatum est. Hoc sensu, si non eisdem expressis verbis, definiunt ens supernatu- rale omnes Doctores commemorati pro quartâ, & communi sententiâ; dum illud ad naturam, ut quid ei indebitum comparant tanquam ad extre- mum ab ipso adæquatè distinctum; quo extra natu- ræ compositionem collocatum esse supponunt.

61 Quinimo hæc eadem est ipsissima notio entis supernaturalis, quæ nobis ex sacris Litteris per Concilia, & Patres innotuit. Quoties enim Scriptura prædicat, gratuita prorsus esse dona, quæ nobis ex diuinâ liberalitate promanant; quæ- que supernaturalia vocamus: ea utique supra naturæ debitum effert: quia gratia debitum excludit, iuxta illud ad Rom. 4. *Mercēs non im- putatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Concilia etiam, & Patres vbiunque agunt de his donis; omnino illa gratuita, indebitaque naturæ pronunciant, in solamque Dei gratiam, ac largitatem liberalem eorum collationem refe- runt. Theologi pariter inde prædictorum dono- rum supernaturalitatem colligunt, quòd Scriptu- ræ, Conciliorum, Patrumque testimonijs explo- ratum vident, eorum productionem supra om-

nes vires, supra omneque debitum naturæ à solâ Dei gratiosâ liberalitate manare. Igitur conce- ptione eorum, vnde supernaturalitas entium nobis innotuit, primus, atque ad eò quiditatius conceptus entis supernaturalis in eo stat, quòd sit supra debitum naturæ adæquatè distinctæ à se: (talis enim est citra dubium, de qua loquuntur Concilia, Patres, & Theologi). Quod est, esse supra debitum, ac compositionem naturæ, ut nos expressius definimus. Et quidem apertissi- mam omnium esse istam definitionem, inde conspicuè apparet, quòd ea breuissimè iuxta, atque explicatissimè comprehendit omne ens su- pernaturale, & illud à naturali discernit, ut ex superiùs dictis liquidum est.

62 Porro ex ijs, quæ fusè præmissimus quæst. præced. constat, in idem recidere, esse ens su- pernaturale supra naturæ debitum, atque esse supra exigentiam, & ius naturæ. Quænam autem, & qualia sint exigentia, ius, atque debi- tum naturæ, supra quæ illud dicitur esse, ibidem abundè explicauimus. Id nunc aduerto. Quan- quam nullum ens supernaturalis naturæ viribus ef- fici possit: quia, quidquid proprijs viribus natura patrat, eo ipso est ipsi debitum, & naturale; ob idque Patres contra Pelagium adscribentem natu- ræ viribus, quæ sunt dona gratiæ, non semel su- pra naturæ vires collocant ista dona. Ast, ut ali- quid sit supernaturalis, non sufficit, quod sic illud supra naturæ vires; nisi sit etiam supra exi- gentiam, seu ius, seu debitum naturæ. Sublatâ enim à totâ naturâ virtute causatiuâ alicuius rei, si maneat intra naturam ipsam ius exigens talem rem à Deo, aut ab alio ente supernaturali causa- ri, causatio huiusmodi rei naturalis erit. Vide id in creatione animæ rationalis, quæ supra vires tam actiuas, quam passiuas naturæ est; & tamen, quia non est supra naturæ debitum, est naturalis.

63 Sed opponi potest primò contra propositio- nem. Monstra, & effectus per accidens non in- tenduntur à naturâ. Ergo neque exiguntur à natu- râ, nec ei debentur. Ergo non omne naturæ indebitum est supernaturalis. Distinguo antece- dens. Monstra, & effectus per accidens in quan- tum huiusmodi; siue indiuisim sumpta non in- tenduntur, aut non exiguntur à naturâ; tran- seat. Quoad singula, ex quibus coalescunt; ne- go. Et nego consequentiam. Itaque, etsi mon- strum, aut aggregatum per accidens à nullâ causâ earum, quæ ad illud conferunt, exigatur: singula tamen, ex quorum coniunctione casu coalescit, suas causas habent, quibus debentur singulatim. Quod sat est, ut totam monstrum, seu aggregatum sit naturale. Adde, huiusmodi monstra naturæ vniuersitati deberi, ad cuius pulchritudinem faciunt, sicut vmbra ad venusta- tam picturæ, ut docet Aug. lib. 16. de Ciuit. cap. 8. De quo vide Conimb. lib. 2. Phys. cap. 9. q. 6.

64 Secundò obijcitur. Peccatum, cum sit quid naturale, neque exigitur à naturâ, neque ei debetur: quia potius est contra naturam. Er- go. Respondeo, peccatum quoad physicum, esse quod habet naturæ esse debitum, quidquid sit de moralitate. Et licet actio etiam physica sit contra naturam peccantis prout ratio- nalem, quatenus ipsi prout tali dissentanea, & difformis est; iuxta doctrinam à me traditam alibi. Ast id non tollit, quod physice à tali naturâ, at- que iuridice exigatur ob physicas conuenien- tias, quas illi adfert. Instas. Quoad moralita- tem

rem saltem, siue quoad malitiam moralem non potest esse peccatum naturæ debitum. Ergo quoad illam ut minimum non erit naturale. Admissio antecedente; nego consequentiam. Quia, cum malitia moralis peccati sit monstrum quoddam ex physicis fundamentis coalescens, quorum nullum non est debitum singillatim naturæ, etiam si illa sumpta indiuisim non sit debita, naturalis erit iuxta doctrinam n. preced. Ad do tamen, fortasse dici posse peccatum etiam quoad malitiam moralem huic Vniuerso debitum esse, si non propter se, propter bona, quæ ex tali malitiâ proueniunt. Pro quo soluendo debito, factum est in Governatore Vniuersi potestas, atque voluntas permissiua peccati.

65 Tertiò obijcitur. Violenta indebita sunt rebus, quibus per vim inferuntur, Ergo supernaturalia. Nego consequentiam. Quia factum est debita esse illa inferentibus, ut debita dicantur naturæ, quale vocatur, quod alicui parti naturæ debetur. Pariter de ijs, quæ præternaturalia vocant, philosophare.

66 Quartò obijcitur. Si Deus ultra id, quod natura postulat, intendat naturalia accidentia, supra naturæ debitum operabitur; nec tamen aliquid faciet supernaturale. Igitur definitio nostra entis supernaturalis minus sufficiens est. Respondeo, si Deus ultra id, quod vniuersa natura exigit, intentio faciat naturalia accidentia, aut aliud quiddam naturalis ordinis operetur, factum in, ut operatio eius, si non quoad substantiam, quoad modum tamen sit supernaturalis, quo solum pacto in tali casu supra naturæ debitum est. Id quod definitionem nostram potius commendat, quam oppugnat. Tantumdem euenit, quando Deus auxilia naturalis ordinis ultra vniuersæ naturæ debitum elargitur. Sed de his plura dicenda infra q. 5.

67 Quintò obijcitur. Non repugnat, effectum naturalis ordinis à causâ supernaturali prodire; sicut in probabili opinione conclusio theologica orta ex supernaturali præmissâ, & habitus acquisitus exercitio actuum supernaturalium naturales sunt. Igitur non, quiddam ultra naturæ debitum prouenit, est supernaturale. Respondeo, si effectus naturalis ordinis ultra vniuersæ naturæ debitum à causâ supernaturali nascatur, quod fateor possibile esse; non posse non illum esse, supernaturalem quoad modum. Quia solum etiam ratione consentaneè ad nostram definitionem excedet debitum naturæ; prout amplius explicabimus infra q. 5. citatâ.

68 Sextò denique obijcitur. Non repugnat causa naturalis, quæ non connexa entitatiuè cum possibilitate effectus naturalis valeat nihilominus illum causare. Sed sine tali connexionè nequit esse in causâ exigentia ad talem effectum. Igitur produci aliquid ultra exigentiam naturæ non tollit esse id naturale. P. Ripal. disp. 5. citatâ sec. 3. n. 30. concessio antecedente, ut tutò neget consequentiam, recurrit ad exigentiam subiecti, aut ipsius effectus producti, qui cum ponatur pars naturæ, exigentia eius, exigentia naturæ erit. Sed malè. Quia, quo iure admittitur possibilis causa actiua absoluta à possibilitate effectus, pariter admitti debet causa passiva. Igitur absque exigentiâ subiecti fiet etiam in tali hypothesi effectus effectus. Se autem ipsum quoad primum esse effectus exigere non potest, ut concedit ipse Ripal. in simili n. 11. Nec, quod suam conseruationem exigat, ad supernaturalitatem sui primi

esse quiddam conducit, ut contra eundem Ripal. supra propos. 3. concessimus. Igitur, concessio toto antecedente argumenti, malè se à vi consequentiæ tueret Ripalda. Quare ego, solâ maiore admittâ, minorem nego. Quia ad conceptum exigentiæ non magis requiritur in causâ connexio cum possibilitate effectus, quam ad conceptum potentie. Vnde, si in causâ inconnexâ cum dictâ possibilitate maneret nihilominus potentia ad causandum à effectu; etiam maneret exigentia, qua exigeret illum causare, prout aliâs supra contra Ripaldam ipsum statui.

QVÆSTIO IV.

Vtrum ens supernaturale in quantum huiusmodi aliter possit definiiri vniuersè sine respectu ad naturam, supra quam est.

Q Vi ita definire satagunt, consequenter id putant possibile. Non desunt tamen graues Theologi, qui oppositum arbitrentur, censentes aliorum laborem irritum, & vacuum esse, ac sine successu. Ex vtrisque autem nonnulli istud genus definitionis à priori vocant, primarijve, aut absoluti conceptus entis supernaturalis, vocantes, quam q. præced. inquisuimus, definitionem à posteriori, siue secundarij, aut relatiui conceptus entis supernaturalis. Igitur examinemus singillatim imprimis, quas hic Doctores prioris classis definitiones à priori entis supernaturalis adinuenerunt: inde enim capiemus lucem ad resolutionem quæstionis determinandam.

Zumel 1. 2. q. 110. art. 4. disp. 5. part. 2. in eo discriminat ens supernaturale à naturali, quod illud ut trinum, hoc verò ut vnum Deum respiciunt. Sed communiter rejicitur. Primò; quia Deus non minus est supernaturalis ut trinus, quam ut vnus, prout explicabimus infra q. 6. Secundo; quia si Deus spectetur ut obiectum, per actum fidei, aut etiam amoris naturalis potest respici ut trinus, & per actum fidei, amorisque supernaturalis potest respici ut vnus. Multi etiam sunt actus tam supernaturales, quam naturales, qui nullo modo habent pro obiecto Deum. Si autem Deus spectetur ut principium, tam supernaturalia, quam naturalia respiciunt Deum ut vnum: quia æquè vtraque à Deo ut omnipotente, atque adeò ut vno procedunt. Ut exemplar autem non magis à supernaturalibus respicitur Deus ut trinus, quam à naturalibus, quiddam interpretetur Gran. 1. 2. tract. 4. de Gratia disp. 8. n. 48. Quis enim dubitet, hominem factum ad imaginem, & similitudinem Trinitatis, ut dicitur Genes. substantia naturalis cum sit, melius referre, magisque æmulari Trinitatem, quam vbi Eucharisticum, actum misericordiæ, aliaque huiusmodi accidentia supernaturalia? Non igitur supernaturalia in proprio conceptu per respectum ad Trinitatem Dei, naturalia verò per respectum ad vnitatem constituantur.

Secunda sententia ens supernaturale definit esse, quod participat diuinam essentiam, aut attributa, prout sunt in se. Naturale verò, quod illa participat, prout sunt in alio. Ita Ioannes Vin.

Vincentius relect. de gratiâ Christi q. 1. fol. 34. Curiel. 1.2. q. 110. art. 1. dub. 1. §. 16. Gonzal. 1. p. disp. 26. num. 10. Herrera in 1. q. 1. d. 1. contr. 1. & Sossa q. 1. prolog. diff. 4. Sed impugnantur. Primò; quia obscure loquuntur contra definitionis iura. Secundò; quia non est excogitabilis participatio, qua supernaturalia præ naturalibus participant diuinitatem, prout est in se. Non enim participant per identitatem, nec per physicam vnionem, vt constat. Non per vnionem intentionalem, vel possessionem: quia sic dumtaxat per visionem claram, aut etiam per amorem beatificum participatur diuinitas, vt est in se. Non per causalitatem: quia per hanc tam naturalia, quam supernaturalia participant de diuinitate esse, quod habent. Non denique per imitationem, & similitudinem: quia, quod ad hanc attinet, multa naturalia præcellunt supernaturalia, vt patet in Angelo, & homine, qui in pluribus assimilantur diuinitati, quam Character, vbi Eucharisticum, habitus fidei, & alia huiusmodi accidentia. Aliud autem genus participationis excogitabile non est. Vide plura contra hanc sententiam apud Herice 1. p. disp. 48. nu. 27. & apud Salas 1. 2. tract. 11. disp. 6. n. 95.

72 Tertia sententia asserit, ens supernaturalis esse, quod ordinem diuinum spectat. Naturale verò, quod extra diuinum ordinem constituitur. Sic loquuntur Caiet. 1. p. q. 12. art. 5. & 1. 2. q. 62. art. 3. & q. 63. art. 3. sæpeque alibi. Machin. 1. p. disp. 16. sec. 8. §. 3. & Antonius Perez in Laureâ Salmantinâ certam. 4. scholast. à num. 48. Sed satis obscure. Quid est supernaturalis præ naturali ad diuinum ordinem pertinere? Est ne peculiari modo Deum respicere? Hunc modum oportebat exponere. Expositus autem per ea, quæ diximus, & dicemus, cum cæteris proculdubio maneret explosus.

73 Quartò Albertinus noster Principio 1. philosophico q. 2. theol. num. 4. & Principio 2. q. 5. num. 2. excellentiam entium supernaturalium præ naturalibus per ordinem ad Deum vt actum purum fatagit explicare. Sed non maiore operâ fructu, quam alij. Quia Deus, vt actus purus neque vt obiectum, neque vt principium, neque vt exemplar, neque aliter respicitur à supernaturalibus aliquo peculiari respectu, quo non respiciatur aut ab omnibus, aut à plurimis naturalibus, vt contra præcedentes sententias arguebam in simili: pariterque descendendo ad singula potest hic argui.

74 Quintò Fasol. 1. p. q. 12. art. 4. num. 22. supernaturalitatem entis creati ponit in ordine essentiali ad substantiam diuinam, & increatam, cui immediatè coniungit substantiam creatam vel per cognitionem, vel per amorem, vel per hypostaticam vnionem, &c. Sed non bene. Primò; quia multa sunt entia supernaturalia, quæ non coniungunt Deo, immediatè substantiam creatam nimirum vbi Eucharisticum, character, habitus infusi virtutum moralium, earumque actus; actio, qua frigus à calore procederet, si id est possibile, vt fert sententia satis communis; actiones item, quibus sunt quælibet entia supernaturalia, & alia id genus. Secundò; quia amor Dei naturalis, & scientia naturalis de ipso non minus immediatè coniungunt animam cum Deo, quam amor supernaturalis, & fides diuina de eodem. Igitur per hoc, quod est, coniungere substantiam creatam cum Deo immediatè, nec constituitur ens supernaturalis vniuersè, nec feceratur à naturali.

Sextò Herice 1. p. disp. 48. cap. 3. cum alijs 75

Recentioribus totum ordinem supernaturalem constituit aut in coniunctione immediatà cum Deo, aut in respectu, & ordinatione ad talem coniunctionem, aut in effectu manante ab ipsa. Itaque asserit, rationem entis supernaturalis consistere in connexionione, quam illud petit habere cum Deo, vt est in se; vel immediatè, eaque aut physicà, qualis est vnio hypostatica, aut intentionali, qualis est visio, amor, & fructio beatifica; vel mediatè, qualem habent habitus, & actus virtutum per se infusarum; vel proprià effectuum coniunctionis immediatæ, quales habent dotes corporis gloriosi, & alia accidentia, quæ subsequuntur visionem beatificam. Verùm adhuc non bene rem edisserit sententia ista. Primò; quia multà vitur disunctione in definiendo non patitur definitionis vitio. Videtur sanè potius specialia dona, quibus supernaturalitas conuenit, recensere, quam conceptum supernaturalitatis illis communem definire. Secundò; quia amor Dei naturalis, saltem quia visione Dei intuitiua iuxta probabilem sententiam oriri potest, non minus immediatè coniungeret animam cum Deo, quam amor supernaturalis. Tertio; quia actio, qua frigus à Deo eleuatum potest producere calorem, & vniuersim quoduis ens aliud quoduis iuxta sententiam valde probabilem, supernaturalis est intrinsecè citra omne dubium; nec tamen vllam omnino connexionem habet cum coniunctione immediatè Dei, vt etiam est notum. Quartò; quia hæc explicatio vt summum solum amplectitur dona ea supernaturalia, quibus ex fide nouimus substantiam intellectualem de facto existentem à Deo ditari; non item innumera alia possibilia, quibus citra omnem prorsus connexionem, respectumque ad coniunctionem sui immediatam posset Deus pariter omnem substantiam irrationalem existentem, & vniuersim quasuis cuiusuis generis substantias possibles supra omne naturæ debitum exornare. Quintò; vbi Eucharisticum, quod vel est intrinsecè naturale de facto, quidquid refragetur Herice, vel saltem tale sine dubio est possibile, cum coniunctione immediatè Dei nec minimam connexionem habet. Sextò denique in eo peccat Herice, quòd accidentia materialia oriunda à visione beatificà eo ipso inter entia supernaturalia recenset; cum tamen possibile absque dubio sit aliquod ens naturale ab ente supernaturali tanquam à causâ æquiuocà nasci, vt supra retigimus, & inferius latius monstrabimus. Postremò; non satis declarat Herice, qualis debeat esse connexio mediata cum visione, vel amore beatifico, quam alia supernaturalia debent habere.

Septimò Hurt. tom. de Fide disp. 46. sec. 1. n. 2. 76
ens naturale quoad absolutum supernaturalitatis conceptum, de quo nunc agimus, definit. Quod spectat ad gradum videndi Deum formaliter, aut causaliter, vt vnio hypostatica, visio beata, & fides. Hæc tamen sententia ferè recidit in præcedentem re ipsa, eademque, quæ illa, contra se habet. Quæ non opus est inculcare.

77 Octauò denique Ripal. disp. 4. de ente supern. sec. 3. asserit, proprium donorum supernaturalium conceptum connexionem esse quiditatuam cum gratiâ sanctificante physicam, aut intentionalem, immediatam, aut mediata, antecedentem, aut consequentem. Connexionem quiditatuam vocat, qua res cum gratiâ sanctificante existente, vel possibili essentialiter est connexa.

Physicam, quæ secundum entitatem physicam, intercedit, ut inter causam, & effectum, actionem, & terminum, & similia. *Intentionalem*, qua res ita cum gratiâ sanctificante comparatur, ut species, & cognitio quiditatiua earum soli gratiæ sanctificanti debita, & connaturalis sit. *Immediatam*, quæ per se; *mediatam* autem, quæ mediâ alterius rei connexionem respicit gratiam sanctificantem. *Antecedentem* denique, quæ rebus conuenit gratiæ existentiam nexu aliquo præcedentibus. *Consequentem*, quæ rebus subsequen-
tibus illam.

78 Neque ista definitio aridet; imo vehementer displicet mihi. Primò; quia multiplici disfunctioni vitiosè subicitur; vnumque subinde conceptum entis supernaturalis non exhibet contra conatum sui Auctoris. Connexiones enim cum gratiâ sanctificante, ad quas omne ens supernaturale tentat pertrahere, valde analogicè, seu æquiuocè cadunt sub nomen connexionis. Secundò; quia multa supponit incerta, & valde exposita litigio; quo & litigiosa vitiosè redditur, & alia secum fert incommoda, quæ suprâ q. 2. in simili commemorauimus contra eundem Ripaldam. Tertio; quia post hæc nec omne ens supernaturale comprehendit, nec omne naturale excludit maximo definitionis vitio, ut discurrendo in particulari iam iam ostendo.

79 Utque omitam, gratiam ipsam sanctificantem sub ipsam definitionem non cadere, nisi addatur noua disfunctionio, atque ad eò nouus supernaturalitatis conceptus: uti addit ipse Ripald. sec. 4. n. 32. dicens, gratiam sanctificantem idcirco esse supernaturalem, vel quia per se est participatio diuinæ naturæ, vel quia secum ipsâ logicè saltem connexa est. Oppono imprimis ex donis supernaturalibus, quæ ex fide diuinâ nouimus, e. g. fidem ipsam tam habitualem, quam actua-
lem. De qua certum est, essentialiter, & physicè cum gratiâ sanctificante prout existentium non conueni: quandoquidem in peccatore sine tali gratiâ inuenitur. Sed nec conueniunt modo dicto cum illâ ut possibili. Ergo. Probo hanc minorem. Primò; quia, dato per impossibile, quod repugnaret omnis gratia sanctificans hominem, aut Angelum, non fieret per locum intrinsecum, repugnare eidem fidem diuinam. Quis enim dicat, fore in illâ hypothesi, ut Deus non posset, quod sibi placeret, homini, aut Angelo ultra omne naturæ debitum reuelare, atque eleuare intellectum eius, ut fide crederet etiam superantem naturam? Certè id sine fundamento, ne dicam temerè, diceretur. Secundò eadem minor ad hominem contra Ripald. clarè ex principijs eius videtur ostendi. Ipse enim agens de possibilitate substantiæ supernaturalis disp. 23. concedit, substantiam possibilem, cui debita, & connaturalis sit fides diuina, non verò sanctitas. Deinde solema dogma vbique repetitum in hoc Auctore est, id, quod naturæ debitum, & exigentiam superat, non posse non esse quoque supra omnem connexionem eius; sicut è contrà, quod naturæ debitum, & connaturale est, eo ipso non posse non quoad esse possibile connexionem quiditatiuam eiusdem naturæ terminare. Videatur præcipue disp. 32. & alijs, quas ibi refert sec. 3. Tum sic substantia illa possibilis, cui fides esset connaturalis, secus gratia sanctificans, secundum dogma statutum nullam omnino connexionem haberet cum possibilitate gratiæ sanctificantis; cum possibilitate verò fidei essentialiter connexa

esset. Igitur fides cum possibilitate gratiæ sanctificantis connexa non est. Patet consequentiâ. Quia, si fides conueniret cum gratiâ, substantia connexa cum fide mediâ eum ipsâ gratiâ connexa esset. Hæc ratio vniuersaliter ex præstituto ipsius dogmate probat contra Ripaldam, fidem diuinam nec connexionem intentionali conueni cum gratiâ: quod tamen insuper probabitur aliter n. sequente. Igitur fides diuina, supernaturalis cum sit, nullatenus cum gratiâ sanctificante connexa est. Non ergo omne ens supernaturale est cum tali gratiâ connexum, ut data definitio profert. Nec refert, fidem ut præuiam, & necessariam dispositionem præcedere gratiam sanctificantem: id namque ut summum arguit connexionem gratiæ cum fide, non è conuerso. Nam etiam substantia hominis, aut Angeli præcedit eandem gratiam ut subiectum necessarium, & essentialiter: cum tamen sententiâ Ripaldæ omnino sit absoluta ab illâ; eiusdemque, & omnium sententiâ naturalissima.

Deinde oppono ea supernaturalia accidentia, quibus Deus citra omne dubium posset, si vellet substantiam irrationali supra omne naturæ debitum adornare; qualis fortasse fuit virtus præseruatiua mortis in arbore vitæ. Hæc enim ex nullo capite videntur vllam cum gratiâ sanctificantem connexionem habere. Respondet Ripald. n. 33. est non habeant physicam, habere tamen connexionem quiditatiuam intentionalem, que ad supernaturalitatem sufficit: quoniam species, & cognitio quiditatiua eorum accidentium soli deberetur gratiæ. Sed contrà. Quia sine fundamento assumit, nec probat, species, & cognitionem quiditatiuam accidentium supernaturalium gratiæ sanctificantis, atque soli ipsi deberi; imo contra rationem. Inde enim sequeretur, Angelos, & primos Parentes hoc ipso, quod Deus illos creauit in gratiâ, species, atque notitiam intuitiuam omnium mysteriorum, omniumque accidentium supernaturalium in toto vniuerso futurorum connaturaliter, & sine nouâ gratiâ accepisse; nec potuisse citra miraculum non accipere. Quod inauditum est in Theologia, sequeretur etiam, contra naturam gratiæ esse, quod hominibus iustis in hac vitâ notitia quiditatiua, siue intuitiua aut aliquorum, aut omnium entium supernaturalium aliquando saltem non conferatur. Quod & inauditum est, & à ratione alienum. Vnde rursus fieret, connaturaliter posse in hac vitâ iustum, imo & debere quiditatiuè cognoscere, atque ad eò intuitiue cernere quandoque saltem, se esse in gratiâ. Quod aduersatur Trid. sess. 6. cap. 9. Denique, ut vno verbo plura complectar, sequeretur, homini existenti in gratiâ notitiam intuitiuam omnium entium supernaturalium debitam esse, & contra iura naturalia gratiæ negari illi, dum negatur. Et quoniam notitia intuitiua essentialiter cum suo obiecto connexa est, ut sæpe supponit Ripaldæ; & iuxta ipsius dogma paulò ante commemoratum non potest non gratia habitualis cum omni notitiâ intuitiua debita sibi connexa esse: conficitur, gratiam habitualem cum omni ente supernaturali possibili connexam esse; & consequenter fere cum omni creaturâ possibili. Quod est absurdum. Quia nulla ferme erit creatura possibilis, cui non sit possibile aliquod accidens supernaturaliale cum ipsâ connexum.

Sed estò sit debita gratiæ sanctificantis notitia quiditatiua cuiusvis entis supernaturalis. Hæc

sanè non efficitur, tale ens cum gratiâ sanctificante connexum esse quiditatiuè. Quia bene potest esse alicui subiecto connaturalis, & debita; notitia quiditatiua alicuius rei, imò & res ipsa; quin hæc cum tali subiecto adhuc ut possibili essentialiter connexa sit: frigus enim aquæ connaturale essentialiter cum aqua etiam ut possibili non est connexum iuxta sententiam mihi probabiliorè hoc ipso, quòd aqua non est vnica; & essentialis causa eius. Sed demus, omne ens supernaturale cum gratiâ habituali connexum esse metaphysicè. Hinc contradictionis arguuntur principia Ripaldæ: nimirum, ex vnâ parte gratia habitualis indebita, & supernaturalis erit multis substantijs possibilibus, quibus alia accidentia supernaturalia inferioris naturæ debita sunt, & connaturalia, ut ipse statuit disp. 23. ex aliâ verò parte gratia habitualis talibus substantijs indebita, & supernaturalis non erit, (quæ est clara contradictio); eo quòd medijs accidentibus supernaturalibus sibi debitis quiditatiuè erunt illæ cum gratiâ habituali connexæ; & nequit aliquid indebitum, & supernaturale esse substantiæ, quæ cum ipso quiditatiuè connexa est, iuxta solemne dogma Ripaldæ supra commemoratum.

82 Ad hæc. Si gratia sanctificans tantæ est perfectionis, & excellentiæ, ut cætera cuncta entia supernaturalia debito connaturalitatis aut physico, aut intentionali sibi habeat deuinctæ; cur pariter titulo eiusdem excellentiæ aliquod saltem ens naturale deuinctum sibi non habeat? Perfectio irrationaliter negabitur, esse gratiæ sanctificanti debitam quiditatiuam notitiam vnus saltem, aut alterius veritatis naturalis, quando ei ob suam præstantiam omnium veritatum supernaturalium notitiam quiditatiuam deberi affirmatur. Semel autem admissio, vel vnum accidens naturale hominis cum gratiâ sanctificante ratione huiusmodi debiti connexum esse. Imprimis definitio data entis supernaturalis deficit, in præterea redditur: quia conuenit alijs à definito. Deinde in principijs Ripaldæ maius absurdum sequitur. Erit namque homo medio tali accidente sibi connaturali connexus cum gratiâ sanctificante; atque ita hæc ipsi supernaturalis non erit. Quod est contra fidem. Nequit enim secundum dogma Ripaldæ saepe relarum aut homo non connecti cum possibilitate accidentis sibi connaturalis, & mediâ hac cum possibilitate gratiæ sanctificantis, posito, quòd cum eadem tale accidens connexum sit; aut gratia esse supernaturalis substantiæ hominis, quæ cum illâ saltem ut possibili connexa est. Mitto alia,

83 Et venio ad secundam solutionem, quam argumento proposito à nobis n. 80. exhibet Ripaldæ suo n. 34. dicens, nulla esse accidentia possibilis supernaturalia, propriaque cuiusuis omnino substantiæ etiam irrationalis, quæ non sint physice etiam debita alicui sanctitati saltem substantiali, nempe vnioni hypostaticæ, cum eaque pariter connexa; (supponit enim ex tract. de Incarn. Deum cum quavis substantiâ etiam irrationali hypostaticè posse vniri). Nam, quidquid perfectionis, inquit, excogitari potest in substantiâ creatâ, vnioni hypostaticæ cum Deo debitum est; cum infinite perficiat substantiam, quam Deo coniungit, ratione infinite sanctitatis, & bonitatis diuinæ, quæ talem vnionem terminat; verba sunt eius. Ex quibus ipse arripio impugnationem. Quidquid perfectionis excogi-

tari potest in substantiâ creatâ, vnioni hypostaticæ cum Deo debitum est. Igitur perfectiones etiam naturales substantiæ creatæ assumptæ à Deo pariter, ac supernaturales, imò potiori iure sunt debite vnioni hypostaticæ. Consequens hoc ex verbis Ripaldæ manifestè colligitur; & per se etiam satis perspicuum est. Quis enim dicat, humanitati Christi Domini, cui titulo vnionis ad Verbum tot dotes supernaturales debite erant, non fuisse eodem titulo debitam bonam corporis dispositionem, salubrem complexionem, integritatem, & aptam proportionem membrorum, sensus externos, & internos, aliasque tum corporis, tum animæ potentias proprijs organibus, instrumentis, ac dispositionibus naturalibus optimè instructas, & cæteras huiusmodi naturæ humanæ perfectiones? Quis audeat asserere contra iura vnionis ad Verbum non factum, iri, si Christus Dominus nasceretur, deincepsque semper viueret cæcus, surdus, claudus, mancus, gibosus, delirabundus, aut mente captus? Non ergo supernaturales dumtaxat, sed naturales etiam perfectiones humanitatis sunt debite vnioni hypostaticæ, ambæque titulo huiusmodi debiti pariter cum vnione ipsâ connexæ secundum theologiam Ripaldæ. Quod si ita est; videat iam ipse, quæ sequuntur. Primum, suam definitionem non solum supernaturalibus, sed naturalibus etiam entibus conuenire: vtraque siquidem pari ratione quiditatiuè cum aliquâ sanctitate connexa sunt. Quo nihil in definitione entis supernaturalis deterius. Secundum absurdius iuxta sua principia, vnionem ad Verbum humanitati Christi Domini indebitam, & supernaturalem non esse, utpote non superantem connexionem quiditatiuam talis humanitatis: hæc namque medijs suis proprijs, ac naturalibus perfectionibus non potest non connexa esse cum vnione ipsâ ut possibili, uti arguebam in simili n. præced.

84 Hinc tertio arguo contra sententiam Ripaldæ. Si enim ad conceptum entis supernaturalis sufficit quiditatiua connexio cum qualibet sanctitate etiam substantiali, nullum erit ens creatum non supernaturale. Quia nullum est, quod cum sanctitate substantiali, qua Deus in se sanctus est, non sit connexus quiditatiuè. Et quidem, si præstantia sanctitatis creatæ facit supernaturalia esse, quæ secum quiditatiuè connexa sunt, cur non potius infinitudo sanctitatis diuinæ, aliarumque perfectionum increatarum Dei?

85 Quarto. Non repugnat ens supernaturale, cui debitus, & connaturalis sit effectus ordinis naturalis. Vniuersaliter enim causa superioris generis bene potest continere eminenter effectus inferioris generis, in eiusque productionem incumbere illam tanquam sibi debitam exigendo: imò de facto, ut concedit Ripaldæ n. 43, habitus naturalis ab actibus supernaturalibus generatur, ab eisque exigitur. Igitur effectus naturalis causæ supernaturali debitus est. Igitur cum illâ connexus quiditatiuè, & mediâ illâ cum gratiâ sanctificante; atque adeò sub definitionem cadit entis supernaturalis, quam impugnamus. Negat Ripaldæ, habitum naturalem cum actibus supernaturalibus connexum esse. Nam, licet ab eis tanquam effectus exigatur; ipse tamen eos non exigit pro causâ; quia suâ naturâ à solis actibus naturalibus postulat gigni. Sed ego profectò non video, qua consequentiâ hoc dictum sit. Per te, quidquid est debitum gratiæ sanctificanti, eo

ipso est connexum cum illà quidditatè, prout ad conceptum supernaturalitatis requisitum est, vt num. 33. & 34. statuiti, & constat ex hæcenus dictis. Quomodo ergo concedens modò actus supernaturales habitum naturalem vt proprium, effectum exigere, quod fieri nequit, nisi talis habitus talibus actibus sit debitus, negas nihilominus, ipsum habitum cum ipsis actibus esse connexum quidditatè, ne illum contra statutam definitionem mediata connexum, cum gratià cogaris confiteri? Rursus, per te actus supernaturales gratià sanctificanti sunt debiti titulo supernaturalitatis. Ergo illos exigit gratià sanctificans, quia esse eos gratià debitos, & ab eà exigere eodem tu accipis in præsentii. Sed per te huiusmodi actus habitum naturalem tanquam sibi debitum exigit. Ergò habitus naturalis mediata exigitur à gratià sanctificante, mediataque ipsi debetur; atque adeò nequit non eam connexionem mediatam cum tali gratià habere, quam tua definitio enti supernaturali præscribit. Vnde rursus nequit non sequi illud absurdum, quod aliàs in simili nuper inferebamus. Anima enim nostra nequit secundum tuam doctrinam non esse connexa cum habitu tanquam cum quadam perfectione sibi connaturali, & medio habitu cum actibus, à quibus fit habitus, & medijs actibus cum gratià sanctificante: quo tandem efficitur contra fidem, vt gratià sanctificans nobis indebita, & supernaturalis non sit. Mitto plura. Quia hæc sufficiunt. Pergoque, his positis, ad resolutionem questionis.

Propositio vnica

86 Ens supernaturale in quantum huiusmodi non est definibile vniuersè aliter quam per comparisonem ad naturam, supra quam est.

Hæc propositio contra eos omnes est, qui, vt vidimus, aliter, quam per respectum ad naturam, supra quam est, ens supernaturale definire tentarunt. Sed eam tenent absque dubio Sal. 1. 2. tract. 1. disp. 6. num. 103. Coninc. 2. 2. disp. 5. dub. 4. Alarc. tract. 1. disp. 2. cap. 3. & alij ex commemoratis supra q. 3. num. 54. Qui rem ex professo differentes, aliisque etiam refutatis definitionibus, in eà tandem quieuerunt, quæ datur per respectum ad naturam, quam superat ens supernaturale. Expressius tamen tradunt propositionem aliqui Recentiores, præter eos, quos citat Ripal. supra sec. 2. num. 19. Probatum autem primum ijs omnibus in vniuersum, quibus reiecimur definitiones excogitatas hæcenus pro definiendo ente supernaturali sine respectu ad naturam, supra quam est.

87 Deinde specialiter, atque efficaciter probatur, Quia, licet fortasse conceptus aliquis à naturà absolutus excogitari à nobis possit communis omnibus, & solis entibus supernaturalibus, quæ ex fide nouimus; quorumque proinde prædicata perspecta habemus; ast communis in super omni enti supernaturali possibili necunde potest à nobis inuestigari. Quis enim infinitorum, ac diuersorum entium possibilium, atque superantium naturam valeat essentias comprehendere, vt queat prædicatum eis omnibus, & solis communem signare, præter prædicatum essendi supra ipsam naturam? Quid? Non solum à nobis inassi-

gnabilem, sed impossibilem profus reputo talem conceptum, seu prædicatum. Quoniam non dubito, nec est, cur quispiam alius dubitet, quin sint plurima entia possibilis adeò inter se diuersa, vt, præter prædicata communia entibus supernaturalibus, & naturalibus, & hoc prædicatum essendi supra naturam, siue superandi naturam, nullum aliud omnino prædicatum à naturà absolutum habeant, in quo inter se assimilentur, siue conueniant. Igitur huiusmodi entibus reuera supernaturalibus ex prædicato superandi naturam, & cæteris omnibus idem prædicatum habentibus conceptus communis à naturà absolutus, nec ad entia naturalia se extendens, non solum à nobis inassignabilis, sed verè impossibilis est.

Dicit fortasse aliquis, esse impossibilia dicta entia. Quia entia, quæ ponuntur habere hoc prædicatum essendi supra naturam, in eoque conuenire, non possunt non habere aliud ipsi annexum, & absolutum à naturà, in quo etiam conueniant, præter ea, in quibus conspirant cum entibus naturalibus. Sed contra est. Sitque probatio tertia nostræ propositionis. Quia prædicatum essendi supra naturam cum nullo alio à naturà absoluto, & supernaturalium proprio cernitur habere connexionem. Absque fundamento autem eam ostendente talis connexio adstruenda non est. Imò, non esse eam re ipsa, positiue probatur. Quia, vt aliquod ens supra naturam collocetur, nihil amplius requiritur, quam, quòd sit eadem, naturæ inproportionata per excessum, prout in qq. præced. abundè explicuimus. Ad hoc autem, vt plura sint, per excessum inproportionata naturæ sat est, quòd singula excedant naturam, quantum requiritur; vt non sint ei proportionata; quantumvis excessus huiusmodi inter se inæquales, ac profus dissimiles sint. In nihilo ergo debent absolute in se conspirare; quæcunque naturam ita excedunt, vt illi sint inproportionata, præterquam in hoc ipso, quòd est, illam usque ad inproportionem excedere. Igitur prædicatum essendi supra naturam nullum aliud prædicatum arguit à naturà absolutum in entibus, quibus conuenit, solis ipsis commune.

Dices cum Ripaldà supra num. 1. Omnis relatio inæqualitatis supponit perfectionem absolutam, in qua fundetur. Ergo, præter conceptum relationum superantis naturam omni, & soli enti supernaturalium communem alius est reuera absolutus, ac præuus, in quo ille fundetur, & cuius inquisitio, & signatio merito curam, & laborem Theologorum exposulet. Distinguo antecedens. Omnis relatio inæqualitatis supponit perfectionem absolutam in qua fundetur, quæ in omnibus inæqualibus sit eiusdem rationis vno conceptu conceptibilis, vnàque definitione explicabilis; nego. Quæ sit eiusdem, vel diuersæ rationis, atque adeò vel adunabilis, vel secus sub vnà definitione, & conceptu; concedo. Et nego integram consequentiam. Quoniam, vt constat ex nuper dictis, perfectiones entium supernaturalium fundantes ex parte eorum relationem inæqualitatis, inproportionisve cum naturà in nihilo debent conspirare ante eam relationem; sed profus, possunt esse dissimiles, de factoque sunt in plerisque dictorum entium. Quo fit, vt aliter, quam per dictam relationem inæqualitatis, seu inproportionis cum naturà, neutiquam sint definibiles definitione cunctis communi: quia nihil omnino habent, in quo conueniant, præterquam in hoc, quòd est, superare naturam, siue esse inæquales illi,

illi; improportionataque per excessum.

90 Inhabis cum eodem Ripaldà n. 37. Defini-
 riõentis supernaturalis data respectiue ad natu-
 ram solum continet conceptum secundarium,
 eiusdem entis nominis potius, quam rei defini-
 tiuus: quo iure alij vocant illam definitionem à
 posteriori. Ergo alia est definitio quaerenda,
 qua res ipsa, conceptusque eius primarius notifi-
 cetur: quæque definitio à priori vocari possit.
 Nego antecedens, si sermo sit, uti est, de ente
 supernaturali quâ tali. Quia, licet supernatu-
 ralitas in supradictâ improportione cum natu-
 rã consistens supponat in singulis entibus,
 quibus inest, proprias eorum essentias, quorum
 veluti passio quadam metaphysica est, iuxta do-
 ctrinam vniuersalem de essentia, & passionibus
 alibi à nobis traditam: nempe in visione Dei
 supponit essentiam visionis, in gratiã essentiam
 gratiæ, in fide essentiam fidei, &c. At ea est,
 quæ ens supernaturalè vniuersè primario in esse
 talis constituit: quia nullus alius est conceptus
 omni enti supernaturali communis, qui præcedat
 illam, ut vidimus. Quare neque est, cur defi-
 nitio illam explicans definitio à posteriori, seu
 descriptiua dicenda sit: quasi non essentiam, sed
 proprietatem definiti declaret: multoque minùs
 dici debet definitio solum explicans nomen. Vi-
 de quid simile in conceptu inæqualis, à quo An-
 gelus, homo, leo, equus, & alia huiusmodi
 essentiæ inter se diuersæ inæquales in perfectione
 dicuntur lapidi. Quamquam enim inæqualitas
 Angeli comparatione lapidis supponat essentiam
 Angeli, in qua fundatur, & inæqualitas homi-
 nis essentiam hominis, &c. Quia tamen nihil ha-
 bent istæ essentiæ commune, vnde huiusmodi inæ-
 qualitates nascuntur; eo quod ab ipsis prout in-
 cludentibus vltimas suas differentias nascuntur:
 nihil est, à quo vniuersè inæquales lapidi dici
 possint ante ipsam inæqualitatem formalem. Vnde
 per hanc primario in esse inæquales constituuntur,
 quantumvis prius sit in Angelo esse Angelum,
 quam esse lapidi inæqualem, & in homine esse
 hominem, & in cæteris pariter. Sicuti ergo es-
 sentiæ diuine primario constituuntur in esse lapidi
 inæqualium per hoc, quod est excedere lapidem
 in perfectione; ita visio beata, fides, gratia, &
 cætera cuncta entia supernaturalia primario in esse
 supernaturalium sunt dicenda constitui per hoc,
 quod est, ita vniuersam naturam excedere, ut
 supra omne debitum eius, atque compositionem
 sint, prout explicuimus q. 3. Ex quibus omnibus
 conficitur, vnicam legitimam, imo quiditati-
 nam, & à priori, ut vocant, definitionem entis
 supernaturalis esse, quam ibidem stabiliuimus.

QVAESTIO V.

*Qualiter ens supernaturalè quoad substan-
 tiam, & ens supernaturalè quoad mo-
 dum discriminentur. Et quotuplex
 vtrumque sit.*

91 **Q**uid sit ens supernaturalè quoad substantiam,
 & quid ens supernaturalè quoad modum
 breuiter pertrinximus supra q. 1. expli-
 caturi susus hic opportuniori loco, postquam
 definitionem entis supernaturalis in vniuersum
 statuissimus. Quæcunque enim pro illâ statu-
 endam

dà congeessimus fere communia sunt enti super-
 naturali quoad substantiam, & enti supernatura-
 li quoad modum; aut certè vtriusque exactæ ex-
 plicationi æqualiter fere deseruiunt. Quinimo,
 si definitio entis supernaturalis, quam vniuersim
 statuimus, tam enti supernaturali quoad modum,
 quam enti supernaturali quoad substantiam com-
 modè applicetur, ut debet, nihil pro vtriusque
 intelligentiã, ac discretionè desiderabitur: faci-
 lèque in ipsã radice præscinduntur nonnullæ con-
 trouersiæ de nomine, quas circa entia supernatu-
 ralia quoad modum versant Theologi aliqui præ-
 fertim Recentiores.

92 Enim verò, cum ens supernaturalè quoad
 substantiam illud omnino vocetur, atque vocari
 debeat, quod tale est secundum suam intrinse-
 cam entitatem, seu potius secundum suam essen-
 tiam specificam, ut benè notauit Soar, lib. 2. de
 Attrib. cap. 8. n. 8. & lib. 2. de Angelis cap. 29.
 n. 2. Ens verò supernaturalè quoad modum,
 quod tale est secundum aliud quidpiam essentiæ
 suæ specificæ superueniens. Ob idque primum
 ab alijs intrinsicè; ab alijs entitatiuè, ab alijs
 quiditate supernaturalè dicatur: secundum verò
 supernaturalè tantum extrinsicè. Cum, inquam,
 hoc ita sit, si definitionem stabilitam q. 3. pro-
 pos. 4. entis supernaturalis in vniuersum enti su-
 pernaturali quoad substantiam, & enti superna-
 turali quoad modum diuisim, ac proportionali-
 ter applicemus, quid de vnoquoque eorum dicen-
 dum sit, planè constabit. Erit enim primum,
 quod secundum essentiam suam specificam om-
 ne debitum, ac compositionem vniuersæ naturæ
 superat. Secundum, quod id ipsum superat se-
 cundum aliquid aliud superueniens essentiæ suæ.

93 Cæterum quia ea, quæ essentiæ alicuius rei
 superuenire dicuntur, eamque subinde aliquã ra-
 tione denominant, multiformia sunt, innume-
 rosque propemodum modos diuersos denomi-
 nandi habent; hinc nata occasio dissidendi. Non
 enim conueniunt Theologi in assignandis illis, à
 quibus supra naturæ debitum, compositionem-
 que existentibus ens, cuius essentiæ accrescunt,
 supernaturalè quoad modum vocari debeat.

94 Ripaldà disp. 1. de ente supern. sec. 4. in tria
 membra distinguit supernaturalia quoad modum:
 nempe quoad modum intrinsicum, quoad mo-
 dum extrinsecum, & quoad modum partim in-
 trinsicum, & partim extrinsecum. Exemplum
 primi ponit in quantitate, quæ per creationem
 intrinsicè supernaturalem producitur, ab ipsaque
 tanquam à modo sibi intrinsicè supernaturalis
 quoad modum denominatur. Exemplum se-
 cundi ponit in opere naturali externo, aut in-
 terno, quod ab imperio intrinsicè supernaturali
 procedit, ab eoque pariter euadit supernaturalè
 quoad modum. Exemplum denique tertij ponit
 in visu miraculosè recuperato, & in corporibus
 miraculosè penetratis, vbi, cum nihil seorsim
 sit supernaturalè intrinsicè, coexistentia nihilo-
 minus plurium supra naturæ exigentiam, atque
 adeo supernaturalis est.

95 Ad hæc tria capita adæquata diuisione reuo-
 cata sunt, ut appareat, quæcunque superueniendo
 rerum essentijs illas supernaturales quoad mo-
 dum denominare possunt. Verum, cum res natu-
 rales ex motiuo supernaturali, atque adeo per
 supernaturalè decretum productæ à Deo ad se-
 cundum caput pertineant non minùs, quam
 quæ ab imperio supernaturali procedunt: nihilo-
 minùs Ripal. non vult, ut illæ supernaturales
 quoad

quoad modum à tali decreto asserantur, contra Vazq. 1. p. disp. 91. cap. 14. & 1. 2. disp. 189. cap. 16. Coninc. 2. 2. disp. 4. dub. 7. n. 122. Herice. 1. p. disp. 25. cap. 4. n. 36. & disp. 48. cap. 2. n. 13. Petr. Hurt. disp. 46. de fide. sec. 1. n. 2. & alios asserentes, auxilia gratiæ, aliaque dona in suâ substantiâ naturalia supernaturalia quoad modum esse, quando ex motiuo supernaturali conferuntur à Deo, videlicet ex fine sanctificandi, aut glorificandi hominem, ex motiuo remunerandi merita Christi, & similibus, Ex quo patet, secundum membrum diuisionis vniuersaliter positum à Ripaldâ suâ ipsius sententiâ constans non esse. Sed neque tertium constans est sententiâ aliorum Recentiorum, qui nihil supernaturalis quoad modum admittunt, quod ab aliquo supernaturali quoad substantiam tale non sit; atque ita penetrationem corporum, & similia à decreto Dei intrinsecè supernaturali dicunt euadere supernaturalia quoad modum. Cui sententiæ consentire videtur Aluar. lib. 3. respons. cap. 8. n. 7. & 11. Sed eam impugnat Ripal. ibidem.

96 Ego, vt regulam aliquam certam, atque vniuersalem, quam hactenus Theologi non videntur præscripsisse, stabiliam, secundum quam, sedatâ controuersâ istâ, quæ tota de nomine est, rationabiliter in hac materiâ loqui possimus, sequentem statuo propositionem.

Propositio vnica,

97 Si strictè, & propriè loquendum sit, ea solùm entia dicenda sunt supernaturalia quoad modum, quæ, cum naturæ debitum, compositionemque non superent quoad suam essentiam specificam, tamen hic, & nunc, quando causantur, supra vniuersâ naturæ exigentiam, debitumque causantur, Alia verò, quæ hic, & nunc ad exigentiam naturæ, ac iuxta eius debitum sunt, laxè dumtaxat, & impropriè dicentur supernaturalia quoad modum, quòd aliud quidpiam ad illa pertinens, ipsæ denominans quoquo modo, intrinsecè, & quoad substantiam sit naturale.

Ratio, cui nititur hæc regula, ex ipsâ supernaturalitatis notione, atque etiam origine desumitur. Cùm enim naturale secundum doctrinam Conciliorum, & Patrum aliud non sit, quàm naturæ debitum, vt ex dictis q. 3. liquidum est; perperam naturale adhuc quoad modum appellabitur, quod in se ipso nullo modo est naturæ debitum, ex eo solùm, quod aliud quidpiam ad illud aliquo modo spectans debitum naturæ sit. Sicut è contra ineptè vocaretur, neque aliquis vnquam vocauit naturale quoad modum id, quod in se est omni modo naturæ debitum, simpliciterque naturale, ex eo, quod aliud quidpiam ad illud aliquo modo pertinens naturæ debitum, ac naturale sit. Alioquin visio beatifica, fides, alique actus simpliciter naturales naturales quoad modum essent vocandi; quòd ab entitate naturali animæ nostræ aliqua ratione procedunt, & ei inherent, cum ipsæque quiditatiuè connexi sunt. Quod tamen inauditum est. Et sanè, quandoquidem nemo vnquam animam iusti vocauit naturalem quoad modum; quantumuis intrinsecè affi-

xa sibi, & inherentiâ habeat plurima supernaturalia dona, fidem, spem, charitatem, aliasque virtutes infusas tam habituales, quàm actuales, auxilia gratiæ, & alia huiusmodi cum modis supernaturalibus, quibus ea cuncta ipsi animæ intimè vniuntur, & inherant. Cur quantitas creatione producta dicenda est supernaturalis quoad modum præcisè, quòd creationem terminat naturalem? Cur actus imperatus præcisè, quòd ab imperio supernaturali procedit? Cur auxilium, quod à Deo ex fine supernaturali confertur? Cur cætera similibus titulis? Certè nisi ipsa in se sint aliquo modo naturæ debita, reliqui tituli non sunt satis.

Præterea, quæcunque quauis ratione supernaturalia asseruntur consentienter ad doctrinam Conciliorum, & Patrum, vnde supernaturalitatis notio nobis illuxit, eo ipso debent esse idonea materia liberalitatis diuinæ: eo ipso non à naturæ debito, sed à gratiâ Dei largitate debent esse profecta, vt constat. At, quæ in se, ipsi naturæ debita sunt, qua occasione sunt, ad iusque naturæ compensandum, seu debitum soluendum sunt, neutiquam sunt idonea materia liberalitatis diuinæ, aut obiectum profus gratiæ Dei largitionis; quantumuis innumeris supernaturalibus, indebitisque naturæ modis intrinsecè, vel extrinsecè sint constipata. Igitur, quæcunque in se ipsis, dum sunt, naturæ debitum non superant, quantumuis modis scateant naturæ indebitis, neutiquam supernaturalia, adhuc quoad modum, dici debent; nisi quis in hac materiâ impropriè valde velit loqui. Ex quibus patet, regulam à nobis in propositione præscriptam valde consentaneam esse rationi; ac proinde satis, superque dignam, quæ ab omnibus, qui in re præsentî rationabiliter loqui velint, deinceps exactè obseruetur.

Ex eâ autem sequitur primò, quando effectus ordinis naturalis à causâ intrinsecè supernaturali procedit, aut actione intrinsecè supernaturali fit, si pro tunc quidem existentia talis effectus naturæ sit debita, vt fieri potest, neutiquam illum supernaturalem quoad modum dicendum esse; bene tamen, si non sit debita, vt etiam est possibile. V.g. Prouideat Deus homini auxilium naturalis ordinis ad bene operandum ex supernaturali motiuo, & consequenter per supernaturale decretum, quo tempore secundum intra naturæ teneatur illud prouidere; non erit tunc tale auxilium naturale quoad modum. Prouideat ex eodem motiuo, quando non teneatur, erit. Producat Deus, & vniat materiæ formam aliquam materialem per supernaturalem creationem, quando materia disposita talem formam, talemque vnionem iure sibi exigebat; nec forma, nec vnio erunt supernaturales quoad modum. Producat pariter, nullo exigente ipsas iure naturæ; erunt. Imperetur impetio supernaturali actus ordinis naturalis in eâ occasione, qua citra imperium naturaliter erat à suâ potentia eliciendus, tunc quidem ab imperio non euadet supernaturalis quoad modum. Imperetur, quando aliâ potentia, secluso imperio, non debebatur, sed solo iure imperij extorqueatur; euadet quidem. Pariterque in cæteris similibus casibus philosophandum est.

Ex quibus apparet primò, malè pronunciatum esse absolute Vazq. Coninc. Herice, & alios supra citatos, quæ à Deo ex motiuo supernaturali procedunt, eo ipso esse supernaturalia quoad mo-

modum: non enim sunt, ut vidimus, nisi cum procedunt naturæ indebita. Alias, ut bene argumentatur Ripalda, nihil ferme esset in toto Vniuerso, quod non esset supernaturale quoad modum, quod est inauditum: quia nihil ferme est, quod non procedat à Deo ordinatum aut ad salutem æternam hominum, & Angelorum, aut ad exaltationem Christi, aut ad alia supernaturalia motiua mentis vniuersalia. Secundò apparet contra ipsum Ripald. ut aliquid sit supernaturale quoad modum, nec sufficere, quòd per actionem intrinsecè supernaturalem fiat, nec, quòd ab imperio, aut ab alià causà intrinsecè supernaturali procedat, nisi sit insuper illud naturæ indebitum, qua occasione fit. Alioquin multa vndeque omnium consensu naturalia essent supernaturalia quoad modum: & cuncta supernaturalia è conuerso naturalia quoadmodum. Absurdum, quod inferebam n. 97.

101 Secundò per regulam nostram optimè intelligitur, & explicatur, quomodo auxilia efficacia, quæ Deus hominibus largitur ad graues tentationes vincendas, ad operaque heroica virtutum naturalium paranda, & sint ordinis naturalis, & sint supernaturalia quoad modum, atque adeò ad dona diuinæ gratiæ spectantia: sunt namque huiusmodi: quia, licet sæpè à causis naturalibus ducant originem; in eà tamen mensurà intensio- nis, aut viuacitatis, ad quam promouentur à Deo, cum eaque, quam secum ferunt, denominatione efficacium omne causarum, atque vniuersæ naturæ debitum superant in eà occasione, in qua dantur. Quo etiam pacto multa etiam alia auxilia minoris notæ tam sufficientia, quàm efficacia, cum sint ordinis naturalis, ad ordinem gratiæ euehantur, & supernaturalia euadunt quoad modum. Quia videlicet prouidentur à Deo ultra id, quod vniuersa natura postulat pro eà rerum peristasi, qua prouidentur. Quanquam enim species voluntatis creatæ ius naturale habeat, ut sibi aliquando, & in aliquibus indiuiduis de huiusmodi principijs, aut complementis actus primi ad operandum prouideatur iuxta eà, quæ dicebamus supra q. 2. sed non ut prouideatur semper, & pro omni occasione, ut ibi etiam diximus. De quo plura in tract. de Gratià.

102 Tertio ex propositione nostrâ sequitur contra Recentiores commemoratos num. 95. quoties coexistentia aliquorum entium naturalium totius naturæ debitum superat, eo ipso præcisè esse illam supernaturalem quoad modum, quin sit necesse, ut talis denominetur ab alio quopiam tertio intrinsecè supernaturali: quinimò non posse ab hoc, estò adfit, talem denominari, ex dictis satis, superque compertum est. In hoc confectario nobiscum sentit Ripalda; tamen nonnulla misceat; dum oppositam sententiam impugnat, quæ nobis non arrident. Itaque quando Deus duo corpora penetrat, estò decretum, quod de penetratione habet, intrinsecè sit supernaturale, de quo modò non curo, non habet penetratio à tali decreto esse supernaturalem quoad modum; potius decretum idcirco est supernaturale, quia de penetratione naturæ indebita, atque ideo supernaturali decretum est.

103 Obijcies. In penetratione duorum corporum nihil intrinsecè supernaturale intercedit: quia singula corpora, & singula eorum præsentia entitatiuè sunt naturalia: aggregatum autem vtrorumque supra ipsa corpora, & præsentia nil prorsus addit. Igitur penetratio duorum corporum nullatenus potest dici supernaturalis quoad mo-

dum, nisi ab alio quopiam sibi extrinsecò, intrinsecèque supernaturali talis denominetur; quale, solum potest esse decretum Dei. Respondeo, in penetratione duorum corporum aut vtramque, aut alteram eorum præsentiam esse in se ipsà supernaturalem quoad modum: quia aut vtraque, aut altera earum in se ipsa est naturæ indebita. Cum enim natura coexistentiam talium præsentiarum in eodem tempore, & spatio potius explo- dat, quàm exposcat, nequit ad vtramque simul ius naturale habere: potest tamen habere ad alteram, & potest ad neutram habere pro eà circumstantiarum peristasi, in qua diuinà virtute duo corpora penetrantur. Si ad neutram habet, am- bæ erunt supernaturales quoad modum. Si verò ad alteram, uti contingit, cum Christus Dominus per lapidem sepulchri, & per Cænaculi portas se- penetrauit, residua solum præsentia erit supernaturalis quoad modum, qualis in illis casibus fuit sola præsentia corporis Christi: quia ea dumtaxat erat pro tunc naturæ indebita. Lapidem enim, & portas debite semper perstiterunt præsentia suæ; quandoquidem nullus contrarius impulsus earum destructionem fortiori iure postulauit.

104 Quarto ex propositione nostrâ apparet, qua ratione restitutio visus amissi, & alia huiusmodi miracula sint supernaturalia quoad modum. Talis enim supernaturalitas non prouenit ex aliqua actione, vel modo supernaturali quoad substantiam interueniente, estò reuerà interueniat, ut fieri potest; sed ex eo, quòd aliquid ordinis naturalis fiat à Deo, quo tempore toti naturæ profusus erat indebitum. Hoc enim solum est, quòd à tali indebito euadit supernaturale quoad modum; cætera autem, si quæ occurrunt, aut erunt omnino naturalia, aut supernaturalia quoad substantiam. Verum est, in hisce miraculis sæpe posse euenire, ut, quòd in se formaliter iuxta naturæ debitum sit, merito loquendo absolute indebitum naturæ dicatur, & supernaturale quoad modum: eo quòd id, vnde tale debitum pullulauit, effectum paulò ante fuit supra totius naturæ debitum. Si enim Deus per præuias dispositiones prorsus indebitas naturæ ita disponat oculos cæci, ut ad eas conaturaliter sequatur facultas videndi; eo quòd tales dispositiones ius naturale habent ad illam: nihilominus collatio formalis, aut etiam existentia talis facultatis supernaturalis quoad modum, naturæque indebita dicetur: quia moraliter censetur ultra naturæ debitum dari, quòd datur ad exigentiam alicuius dati nuper ultra naturæ debitum. Sicut gratuita, & liberalis censetur collatio doni liberaliter paulò ante promissi; tamen per illam soluatur debitum promissionis.

105 Verum contra stabilitam propositionem sic potest obijci primò. Id, quòd in se ipso est naturæ indebitum, nec tale ab alio intrinsecè supernaturali denominatur, nequit non esse naturæ indebitum secundum suam entitatem, atque adeò secundum suam substantiam: quia entitas, & substantia rei idem est. Igitur quæcumque iuxta regulam datam sunt supernaturalia quoad modum, non utique quoad modum, sed quoad substantiam reuerà sunt supernaturalia. Perperam igitur explicuimus supernaturalitatem quoad modum. Distinguo antecedens. Id, quòd in se ipso est naturæ indebitum, &c. nequit non esse tale secundum suam entitatem aut denominatiuè, aut essentialiter; concedo. Essentialiter solum; nego. Et nego consequentiam. Est dicere. Ens supernaturale quoad substantiam; & ens supernaturale quoad modum in-

hoc conueniunt, quòd vtrumque in se ipso, & quoad propriam entitatem naturæ est indebitum. Differunt tamen: quia primum ex prædicato essentiali, & specifico habet esse naturæ indebitum, vtpote quod per suam essentiam specificam est improporcionatum naturæ: secundum verò non item, sed vel ex circumstantijs extrinsecis, vel ex accidente aliquo essentia specificæ accrescente. Non enim est naturæ indebitum: quia ex conceptu suo essentiali ipsi sit improporcionatum, sed quia vel ex accidente minuitur essentialis proportio, puta ex immoderata intensione, magnitudine, aut multitudine; vel quia in tali circumstantiarum peristasi titulus deest, in quo ius naturæ, debitumque illi respondens fundandum erat, iuxta doctrinam, quam tradidimus q. 2. Propterea primum supernaturale dicitur quoad substantiam, id est, quoad essentiam specificam, vt cum Soar. supra n. 92. explicuimus. Secundum verò quoad modum, id est, quoad modum essendi hic, & nunc sub talibus circumstantijs, & accidentibus.

106 **Secundò obijci potest.** Esse aliquod ens supernaturale quoad modum, & non quoad substantiam, nil aliud sonare videtur, quàm, quòd aliquis modus eius sit supernaturalis; non verò, quòd ens ipsum sit tale. Igitur, vt sit ens aliquod supernaturale quoad modum, fat est, quòd aliud quid ad illud quoquo modo pertinet intrinsecè, & quoad substantiam sit supernaturale. Nego consequentiam. Ad antecedens autem dico. Et si eum sonum absolutè verba præ se ferant; tamen in materiâ præsentì improprie valde, imò absurdè in eo sensu vsurpari, vt satis exijs, quæ diximus, liquidum est. Si enim ens supernaturale quoad modum asseratur esse id, cuius aliquis modus, non verò ipsum supra naturæ debitum est, anima iusti dicenda erit supernaturalis quoad modum ob dona supernaturalia, quæ habet, sanitasque, visus, & quoduis aliud ordinis naturalis collatum, quando erat indebitum, supernaturale quoad substantiam dicendum erit. Quod vtrumque absurdum est in materiâ præsentì. Intra eam igitur verba prædicta in sensu, quem exposuimus, sunt omnino vsurpanda.

107 **Tertiò obijci potest.** Ens supernaturale, definiuimus vniuersè q. 3. Quod est supra debitum, atque compositionem naturæ. Igitur ens supernaturale quoad modum non solum supra debitum, sed etiam supra compositionem naturæ debet constitui: cum tamen in regulâ à nobis traditâ solum supra naturæ debitum constituitur. Nego consequentiam. Quia, quidquid egreditur à compositione naturæ, iam non quoad modum, sed quoad substantiam est ens supernaturale. Natura quippe cuncta entia intrinsecè, & secundum essentiam naturalia complectitur, vt constat ex doctrinâ traditâ q. 2. Itaque ex duplici supernaturalitate, alterâ propriâ substantiarum constitutâ per hoc, quod est, esse aliquid supra compositionem naturæ; & alterâ propriâ accidentium constitutâ per hoc, quod est, esse aliquid naturæ indebitum, prout vberius declarabimus q. seq. secunda solum est partibilis in supernaturalitatem quoad substantiam, & supernaturalitatem quoad modum: prima verò non item; sed tota est integrè quoad substantiam.

108 **Ex dictis hætenus satis liquido apparet,** quid sit ens supernaturale vniuersè; quid ens supernaturale quoad substantiam; & quid superna-

turale quoad modum. Sed rogabit tamen aliquis ad extremum huius quæstionis, an vnum ens supernaturale supernaturalius alio esse possit? Respondeo, à multis Theologis id affirmari. De quo videri potest Ægid. Lusit. lib. 11. de Beatit. q. 8. art. 6. Sed ego cum distinctione censeo loquendum. Nam comparatio illa æquiuocè accipi potest. Si sensus sit, an supernaturalitas sumpta per se, & ex proprio supernaturalitatis conceptu sit maior in vno ente supernaturali, quàm in alio. Hoc falsum est. Quia conceptus genericus secundum se, qualis est supernaturalitas, æqualiter semper participatur ab speciebus, æqualiter, & eiusdem rationis est in omnibus illis; aliàs non posset esse illis communis: cò idque vnum animal magis animal, quàm aliud, dici non potest. Si verò sensus sit, an vnum ens supernaturale sit perfectius supernaturale, quàm aliud, vel alius collocetur supra naturam, quàm aliud, vel ampliorem naturam, quàm aliud superet; idque non ex prædicato supernaturalitatis generico, sed ex prædicato talis entis supernaturalis differentiali. Hæc verò sunt. Quia visio beatifica e. g. perfectius ens supernaturale est, quàm fides, altitiusque superat naturam, seu maiori excessu, quàm fides, est naturæ improporcionata. Casu autem, quòd sint possibiles substantia, quibus hæc dona proportionata sint; & debita, plures substantias possibiles, atque adeò ampliorem naturam excellit, superatque quoad tale debitum visio, quàm fides.

QVÆSTIO VI.

An Deus in supernaturalitate conueniat cum creaturis.

109 **PRO** complemento explicationis conceptus supernaturalitatis huius adhuc quæstionis desideratur resolutio. Variè de supernaturalitate Dei loquuntur Theologi. Quidam enim absolute pronunciant, Deum substantiam intrinsecè supernaturalem esse quoad omnia, quæ continent in se, quoad Trinitatem scilicet personarum, quoad vnitatem essentia, & quoad omnia attributa. Ita Gran. 1. p. contr. 1. tract. 2. disp. 8. n. 7. & 1. 2. cont. 8. tract. 4. disp. 8. sec. 3. Alarc. 1. p. tract. 1. disp. 2. cap. 7. Gonz. 1. p. q. 12. art. 4. disp. 26. n. 10. & seq. Falsol. ibidem n. 22. & 26. Arnb. disp. 21. cap. 6. n. 20. cum alijs. Alij verò, esse Deum quoad omnes suas intrinsecas perfectiones supra omnem naturam creatam eminentissimè, imò infinite excellere, fateantur, comparatum tamen cum creaturis in vtroque ordine entium supernaturalium, & naturalium collocant illum, vtriusque denominationes ipsi tribuentes. Sic Soar. disp. 43. Metaph. sec. 4. n. 4. diuinam omnipotentiam potentiam naturalem vocat, prout est factiua entium naturalium, supernaturalem verò, prout factiua supernaturalem: & lib. 2. de Gratia cap. 14. cum alijs à se relatis bifariam contemplatur Deum; nempe vt finem naturalium, & supernaturalem, sue vt Auctorem naturæ, & gratiæ; quæ distinctio satis est obuia inter Theologos, vt supponit ipse Soar. Et sub priori consideratione obiectum naturale amoris naturalis docet esse bonitatem diuinam; sub posteriori verò obiectum supernaturale amoris supernaturalis:

lis. Pariterque comparatus ad intellectum obiectum naturale cognitionis naturalis potest, & solet Deus vocari, ut vocatur ab ipso Soar. lib. 2. de Angelis c. 29. initio. quatenus est Auctor naturæ; eum tamen, quatenus est Auctor supernaturalis, obiectum supernaturale vocetur. Quo iure Vazq. 1. p. disp. 132. c. 2. obiectum supernaturale censuit esse Deum ut trinum; naturale autem ut vnum: quia priori modo Deus naturæ viribus cognosci nequit; cum queat posteriori: tamen tam ut vnum, quam ut trinus longissime excellat supra naturam. Alio sensu dixit Zúmel citatus supra q. 4. num. 70. Deum ut vnum esse ens naturale, ut trinum verò supernaturale: quia videlicet ut vnum ab entibus naturalibus, ut trinus autem à supernaturalibus respicitur.

110 Hic solum potest esse controuersa de nomine. Quia nihil attribunt Deo re ipsa, qui absolute eum supernaturalem appellant, quod negent, qui naturalem vocant; neque è conuerso. In mea sententiâ optimè cuncta componuntur.

Propositio vnica.

111 Deus quodammodo naturalis, quodammodoque supernaturalis est, consentaneè etiam ad definitiones, quas entis naturalis, ac supernaturalis tradidimus.

Est naturalis: quia naturæ debitus, tum essentiali debito, tum naturali. Essentiali quidem: quia natura omnino sine Deo esse non potest, ipsumque essentialiter appellat ad essendum. Naturali autem: quia, quidquid naturali iure est debitum, sine Deo Auctore neque esse, neque naturæ conferri potest. Ius autem ad rem naturalem consequenter etiam est ius ad illud, sine quo nequaquam potest res obtineri. En quomodo Deus sub definitionem entis naturalis q. 3. traditam cadat, cum eneeque naturali creato in naturalitate conueniat. Quo quidem iure merito Deus appellatur, & est Auctor naturalis naturæ: & quia creauit illam: & quia illam secundum ipsius iura naturalia gubernat. Merito etiam dicitur, & verè est obiectum naturale tum intellectus, tum voluntatis creatæ naturaliter ab eis cognoscibile, & amabile: per scientiam naturalem ab effectibus naturalibus partam, & per amorem naturalem bonitatis, quam iidem effectus notificant.

112 Est autem Deus supernaturalis: quia ipsi omnia entia supernaturalia tanquam proprio, & connaturali Auctori debita sunt: tum quia ipsi est debita visio: beatifica, amor beatificus sui, & propria sanctitas infinita, quæ ex genere suo conceptus sunt supernaturales. Quo fit, ut ille substantia sit supernaturalis supra vniuersæ naturæ compositionem constituta, in quo cum substantiis supernaturalibus creatis, si ex sunt possibiles, conuenit, sub definitionemque cadit entis supernaturalis stabilitam supra à nobis quæst. 3. propos. 4. qua parte ea conceptum exprimit supernaturalitatis propriæ substantiæ, quæ alterius est generis à supernaturalitate propriâ accidentium, ut statim amplius explicabo. Hoc iure Deus Auctor supernaturalis merito vocatur, & est; qua ratione naturaliter nec potest cognosci, nec amari, ut fusiùs suo loco explicabitur.

113 Dices. Naturalitas, ut supernaturalitas sunt conceptus oppositi. Igitur non possunt simul in Deo reperiri. Distinguo antecedens. Aliqua naturalitas, & aliqua supernaturalitas sunt

conceptus oppositi; concedo. Omnis; nego. Deinde consequens. Igitur non possunt simul in Deo reperiri. Quæ sunt oppositæ; concedo. Quæ non sunt; nego. Explico. Notauit q. 2. naturale bifariam, & æquiuocè dici. Primò de eo, quod naturæ est debitum. Secundò de eo, quod naturam ipsam constituit, siue componit. Vnde definitio entis naturalis non potuit non dari per disunctionem, ut eam ibi, & rursus q. 3. dedimus. Quoniam autem naturam constituere magis est proprium substantiarum; debet verò naturæ magis proprium est accidentium: liceat modò distinctionis gratiâ vocare naturalitatem substantiæ, quæ tribuitur componenti naturam: naturalitatem autem accidentis, quæ tribuitur enti naturæ debito. Porro his duobus naturalitatibus totidem supernaturalitates opponuntur: quas etiam distinctionis gratiâ vocemus supernaturalitates substantiæ, & accidentis. Prima enti non componenti naturam conuenit. Secunda enti indebito. Coniunximus autem utramque in definitione entis supernaturalis, quam supra q. 3. propos. 4. tradidimus: tum quia in omni ente supernaturali creato non potest non utraq; coniungi: tum quia ens simpliciter, & vnde quaque supernaturalis omnem naturalitatem excludens definire prætendimus. Cæterò quoniam supernaturalitas substantiæ solum opponitur naturalitati substantiæ, & supernaturalitas accidentis naturalitati accidentis. Atque adeò, quantum est præcisè ex parte conceptus earum, bene possunt supernaturalitas substantiæ cum naturalitate accidentis in eodem ente coniungi. Quo fit, ut sine repugnantia de facto coniungantur in Deo.

Dices. Ergo etiam in ente creato possunt 114 coniungi. Distinguo. Quantum est ex parte conceptus earum præcisè; concedo. Absolute; nego. Ratio est in promptu. Quia, cum natura, cui debent esse indebita omnia entia supernaturalia supernaturalitate accidentis, vñ cum creaturis existentibus, & possibilibus æqualis, aut inferioris essentia omnia omnino entia, creata talibus creaturis debita complectatur, ut ex doctrinâ Conciliorum, & Patrum q. 2. statui-mus: repugnat in terminis, esse ens aliquod creatum naturæ debitum, & non componere naturam, cui entia supernaturalia indebita sunt. Quo fit, ut repugnet ens creatum naturale naturalitate accidentis, quale est, quod naturæ debetur, & supernaturalitate supernaturalitatis substantiæ, quale est, quod non componit naturam. Cum verò Deus quantumuis sit naturæ debitus, eam naturam non constituat, cui entia supernaturalia indebita sunt; (alioquin nullum ens supernaturale esset naturæ indebitum; quia cuncta Deo debita sunt); efficitur, ut Deus & naturæ debitus, eoque titulo naturalis, & supra compositionem naturæ, eoque titulo supernaturalis esse possit.

Instabis. Ergo saltem vice versà erit possibile, ut ens creatum sit naturale naturalitate substantiæ; quia componens naturam: & supernaturalitate supernaturalitate accidentis; quia naturæ indebitum: talesque de facto erunt: substantiæ primò constituentes naturam; quæ quoad primum suum esse nequaquam potuerunt naturæ debita esse, ut nos etiam supra docuimus. Respondedo, etsi concederetur totum, nihil incommodi referre. Quia asserere, aliquod ens creatum esse secundum quid naturale, & secundum quid supernaturale, nullum fert secum inconueniens. Præsertim, cum illæ primæ Mundi substan- 115

stantia in eo cum entibus supernaturalibus citra omne dubium conuenerint, quod à solâ Dei liberalitate præter naturâ debitum promanauerint. Adde tamen, neque id esse possibile, si fermo sit, uti est reuera, de supernaturalitate quoad substantiam. Quia nullum ens componens naturam plus, quam quoad modum, potest supernaturalitate esse supernaturalitate accidentis. Quâquam enim naturâ sit indebitum quoad primum sui esse; nequit tamen non esse debitum naturâ aut ipsamet quoad conseruari, aut aliud eiusdem speciei. (Frustra namque pro primo instanti, in quo natura extitit, ad eam constituendam produceretur, si tale esset, ut neque exigeret durare, neque aliud eiusdem essentia producere). Quo fit, ut indebitum primæ existentia tantum faciat supernaturalitatem accidentis quoad modum iuxta doctrinam supra traditam q. præced.

115 Ex dictis infero primò contra Ripal. disp. 2. de Ente supern. sec. 2. naturalitatem, & supernaturalitatem communem Deo, & creaturis non tam analogam esse, quam ipse putat. Secundò infero contra eundem, non solam Deo competere supernaturalitatem dignitatis omnem naturam nobilitate, ac perfectione excellentem, quæ creaturis nullatenus communis est: hæc namque valde improprie vocatur supernaturalitas. Sed etiam ei conuenire supernaturalitatem propriam substantia, quam explicuimus, eamq; in gradu eminentissimo. Siquidem substantia diuinæ non solum omnia entia supernaturalia creatura, verum attributa etiam ex suo genere supernaturalia increata, & infinita debita sunt: ad quod debitum nulla creatura possibilis potest ascendere; posito etiam, quod sine possibilis infinitæ, quibus præstantiora, & præstantiora donata supernaturalia creatura, in infinitum progrediendo, debita sunt. Tercio infero contra Gran. Alarc. & alios sine factionis, Deum non solum ens supernaturalis, sed etiam naturale esse, prout declarauimus. Quarto infero contra plures, supernaturalitatem in Deo, sicut & in alijs entibus supernaturalibus, non esse conceptum absolutum à naturâ, sed comparatum ad illam, et in quiditate absolutâ diuinæ substantia funderur: quia nullus est ad rem excogitabilis conceptus supernaturalitatis non respectiuus ad naturam, ut fusè ostendimus supra q. 4. Quinto infero, qua ratione Deus est supernaturalis, non solum ut vnus, sed etiam ut trinus formaliter esse talem: eo quod entia supernaturalia Deo debita, non solum ut vno, sed etiam ut trino sunt ei debita, ipseque Deus ut vnus pariter, & ut trinus est supra compositionem naturæ; in quo supernaturalitas eius consistit. Tamen Deus qua ratione est naturalis, non ut trinus, sed ut vnus talis sit: eo quod solum exigitur à creaturis, illisque debetur ut vnus formaliter, supposito, quod consensio creaturarum cum Deo, in qua illud debitum fundatur, ut vnus præcisè, non ut trinum respiciat Deum, immediatè, & formalitèr, uti communis sententia fert; de qua nos suo loco; naturalitas quippe Dei consistit in huiusmodi debito. Neque grauetur quispiam, dictâ sententiâ præsuppositâ, concedere naturalitatem in Deo ut vno, & non ut trino; quasi nequeat eadem entitas quoad vnâ formalitatem esse naturalis, & non quoad alteram: id namque eodem sensu est consequenter afferendum iuxta sententiâ dictâ, quo iuxta eandem afferitur creaturas cum Deo ut vno, & non ut trino esse conhexas immediatè, & formalitèr. De quo plura suo loco.

QVÆSTIO VII.

Virum visio beatifica sit supernaturalis quoad substantiam.

116 Statuimus disp. 17. q. 8. tanquam certum secundum fidem, visionem beatificam supra naturales vires intellectus creati esse, atque adeò super-naturalem. Num verò quoad substantiam, vel solum quoad modum sit talis, restat examinandum. Nonnulli ex præfatis Theologis, qui aut ignorasse, aut negasse videntur actus supernaturalis quoad substantiam in vniuersum, prout latè refert P. Ripal. disp. 44. de Ente supern. sec. 1. fortasse eodem modo sentiebant de visione beatifica. Sed iam communis omnium Theologorum sententia est, esse eam intrinsecè, & quoad substantiam supernaturalem. Ita enim sentiunt vniuersè, quorquor actus intrinsecè, & quoad substantiam supernaturales consentunt, quorum longum syllabum reperies apud Ripal. supra: & tradunt in speciali cum S. Thom. 1. p. q. 12. art. 4. & 5. eius Expositores communiter. Videantur speciatim Vazq. disp. 47. cap. 6. num. 36. Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 8. num. 7. Salas 1. 2. q. 3. tract. 2. disp. 3. sec. 1. Alarc. tract. 1. disp. 2. cap. 2. num. 5. Sol. in 4. dist. 49. q. 2. art. 4. Tann. 1. p. disp. 2. q. 6. dub. 3. num. 3. & apud eos alij. Nec dissentiunt Scotus, & eius discipuli, quando aliquam visionem Dei naturalem possibilem Angelis autumant: non enim loquuntur de beatifica, sed de aliâ inferioris notæ, ut vidimus disp. 17. q. 3.

Propositio vnica.

117 Visio beatifica intrinsecè, & quoad substantiam est supernaturalis.

Probatur primò: quia, quæcunque supra disp. 17. q. 8. congesimus ad probandum, visionem beatificam neququam per vires naturæ posse obtineri ab intellectu creato, ea vtiq; probant, esse eam supernaturalem quoad substantiam. Nam, si esset supernaturalis solum quoad modum, etsi quoad talem modum superaret vires naturæ, non esset verum, eam secundum se absolutè, & in omni euentu supra naturæ vires esse, ut probant argumenta facta loco citato à testimonijs Scripturæ, Concilij Viennensis, & Patrum, atque etiam à ratione. Supernaturalia enim solum quoad modum non absolutè, & secundum suam essentiam specificam, sed ut subsunt tali modo, tali ve circumstantiarum, peritasti superant debitum naturæ, ut constat ex doctrinâ traditâ q. 5. Confirmatur. Quia visio beatifica non aliâ de causâ est supernaturalis, indebitaque toti naturæ, nisi quia suapte naturâ, & essentia improporcionata est per excessum intellectui creato, & consequenter multò magis cæteris quibusque substantijs vniuersæ naturæ. Sed quidquid vniuersæ naturæ per suam essentiam specificam per excessum est improporcionatum, eo ipso est quoad substantiam supernaturalem, ut ex dictis dictâ q. 5. competum est. Ergo.

Secun-

118 Secundò; ex Concilio Viennensi non solum habemus, visionem beatam esse supernaturalem, utcumque, sed etiam, intellectum creatum indigere lumine gloriæ, aut alio dono supernaturali quoad substantiam, quo eleuetur ad videndum Deum, vt latius trademus intra disp. 19. Sed tale donum datur, & est requisitum ad efficiendam visionem beatam; hæcque proinde cum illo suâ naturâ connexa est. Igitur visio beata supernaturalis est quoad substantiam. Quandoquidem ad actum quoad suam substantiam naturalem, opus non est habitu infuso, aut alio dono intrinsecè supernaturali; neque actus substantiâ suâ naturalis cum dono supernaturali potest esse connexus. Alioquin naturæ, cui debitum esset talis actus, esset & debitum tale donum. Quo illud & supernaturale, vt ponimus, & debitum naturæ esset. Absurdum clarum.

119 Tertiò; actus fidei, spei, & charitatis, aliarumque virtutum, quibus vita æterna obtinetur consistens potissimum in visione Dei intuitiua, supernaturalis sunt quoad substantiam, vt sentiunt fere omnes Theologi, atque in proprijs materijs probant; vbertimèque comprobat Ripal. disp. 44. citatâ sec. 3. & seqq. Igitur visio ipsa potiori iure est afferenda supernaturalis quoad substantiam. Impossibile quippe est, & prorsus à ratione alienum, quòd media superent vires, atque potestatem naturæ, & finis ipse vnice per talia media ab ipsâ naturâ obtinendus intra eius vires, & potestatem positus sit. Et confirmari potest. Quia Concilia, & Patres, qui cum Pelagio, & eius Cinceribus contenderunt, omnino impotem faciunt naturam suis proprijs viribus relictam, absque auxilio diuinæ gratiæ ad quidpiam cogitandum, volendum, aut agendum, quod proficuum sit ad salutem. Probantque ex illo Ioann. 15. *Sine me nihil potestis facere.* Ex illo quoque Pauli 2. Corint. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est.* Et alijs similibus Scripturæ locis. Vt videre est in Concilio Mileuitano cap. 4. & 5. Africano can. 80. Arausico. 2. à can. 3. vsque ad finem: Trident. sess. 6. cap. 5. & 6. & can. 2. 3. & 4. in epistolis decretalibus Cælestini, Innocentij, & Leonis contra Pelagianos: in August. epist. 106. & 107. Serm. 13. de verbis Apost. libris de naturâ, & gratiâ; de correctione, & gratiâ; de prædestinatione sanctorum; de dono perseverantiæ; multisque alijs locis: in Prosp. lib. contra Collatorem, præsertim cap. 3. 19. & 28. in Fulgentio de Incarnat. & grat. cap. 6. in Bernar. lib. de liber. arb. & in alijs Patribus. Quis autem non videat, hæc duo inter se repugnare. Quod sit tota natura creata impotens ad concipiendam proprijs viribus vel minimam salutarem cogitationem: & quòd sit potens ad concipiendam visionem intuitiuam Dei, in qua consummata salus consistit? Quòd si vndequeque, & absolutè ad illam proprijs viribus concipiendam natura vniuersa impotens est; nequit non talis visio absolutè, atque ad eò quoad suam substantiam supra totam naturam esse, seu supernaturalis.

QVÆSTIO VIII.

Virum visio beatifica, & quoduis ens supernaturalis vniuersè supra natura sit connexionem.

120 **E**st dicere, an intellectus creatus, vel aliud quid ad naturam pertinens cum visione beatifica, vel cum alio quopiam ente supernaturali connectatur. Non dico, ad illud referatur transcendentaliter: nam relatio intrinseca, quam transcendentalem, siue transcendentem appellant, perperam cum connexionem confunditur; quandoquidem latius patet, quam illa, vt sæpe alibi notavi. Connectitur enim cum alio, quod sine illo esse non potest: ad aliud verò intrinsecè citra connexionem refertur, quod existens, aut potens existere sine illo ad illud se habet nihilominus ex conceptu suo, vt negatio ad rem, quam negat, cognitio falsa ad obiectum, quod repræsentat, &c. Igitur, cum certum sit, naturam per relationem intrinsecam, siue transcendentem non connexionis posse ad ens supernaturale referri, vt in cognitione naturali tantum probabiliter de ente supernaturali cernere licet; de solâ relatione connexionis superest controuersia agitanda. Connexio autem, vt in Pharo Scient. disp. 14. & alijs etiam sæpe notavi, alia est metaphysica, seu essentialis; alia physica, seu naturalis; alia moralis. Metaphysica, quæ sine contradictione. Physica, quæ citra miraculum. Moralitatis, quæ, vt res communiter eueniunt, dissolui non potest.

121 Porro naturam cum ente supernaturali prout existente non connecti aut metaphysicè, aut physicè, nec posse, certo certius est: tum quia satis, superque exploratum est, posse naturam tam naturali, quam metaphysicè, seu absolutè potentia absque omni dono supernaturali consistere: tum maximè quia connexio aut physica, aut metaphysica naturæ cum alio quopiam huius supernaturalitatem prorsus euertit: cum nequeat non esse naturæ debitum aut naturali, aut essentiali iure, & consequenter non supernaturale id, cum quo natura aut naturali, aut essentiali connexionem connexa est. Repugnat igitur in terminis, naturam cum ente supernaturali prout existente connecti physicè, aut metaphysicè. De connexionem morali fundatâ in ipsâ naturâ etiam est certum, esse impossibilem respectu entis supernaturalis prout existentis: quia, si ex parte naturæ esset aliquid moraliter necessitans Deum atque ad eò obligans ad producendum ens supernaturale, non esset hoc supra omne naturæ debitum, atque ad eò neque supernaturale contrasuppositionem. Cum quo stat, Deum aliunde, quam à naturæ meritis, moraliter posse esse necessitatum ad donum aliquod supernaturale largiendum iuxta doctrinam, quam trademus intra tract. de voluntate. Quo casu natura veluti connexa ab extrinseco erit moraliter cum tali dono; quatenus moraliter erit impossibile, ipsam manere sine illo.

122 Eò igitur tota præsentis questionis difficultas reducitur, an citra supernaturalitatis dispensium possit accidere, aut etiam accidat de facto, quòd natura cum ente supernaturali vt possibili

bili connexa sit, e. g. intellectus creatus cum visione beatificā sibi possibili; idque connexionē metaphysicā. (Nam physica solum, aut moralis circa possibilitatem rerum locum non habet, vt suo loco declaramus). Qua in re P. Ripal. disp. 32. de Ente supern. multis conatur adstruere sententiam negativam; cui bona pars lux Theologiæ circa entia supernaturalia subnititur: fatetur tamen, paucos se inuenire assertores eiusdem sententiæ; licet pro illa citet Nauarret. cont. 33. in q. 12. 1. p. art. 1. § 4. & cont. 32. in q. 23. art. 5. § 3. Petr. Hurt. disp. 8. Physic. sec. 9. Nazarium 3. p. q. 13. art. 2. contr. 4. §. *Sic ergo*, & conl. 6. Herice in manuscriptis de Sacram. Soar. tom. 1. in 3. p. disp. 31. sec. 6. §. *Quartò id probatur*. & §. *Neque rationes dubitandi*. Qui tamen parum illi fauet. Pro oppositā tamen, & affirmatiuā sententiā stant communiter, quotquot in causis creatis connexionem cum possibilitate effectuum agnoscunt; eodem quippe modo sentiunt, siue tales effectus sint naturales, siue sint supernaturales. Specialiter verò tenent illam Agid. Lufit. lib. 10. de Beat. q. 3. art. 2. §. 3. Cabrera 3. p. q. 1. art. 1. disp. 6. n. 18. Machin. 1. p. disp. 16. sec. 3. Fatol. 1. p. q. 12. art. 1. dub. 6. Vazq. 1. p. disp. 176. n. 26. Alarc. tract. 1. disp. 1. cap. 1. n. 13. Herice 1. p. disp. 36. n. 81. & alij. Ego neutri harum sententiarum plenè consentio.

Propositio 1.

123

Connexio naturæ cum possibilitate alicuius entis, huius supernaturalitatis non obstat, e. g. connexio intellectus nostri cum possibilitate visionis beatificæ.

Hæc propositio est contra Ripaldam, & suos; pro eā tamen sunt Doctores relati pro secunda sententiā. Probatur primò a priori. Quia, vt aliquid sit supernaturale, factum est, quòd existentia eius supra omne debitum, atque compositionem naturæ sit. Sed talis esse potest existentia entis, cum cuius possibilitate natura connectitur. Igitur connexio naturæ cum entis possibilitate non obstat supernaturalitati eius. Consequentia est bona. Maior est ipsa definitio entis supernaturalis ab omnibus re ipsa admitta, & satis à nobis stabilita supra q. 3. Probo ergo minorem, quæ sola eget probatione. Quia, si cur bene fiat, naturam cum possibilitate entis esse connexam, & non cum existentia eius; ita quoque fiat bene, existentiam entis omnino esse naturæ indebitam, atque adeò supernaturalem; quamuis possibilitas eius ipsi naturæ debita sit titulo connexionis. Confirmatur primò; quia, quòd possibilitas entis terminet connexionem naturæ, non tollit, esse illud tantæ excellentiæ, vt in sua existentia ipsi naturæ per excessum sit improporionatum. Ergo, quòd possibilitas entis terminet connexionem naturæ, non tollit, esse illud quoad existentiam supra naturam, atque adeò supernaturale. Confirmatur secundò; quia, quòd natura connectatur cum possibilitate doni, non impedit, quominus omnino gratis, & liberaliter possit illud conferri à Deo ipsi naturæ. Ergo neque impedit, quominus illud eam supernaturalitatem possit habere, quam Concilia, & Patres exposcunt in donis supernaturalibus, quamque nos ab ipsis didicimus. Confirmatur tertio; quia siue natura ponatur connexa cum dono aliquo vt possibili, siue secus,

semper manere potest verum, habere illam virtutem, potentiamve inchoatam ad absolute recipiendum, vel producendum tale donum. Igitur, siue natura ponatur connexa cum dono aliquo vt possibili, siue secus, impertinens est ad hoc, vt tale donum quoad existentiam supernaturale asseratur, aut non asseratur.

Confirmatur quartò, sitque secunda probatio, nec parum efficax nostræ propositionis. Connexio naturæ cum possibilitate entis non tollit, quominus illud esse possit supernaturale quoad modum, vt sæpe supponit ipse Ripalda ponens vbique naturam connexam cum possibilitate entis intrinsecè, & quoad substantiam naturalis. Ergo connexio naturæ cum possibilitate entis non tollit, quominus illud possit esse supernaturale quoad substantiam. Probo consequentiam. Quia, sicut esse naturam connexam cum possibilitate penetrationis duorum corporum, non tollit, talem penetrationem esse naturæ indebitam; ita esse naturam connexam cum possibilitate visionis beatificæ non tollit, esse etiam naturæ indebitam talem visionem. Quòd enim indubitum penetrationis in accidentalibus concursu duorum corporum ad idem spatium fundetur; indebitum verò visionis in eius essentia specificā, prout explicauimus q. 2. & 5. nihil omnino interest ad rem.

Tertio probatur propositio. Quia connexio essentialis naturæ cum possibilitate alicuius entis non facit, esse illud quoad existentiam naturæ debitum; atque adeò nec naturale. Ergo bene cum tali connexionem componi poterit, quòd sit tale, ens supernaturale. Consequentia est bona. Probo antecedens. Quia si huiusmodi connexio cum possibilitate alicuius entis, siue ordo ad illam transcendens, vt appellat Ripalda, argueret necessariò in naturā exigentiam, seu debitum existentie eius, vel potius ipsa exigentia naturæ intrinsecæ (vt ipse Ripalda loquitur supra sec. 3. n. 12.) non esset aliud, quàm dicta connexio, siue ordo intrinsecus, ac transcendens naturæ in suam perfectionem, nihil profectò secundum possibilitatem terminaret connexionem naturæ, cuius existentiam ipsa natura tanquam sibi debitam non exigeret. Quo fieret, vt quævis causa naturalis simul, & pro omni occasione, ac tempore tanquam sibi debitam exigeret totam collectionem eorum effectuum possibilium, cum quorum possibilitate simul, & pro omni occasione, ac tempore connexa est. Quòd tamen est absurdum. Cum constet, nullam causam naturalem exigere tanquam sibi debitas simul, & pro quouis instanti omnes effectus sibi possibiles; cum quorum tamen possibilitate simul, & in quouis instanti est essentialiter connexa, iuxta sententiam, in qua Ripalda procedit. Quòd si semel connexio cum possibilitate alicuius entis abque exigentiā, & debito existentie eius in naturā concipi potest. Conficitur sanè, hos duos conceptus inseparabiles non esse; atque ita bene fieri posse, vt natura cum possibilitate alicuius entis connexa sit, cuius existentiam nullatenus tanquam sibi debitam exigit; quodque proinde tanquam superans omnem exigentiam naturæ simpliciter supernaturale est.

Cæterum contra statutam doctrinam eam, quæ pro sua stabilienda adducit Ripal. opponi possunt. Argumentatur primò ex Concilijs, & Patribus asserentibus, naturam ex se, & sine gratiā extrinsecus sibi adueniente impotem esse ad esse.

efficienda opera supernaturalia; quasi hoc ipso, quod Patres, & Concilia negant, posse naturam sine gratia quidquam supernaturaliter operari, negent consequenter naturae connexionem intrinsecam, cum possibilitate talium donorum. Sed consequentia nulla est; nec Patrum, & Conciliorum dogmata his metaphysicis subtilitatibus subnixta sunt. Vide id aperte in tua, & omnium sententia. Supposita possibilitate effectus, eodem profus modo tribuitur causa denominatio potentis illum absolute causare, sine illa connexa, siue non connexa ponatur cum ipsa possibilitate; vt in Deo cernere licet; qui, supposita creaturarum possibilitate, aequè ab omnibus asseritur potens absolute illas producere, tam ijs, qui inconnexam, quam, qui connexam cum tali possibilitate ponunt diuinam omnipotentiam. Igitur, supposita possibilitate effectus, vt causa dicatur absolute potens, aut impotens eum causare, impertinens est, quod cum eius possibilitate connexa sit, aut non connexa. Igitur, dum Concilia, & Patres affirmant, causam naturalem impotem esse sine gratia ad supernaturales effectus, ne leuiter quidem insinuant, eam cum possibilitate talium effectuum connexam non esse. Id enim ipsum, & cum eadem veritate affirmarent, etsi connexam esse plane sentirent, & supponerent. Quia solum intendunt, causam naturalem ex se, & sua natura spectatam omnino esse destitutam potentia factiua proximè dictorum effectuum: quia neque per solam suam entitatem praecise proximè possunt illos causare; neque complementum, quo poterunt, illis iure naturae est debitum, sed aliunde fauore Dei gratis est prouenturum. In quo supernaturalis effectus à naturalibus differunt, quos causa naturalis absolute dicitur posse: quia licet etiam ad eos causandos aliquo complemento supra suam entitatem indigeat, hoc veluti ad manum habet in penu suo, & potestate, cum illi iure naturae debitum sit; & id vnumquodque dicitur absolute posse, quod vel per se, vel per aliquid possum in sua potestate potest.

127 Deinde à ratione arguit Ripalda primò sic. Reiecto praedicto ordine transcendenti naturae, facile explicatur plura, quae alias difficilia sunt explicata de donis supernaturalibus. Ergo reiiciendus. Nego antecedens. Imo implicatur; dum dogmata alias certissima circa supernaturalia dona dubia opinioni de inconnexione naturae cum eorum possibilitate alligantur. Itaque independenter ab hac natura inconnexione, vel connexione sunt explicanda, vt explicentur.

128 Secundò arguit. Si naturae competeret connexio cum possibilitate actus charitatis, vel fidei, vel visionis beatificae, deberentur ei compriincipia ad eos actus efficiendos. Quo profus eorum supernaturalitas interiret. Ergo. Antecedens probat. Nam propterea ad actus naturales sunt naturae debita compriincipia, & concursus Dei; quia transcendenti connexione cum eorum possibilitate connexa est. Nego antecedens, & probationem. Quia, vt sint naturae debita compriincipia, & concursus Dei generalis ad actus naturales, impertinens est, quod sit, aut non sit illa cum talium actuum possibilitate connexa, vt alias in simili dixi q. 2. & iterum paulò inferius attingam.

129 Tertia ratio adducta pro se à Ripaldà n. 16, à nobis est pro sequente propositione. Nec probat solum, causam naturalem non connecti cum possibilitate effectuum supernaturalium, quod ip-

se Ripalda praetendit, sed etiam naturalium, quod ipse negat, & nos suo loco monstramus. Ratio autem quarta adducta ab eodem num. 19. tam parui momenti ad rem videtur, vt in ea retundenda non expediat morari. Absurda item, quae congerit nu. 20. quod meam doctrinam minimè tangunt, libens omitto.

Vrgentius forsitan contra nostram propositionem potest sic argui. Posito, quod intellectus creatus cum visione beata vt possibili connectatur, non potest non illa vt possibilis ipsi intellectui esse debita debito quodam essentiali. Igitur visio beata in quantum possibilis nequit non esse naturalis, vt pote debita naturae. Sed possibilitas visionis praedicatum eius est essentialiale. Ergo visio ex praedicto essentiali, atque adeò absolute, & simpliciter erit ens naturale. Rursus possibilitas visionis ab existentia eius distincta reuera non est. Ergo, si visio vt possibilis est ens naturale, vt existens etiam, atque adeò omnino erit. Ergo posita in natura connexione cum entibus supernaturalibus vt possibilibus, confestim eorum supernaturalitas pessum it. Igitur talis naturae connexio cum supernaturalitate rerum nullatenus est compatibilis.

130 Respondeo tamen, quidquid sit de conceptu possibilitatis, & existentiae, aut etiam essentiae visionis beatificae, de quo satis in vniuersum est dictum in Pharo Scient. disp. 10. id impraesentiarum supponi apud omnes vt certum, naturam ex praedicto essentiali posse connecti cum possibilitate visionis; quin cum existentia eius connexa sit; atque ita possibilitatem visionis posse naturae titulo talis connexionis debitam esse; quin ipsi vilo titulo sit debita existentia visionis. Hoc ergo supposito, de cuius certà veritate modò propositio mea non curat, dico, inde non sequi, visionem esse ens naturale vilo modo, sed profus supernaturaliale. Nam, vt ex definitionibus receptis ab omnibus constat, ens naturale id solum dicitur, cuius existentia naturae debita est: supernaturalis autem, cuius existentia indebita est toti naturae; vt pote, quia ex conceptu suo essentiali improporionatum est toti naturae improporionate per excessum, quod fieri optimè potest, vt num. 123. dicebamus, quantumuis tale ens prout possibile terminet connexionem naturae; ipsique subinde vt tale debito quodam essentiali debitum sit. Bene enim intelligitur, esse naturae aliquo modo proportionatam, & debitam possibilitatem entis, cuius existentia omnino improporionata, & indebita illi est; sicut in moralibus homini plebeo, & rudi proportionata est, & debita metaphysica possibilitas Principatus Ecclesiae eo ipso, quod homo est; at ipse principatus vt existens improporionatus, & indebitus.

131 Et quidem, siue natura ponatur connexa, siue non connexa cum possibilitate actuum supernaturalium, illud posse inchoatum, quod ex se ad illos habere dicitur, quodque essentialiter fert se cum ipsam supernaturalium actuum possibilitatem vel tanquam terminum connexionis naturae, vel tanquam vnum ex fundamentis denominationis potentis, naturale est, atque adeò naturae debitum, iuxta communem sententiam Patrum. Ait enim August. lib. de Praed. Sanctorum cap. 5. Proinde posse habere fidem, sicut posse habere charitatem naturae est hominum: habere autem fidem, quem admodum & habere charitatem gratia est fidelium. Et Prosper. lib. 2. de vocatione gentium cap. 8. Aliud, inquit, est posse habere charitatem, aliud habere cha-

ebatitatem; aliud esse capacem continentie, aliud esse continentem. Non itaque omnis reparabilis reparatur; quia reparabilem esse de natura est, reparatum autem esse de gratia est. Quo fere pacto loquuntur etiam Fulgen. de Incarn. & grat. cap. 22. & seqq. Clem. Alex. lib. 6. Stromatum paulò post medium. Greg. Nyssen. orat. cathechet. cap. 5. Damasc. lib. de duabus Christi voluntatibus inter principium, & medium. Cyrill. Alexand. aduersus Antropomorphitas cap. 1. & 10. Bern. de grat. & lib. arb. sub initium, & alij. Igitur ex sententiâ Patrum, possibilitas actuum supernaturalium, sine qua illud posse, quod natura attribuit, in nullâ sententiâ, vt dicebam, constare potest, (quia nequit dici absolute, vt dicunt Patres, natura posse id, quod supponitur impossibile), quadamtenus in omni sententiâ vocari potest naturalis, quatenus terminat, aut complet posse naturale naturæ, quantumuis sit supernaturalis eorumdem actuum existentia, vt confitentur ipsi Patres. Stet igitur, connexionem naturæ cum possibilitate entium supernaturalium eorum supernaturalitati nihil obflare.

Propositio. 2.

Arbitror nihilominus, naturam cum ente supernaturali vt possibili connexam non esse; puta intellectum creatum cum visione beatifica: non quòd id conceptus supernaturalitatis exposcat; sed, quòd nulla causa, vt opinor, cum possibilitate suorum effectuum etiam naturalium connectitur; & vnuerfim nulla entitas cum possibilitate alterius titulo præcisè potentis quoquo modo se habere ad illam.

Quod quidem probatum suo loco suppono: modò enim immorari non expedit in hac assertionem vniuersali, & metaphysicâ comprobanda. Videatur interim probata apud Recentiores Philosophos, & apud Ripal. supra num. 16. Ratio enim, quam ibi ad suum propositum adfert, integram nostram propositionem probat, vt supra notabam. Potissima autem argumenta, quæ contra illam fieri possunt, à n. 25. proponit, & diluit ipse Ripalda.

Vnum modò contra eum ex hac propositione colligo, quòd iam in simili notani q. 2. Vt effectus aliquis naturæ sit debitus, eoque iure naturalis, siue, vt comprincipia, & concursus Dei ad talem effectum naturæ debita sint, neuiquam requirit, quòd natura cum possibilitate talis effectus sit connexa: nam huiusmodi naturalia debita non in itâ connexionem, sed in virtute causarum, quam, tali connexionem seclusâ, supponimus manere, fundantur. Posito enim, vt nostra propositio, & omnes Auctores eius, imò & ipse Ripalda supponunt, quòd ignis non connexus cum possibilitate caloris apprehendi possit nihilominus cum virtute ad illum producendum, atque adeò etiam absolute potens illum producere, supposito, quòd ille absolute possibilis est, (qua ratione Deus citra omnem connexionem cum creaturis concipitur absolute potens illas producere, earum possibilitate suppositâ), non est, cur nequeat itidem, eâ connexionem seclusâ, apprehendi cum exigentiâ, & iure naturali ad eiusmodi productionem, atque adeò etiam ad comprincipia,

& concursus Dei requisita. Quia causa habens virtutem, & potentiam ad producendum effectum sibi proportionatum, qualis est semper calor respectu ignis, confestim habet ius naturale ad productionem eius, eamque subinde tanquam sibi debitam exigit; quidquid sit de connexionem cum eius possibilitate.

Ex quibus omnibus concluditur, tam ad supernaturalitatem, quam ad naturalitatem entium impertinens esse, quòd natura eum eorum possibilitate connexa, aut inconnexa ponatur; tametsi de facto verius sit, eam, quòd ad potentiam atinet, à possibilitate actuum tam naturalium, quam supernaturalium intrinsecè, & entitativè absolutam esse, prout in proprio loco monstratur.

QVAESTIO IX.

Virum visio beatifica, & reliqua entia supernaturalia vnuerfim supra appetitum innatum natura sint.

Appetitus innatus metaphoricè dicitur per analogiam ad elicium, qui facultatis appetentis operatio est. Quemadmodum enim, quæcunque facultate appetendi, seu potentia appetitiua pollent, per actum à tali potentia elicium appetunt, quæ sibi conueniunt, in illaque per eundem actum quodammodo propendunt, atque feruntur. Ita à simili cætera cuncta suapte naturâ, siue nativâ inclinatione in bona sibi conuenientia ferri, ipsaque appetere dicuntur, vt aqua frigus, ignis calorem, grauiâ descendere deorsum, leuiâ sursum ascendere, &c. prout eleganter explicat August. lib. 11. de Ciuit. cap. 27. & 28.

Igitur intellectum creatum appetere appetitu innato visionem beatificam, atque adeò naturam supernaturalia dona, prima sententiâ affirmat; quam tenent Scot. in prolog. q. 1. §. Ad questionem, & in 4. dist. 49. q. 10. art. 1. quem sequuntur Scotistæ communiter ad ea loca, Tartaretus, Antonius Andreas, Philippus Faber, Herrera, Rada, Soffa, & alij: necnon Valen. tom. 3. disp. 1. q. 5. pun. 1. Didacus Ruiz tom. de Volun. disp. 1. sec. 2. num. 7. & alij. Secunda sententiâ extreme opposita negat, quam tuerentur Mol. 1. p. q. 12. art. 1. disp. 2. concl. 2. Vazq. ibidem in expositione articuli, & 1. 2. disp. 22. cap. 2. num. 10. Soar. disp. 43. Metaph. sec. 4. num. 10. & lib. 2. de Attrib. cap. 8. num. 4. & 1. 2. disp. 16. sec. 2. Arrub. 1. p. disp. 14. cap. 2. Fasol. 1. p. q. 12. art. 1. dubit. 1. Raynaud. in sua morali Disciplinâ dist. 1. num. 272. Antonius Perez in Laureâ, Salmant. certam. 5. scholast. dub. 1. Arriag. 1. p. disp. 6. sec. 4. Gonzalez 1. p. disp. 24. num. 20. Ripa dub. 1. Nazar. contr. 1. & communiter Thomistæ cum alijs, quos refert Ripal. disp. 9. de Ente supern. sec. 2. Tertia sententiâ est, naturam non habere appetitum innatum ad supernaturalia absolutum; habere tamen conditionatum ex parte obieci sub conditione, quòd ad illa eleuetur. Ita Salas 1. 2. trac. 2. disp. 12. sec. 2. num. 8. Quarta sententiâ est, naturam non habere appetitum innatum ad supernaturalia, qui sit naturalis; habere tamen, qui sit obedientialis, seu supernaturalis. Ita Herice 1. p. disp. 37. cap. 2. Gran. 1. 2. cont. 1. tract. 3. disp. 5. num. 4. Denique,

Ripalda dicta disp. 9. totam hanc controuersiam censet esse de modo loquendi, nisi ad connexionem, vel inconnexiōem naturæ cum entibus supernaturalibus referatur, uti ipse refert, putans, concessã naturæ connexionem cum entibus supernaturalibus ut possibilibus, appetitum innatum ad illa necessariò concedendum: sicut è contrã negandum, si talis connexio negetur.

Propositio vnica.

138 **Diffidium hoc de solo modo loquendi est.** Aptissimè tamen, atque tutissimè loquuntur, qui omnem appetitum innatum, negant naturæ respectu supernaturalium; atque adeò intellectui creato respectu visionis beatificæ.

Quoad primam partem propositionis idem expressè censent Soar, Salas, Rayn. & Herice supra. Crediderimque, plerisque etiam cæterorum non dissentire. Quoniam in re omnes Catholici pro certo habent, dona supernaturalia tanquam improportionata naturæ omnem ipsius exigentiam, omnia iura, atque adeò omne debitum separare. Vtrum autem, istã veritate, suppositã, natura nihilominus dicenda sit appetere huiusmodi dona; quòd perfectiones eius sunt; vel potius non appetere; quòd, licet sint perfectiones, sunt improportionatæ, & indebitæ; quæstio de solã voce est. Neque verò conatus Ripaldæ vllatenus illam trahit ad rem: nam, ut ex doctrinã tradita q. præced. planè colligitur, quòd natura cum possibilitate donorum supernaturalium connexa sit, aut inconnexa, impertinens est ad hoc, ut ea dicatur, aut non dicatur appetere huiusmodi dona. Si enim, ut ibi probauimus, præscindendo à tali connexionem, eaque vel suppositã, vel sepositã, pariter possunt, atque optimè dicta dona concipi indebita, & improportionata naturæ, ipsaque natura inchoatiuè dumtaxat compos. ad illa, siue ut per illa perficiatur: siue ponas, siue reicias à naturã prædictã connexionem, integra super sunt fundamenta re ipsã, quibus alij ad concedendum, alij ad negandum naturæ appetitum innatum ad prædictã dona mouentur: nempe esse illa perfectiones naturæ, & esse improportionata, & indebita. Per istam ergo quæstionem de connexionem, vel inconnexione naturæ nihilo magis quæstio præsens, eximitur à controuersia de nomine. Et quidem, ut bene vidit ipse Ripalda, Doctores tam, qui concedunt, quam, qui negant naturæ appetitum innatum ad dona supernaturalia, immemores prorsus dictæ connexionis, vel inconnexiōis naturæ negant, aut concedunt. Igitur planè sciendum, ut natura talia dona dicatur, aut non dicatur appetere, impertinens esse, quòd ea cum possibilitate ipsorum donorum connexa, aut non connexa ponatur.

139 **Similam verò secunda pars propositionis inde potissimùm probanda venit:** quia appetitus elicitus, vnde ad innatum translatio nominis facta est, circa bona omninò improportionata appetenti aut absolutè, aut saltem rationabiliter non concipitur. Quis enim non rideret hominem agrestem, & rudem, qui seriò, & ex animo appeteret esse Papam? Idque ob eandem improportionem, quam munus ad subiectum habet. Igitur naturæ, cuius essentia physica nihil inrationa-

bile potest attribui, perperam in bona sibi improportionata, qualia sunt supernaturalia, tribuitur appetitus innatus. Deinde appetitus elicitus per modum desiderij, à quo ad innatum, de quo loquimur, facta est prædicta translatio, circa bonum iudicatum quoquo modo impossibile ne physice quidem concipi potest, ut dicam in tract. de Volunt. Bona autem improportionata subiecto, ab omni iure eius prorsus aliena, ipsi impossibilia saltem moraliter iudicantur ut plurimum. Quare ne physice quidem per desiderium elicitedum adhuc simplex plerunque saltem appeti possunt. Igitur, cum bona improportionata naturæ, ab omni iure eius prorsus aliena, qualia sunt supernaturalia, maiori, quàm morali necessitate, nempe naturali, naturæ sint impossibilia, neutiquam appeti ab ipsã appetitu innato dicenda sunt. Ecce, quàm consentienter ad rationem plerique Theologi iuxta communem loquendi morem circa bona solùm connaturalia naturæ tribuant appetitum innatum. Quo loquendi more introducto, minis tutò loquetur, qui absolutè, & sine explicatione affirmauerit, naturam ad donum aliquod supernaturale appetitum innatum habere: videbitur enim significare contra id, quod fide sanctum est, tale donum connaturale esse, proindeque debitum naturæ. Ob id dixi in propositione, *tutissimè* loqui, qui omnem appetitum innatum negant naturæ respectu supernaturalium.

Vnde colligo contra Salas, nec conditionatum ex parte obiecti tribuendum illi esse sub conditione eleuationis. Quia, si ad appetitum elicitedum redeamus, paris imprudentiæ, aut etiam impossibilitatis est, appetere, siue desiderare aliquid conditionatè sub conditione improportionata, aut iudicatã impossibili saltem moraliter; atque appetere, siue desiderare absolutè, quod est absolutè improportionatum, aut iudicatum impossibile, ut constabit etiam ex dicendis in tract. de Volunt. Cum igitur eleuatio naturæ ad dona supernaturalia ipsi sit improportionata, & naturaliter impossibilis, paris ineptitudinis erit iuxta dicta nuper, tribuere ei circa talia dona appetitum innatum conditionatum sub conditione eleuationis; atque tribuere absolutum.

141 **Colligo etiam ex dictis contra Herice, & Gran. neque appetitum innatum obedientialem, aut supernaturalem tribuendum esse naturæ circa supernaturalia dona.** Quia natura nullo modo dicenda est appetere per se talia dona, ut confestim. Et quidem, si semel concedis naturæ appetitum ad dona dicta; siue eum naturalem appelles, quia identificatur cum naturã; siue obedientialem, quia est appetitus potentia solùm obedientialis, nihilo reuerã differt ab Auctoribus prima sententiæ; qui sanè non negant, potentiam naturæ ad dona supernaturalia obedientialem solùm esse. Si autem, dum dictum appetitum supernaturalem appellas, vis esse aliquod prædicatum reuerã supernaturale identificatum, cum naturã, supponis rem valde difficilem, & maiori egentem examine. De quo suo loco.

142 **Obijci tamen potest primo contra propositionem, Natura rationalis habet appetitum innatum ad suam beatitudinem tanquam ad proprium finem; sicut grauiã ad quiescendum in centro Vniuersi.** Sed beatitudo naturæ rationalis consistit in visione Dei. Ergo ad hanc habet appetitum innatum: cum tamen ea sit ens supernaturale. Distinguo maiorem, Natura rationalis

lis habet appetitum innatum ad suam beatitudinem naturalem; concedo. Supernaturalem; nego. Deinde minorem. Sed beatitudo naturalis naturæ rationalis est visio Dei; nego. Supernaturalis; concedo. Et nego consequentiam. Etenim beatitudo naturalis naturæ rationalis in aliâ operatione inferioris notæ à visione Dei posita est; nempe in eius contemplatione perfectâ discursu ab effectibus hausta, vt politiores Philosophi opinati sunt; de quo alibi. Videatur S.Th. q. 27. de Verit. art. 2.

143 Secundo obiici potest, August. lib. 1. Confessi. cap. 1. dicens. *Fecisti nos Domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Respondeo, August. loqui de inquietudine orrâ ex inordinatione appetitus elicitum, non ex non atsequito sine appetitus innati; tum de naturâ nostrâ prout ordinatâ ad finem supernaturalem. Vnde ex verbis eius nihil contra doctrinam nostram colligitur. Quod si de inquietudine innatâ, ac naturali naturæ nostræ loqueretur, de quiete in Deo per naturalem contemplationem adipiscendâ intelligendus erat.

144 Rogabis, an post iam adepta supernaturalia dona gaudium innatum de eorum possessione possit naturæ attribui? Respondeo, non adeo ineptè posse per analogiam ad gaudium elicitedum, quod de improprietatis etiam donis semel possessis, quo casu obtinentur, concipi solet; tamen si metaphora hæc parùm in vtu sit.

QVAESTIO X.

Virum visio beatifica, aliæque supernaturalia dona supra appetitum etiam elicitedum naturalis ordinis euehantur; ita, vt per illum à naturâ attingi non possint.

145 **S**uppono vt certum secundum fidem, nullum affectum salutarem, seu conferentem ad salutem circa dona supernaturalia concipi posse solius naturæ facultate sine gratiâ per Christum. Quod est dogma definitum in Concilio Araucano 2. præsertim can. 5. & 6. & in Moguntino cap. 5. traditumque sapissimè ab Aug. & alijs Patribus differentibus contra Pelagium, & Semipelagianos; de quo in tract. de Gratiâ. Vtrum autem interueniente gratiâ per Christum aliquis affectus secundum substantiam naturalis, conferensque in salutem haberi possit à naturâ circa obiecta supernaturalia, aut etiam naturalia, in eo etiam tract. differitur. Quod in præsentem quaerimus solum est, an omni gratiâ speciali, atque etiam reuelatione Dei seclusâ, possit natura proprijs viribus affectum aliquem non conferentem in salutem circa dona supernaturalia concipere; atque adeo circa visionem beatificam.

146 Affirmant communiter Theologi. Soar. 1. 2. disp. 16. sec. vlt. Salas tract. 2. disp. 12. sec. 3. Gran. contr. 1. tract. 3. disp. 5. sec. 2. Fasol. 1. p. q. 12. art. 1. dub. 1. Zumel ibidem contr. 1. Nazar. contr. 5. Bann. contr. 2. Albeda disp. 24. sec. 2. Machin. disp. 14. sec. 4. Herice disp. 38. cap. 1. Ruiz tom. de Vol. disp. 40. sec. 2. n. 9. Ripal. disp. 14. de Ente supetu. Arriaga. 1. p. disp. 6. sect. 3. & alijs. Pro

oppositâ sententiâ referuntur solum Caiet. 1. p. q. 12. art. 5. §. Ad euidentiâ, & 1. 2. q. 3. & 5. art. 8. & Sor. in 4. dist. 49. q. 2. art. 2. contr. 4. purantes, seclusâ reuelatione Dei, non posse haberi notitiam donorum supernaturalium, atque adeo neque affectum circa illa. Vazq. autem 1. 2. disp. 22. cap. 4. et si asserat, desiderium naturale conceptum de visione Dei esse opus honestum, atque adeo iuxta suam Theologiam ex gratiâ per Christum, videtur loqui tantum de facto, & vt implurimum; non de possibili, vt alij loquuntur.

147 Major difficultas est, an supra dictus affectus naturalis donorum supernaturalium absolutus, & ex se efficax esse possit. Megant Zumel, Machin. Albeda, Fasol. Nazar. supra, Ægid. Lufit. tom. 3. de Beat. in appendice q. 3. art. 3. n. 26. & 34. Tan. 1. 2. disp. 1. q. 5. n. 25. Rayn. in sua morali Disciplinâ dist. 1. n. 274. & alijs relati à Ripal. supra n. 24. Affirmant verò Salas, Herice, Gran. & Arriaga supra, Ripal. n. 17. cum alijs ab eo ibi relatis. Qui quidem ita concedunt naturæ viribus affectum absolutum intrinsecè, & quantum ex se est, efficacem circa supernaturalia dona, vt efficacem etiam extrinsecè, & quoad effectum, minimè concedendum avertant. Quia, si natura proprijs viribus ita posset desiderare supernaturalia dona, vt etiam cum effectu vi talis desiderij obtineret; viribus proprijs posset etiam opera supernaturalia perficere. Quod à doctrinâ catholicâ alienum est.

Propositio 1.

148 **Aliquis affectus donorum supernaturalium non conferens ad salutem solâ facultate naturæ, etiam citra diuinam reuelationem, haberi potest.**

Probat primò ex Aug. lib. 4. contra Iulian. cap. 3. dicente, *Non omnes homines instinctu naturali immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possemus; sed hoc summum bonum præstari hominibus non potest, nisi per Christum.* Vbi satis indicat, dari in hominibus naturale desiderium supernaturalis beatitudinis ipso naturæ instinctu conceptum. Quod etiam spectat illud, quod dicit lib. 13. de Trinit. cap. 8. *Ad volendum beatitudinem natura compellit.* Consentit S. Th. 1. p. q. 12. art. 1. & lib. 3. contra gent. cap. 51. probans, possibilitatem visionis Dei ex eo, quod homines videntes effectus naturale desiderium concipiunt videnti causam. Loqui autem S. Th. de desiderio elicitedo, non verò de innato, manifestum est in textu; & ita sentiunt communiter Expositores; quidquid contradicant Sor. lib. 1. de nat. & grat. cap. 4. & in 4. dist. 49. q. 2. & Herice disp. 47. cap. 2.

149 Secundo à priori. Quia intellectus creatus solo discursu naturali potest cognoscere probabiliter possibilitatem visionis beatificæ, aliorumque entium supernaturalium, vt in 1. q. 13. ostendimus. Ergo eâ cognitione ductus naturali etiam affectu poterit talia entia appetere independentè à gratiâ speciali, & à reuelatione Dei. Nec dicat aliquis cum Vazq. citato n. 146. huiusmodi affectum, vt pote honestum, non posse haberi sine gratiâ per Christum, quantumvis naturalis sit. Primò; quia probabilior est sententia, quæ abque vllâ gratiâ per Christum, docet, aliquos actus honestos concipi posse. Secundò; quia etiam in sententiâ Vazq. et si natura, vt operetur honestè.

honestè, de facto indigeat gratiâ per Christum; at, vt possit operari præcisè eâ non indiget. Erit igitur natura viribus proprijs compos, saltem in actu primo, ad dictum affectum, stando etiam in eâ sententiâ. Tertiò, quia fieri potest, vt naturalis supernaturalium affectus honestus non sit, sed vel indifferens, vel etiam prauus, vt iam ostendo. Quo cessat necessitas gratiæ iuxta omnem sententiam.

150 Tertiò enim propositio probatur. Quia bona supernaturalia affectu etiam prauo expeti possunt, qui naturalis omnino, & absque vllâ Christi gratiâ conceptus sit. Sic namque Simon Magus Actorum 8. supernaturalem potestatem communicandi Spiritum sanctum ambiuit, pecuniâque comparare tentauit. Dæmones etiam aut beatitudinem supernaturalem, aut excellentiam diuinitatis, vel Christi inordinate appetuerunt, vt tractant Theologi cum Magistro in 2. dist. 6. & cum S. Thom. 1. p. q. 66. art. 3. Hæretici vanâ fiducia remissionem peccatorum, & salutem æternam sperant secundum Trid. sess. 6. cap. 4. Denique pessimi sacerdotes sæpe ad prauos fines abutuntur consecratione Eucharistica, ordinatione, absolutione à peccatis, & alijs supernaturalibus functionibus. Independentè etiam ab omni reuelatione diuinâ posset quis visionem Dei, aut aliud supernaturale donum lumine solum rationis probabiliter cognitum ex prauo aliquo sine appetere, puta ex vanâ curiositate, ex ambitione, &c. Igitur natura viribus proprijs, affectuque merè naturali in bona supernaturalia tendere potest procul dubio.

Propositio 2.

151 Non solum simplici, sed etiam efficaci affectu potest natura proprijs viribus in supernaturalia ferri.

Loquor de affectu intrinsecè, & quantum ex se est, seu quasi in actu primo efficaci, non de efficaci etiam extrinsecè, seu potius efficiente in actu secundo, iuxta notationem præmissam, num. 147. Porro, vt in tract. de Vol. latius exponam, affectus efficax alius est absolutus, vt, si quis dicat, *Volo videre Deum*; alius conditionatus ex parte obiecti, qui rursus duplex est; alter per modum desiderij, vt, *Volo videre Deum, si Matri placuerit*; alter per modum velleitatis, vt, *vellem videre Deum, si esset possibile*. Ex quibus primus formaliter, secundus æquiualeter tantum est efficax. Igitur propositio de triplici hoc genere affectuum vera est. Et quidem, quod attinet ad velleitatem, nullam difficultatem habet. Nam, cum huiusmodi affectus circa obiectum iudicatum absolutè impossibile sub conditione, quod esset possibile, ferri possit; aliundeque nullam necessitatem ingerat voluntati ad quodpiam aliud absolutè volendum, seu procurandum pro obtinendo obiecto amato; non est, vnde naturæ repugnet, proprijs viribus illum concipere, vt & per se patet, & amplius postmodum patebit, postquam de desiderio absoluto, de quo est potissima difficultas, propositionem probauerimus.

152 Eam probat Ripalda ex testimonijs August. & S. I. ho. num. 148. commemoratis, inferens, loqui sanctos Doctores de desiderio naturali absoluto, & efficaci visionis Dei; quod ex tali desiderio deducunt possibilitatem visionis; quasi eius-

modi possibilitas ex solo desiderio absoluto, & efficaci possit benè deduci. Sed non assentior. Quia existimo, desiderium simplex non minus, quàm efficax, arguere possibilitatem visionis, si verum est, per efficax illam argui: quia non minus, quàm efficax, exigit versari circa obiectum possibile, prout in tract. de Vol. latius exponam. Velleitates enim conditionatæ, & complacentiæ simplices absolutæ, quæ in obiecta iudicata impossibilia tendere possunt, non sunt actus desiderij, sed amoris stricti, vt ibi etiam explicabo.

153 Probo ergo propositionem primò; quia, vt num. 149. dicebam, natura solo lumine naturali potest probabiliter iudicare, visionem Dei, aut aliud bonum supernaturale esse possibile. Igitur affectu etiam merè naturali, proprijsque viribus elicitò poterit absolutè, & efficaciter desiderare tale bonum. Quia ex vnâ parte ad appetendum absolutè, & efficaciter quoduis obiectum, fat est iudicare, illud esse possibile, quouis iudicio, vt constat. Ex aliâ verò non est, cur natura non possit affectu sibi connaturali, & proportionato ferri in obiectum, quod cognitione sibi connaturali iudicat bonum. Imo est, cur possit: quia, voluntas per cognitionem naturalem boni proximè potens constituitur ad illud amandum: eique subinde debetur conuersus Dei casu, quod se pro suo nutu sit determinatura ad amorem. Igitur, supposita cognitione de obiecto supernaturali solis naturæ viribus comparata, citra omnem gratiam naturæ indebitam, atque adeò amore omnino naturali est ipsa natura potens tale obiectum amare.

154 Dices. Ad appetendum obiectum desiderio efficaci non satis est iudicare, esse illud utcumque possibile, nisi iudicetur possibile obtentu comparatione desiderantis, quale non est comparatione naturæ secundum proprias vires spectatæ vllum supernaturale bonum. Concedo totum. Sed nihil inde; quia potest natura proprijs viribus iudicare, sibi esse obtentu possibile aliquod supernaturale bonum. Idque dupliciter. Primò, iudicans per errorem, se tale bonum posse proprijs viribus obtinere, qualiter iudicare potest, omni reuelatione Dei circumscripta. Secundò, iudicans, se tale bonum consequi posse per gratiam Dei naturæ indebitam; quod iudicare optimè potest aut etiam seclusâ Dei reuelatione, aut saltem post reuelatam supernaturalium naturam, iudicio merè naturali per testimonium humanum, aut per aliud medium naturaliter comparatum. Quouis autem ex his iudicijs instructa natura naturalissimo affectu desiderare poterit absolutè, & efficaciter donum prædictum, vt constat ex dictis. Priori quidem: quia, quod sit erroneum iudicium de possibilitate, ac potestate obrinendi obiectum propositum, nil refert, quominus illud affectu intrinsecè efficaci desiderari valeat, vt patet in eo, qui nesciens, se esse ligatum, vellet efficaciter ambulare: talis enim volitio efficax intrinsecè euaderet; tamen effectum non fortiretur defectu facultatis exequentis. Pariter ergo natura, putans se compotem proprijs viribus ad assequendum aliquid supernaturale, poterit illud efficaciter velle, quidquid sit de successu. Posteriori autem iudicio instructa valet natura absolutè, & efficaciter appetere obiectum supernaturale: quia non opus est, quod omnia media necessaria ad obrinendum, quod ita appetitur, sint in potestate appetentis, dummodò is spem habeat, quod, quæ aliunde sunt prouentura, ab alio ponentur,

vt patet in eo, qui sciens præsto sibi fore ab amico auxilium, efficaciter intendit, quod sine tali auxilio consequi nequit; faciens ipse interim à tali intentione determinatus, quantum habet in sua potestate. Pariter igitur natura sciens, sibi non defutura gratiam Dei requisitam ad consequendum aliquid supernaturale, optimè poterit proprijs viribus illud appetere, & intendere affectu absoluto, & efficaci; imò etiam præstare vitæ intentionis alia, si quæ sunt naturalis ordinis, quæ ad tale quid possint conducere, promotâ illâ, seu eleuatâ per gratiam venturam.

155 Secundò à peculiaribus exemplis potest probari propositio. Quia certum est, voluntatem, conficiendi Eucharistiam, ablucendi, & absolucendi à peccatis per gratiam sacramentalem Baptismo, & Pœnitentiæ annexam; necnon communicandi characteres Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, aliosque huiusmodi effectus supernaturales impendendi posse in iniquo ministro turpem, & sacrilegam esse, atque adeo penitus naturalem. Sed est voluntas efficax dictorum effectuum, vt constat. Ergo circa supernaturalia, obiecta voluntas absoluta, & efficax omnino naturalis possibilis est. Deinde potest hereticus credens alicui vanæ ceremoniæ esse gratiam Dei alligatam, vt est reuerà sacramentis, æquè efficaciter mediâ tali ceremoniâ illam intendere, ac nos susceptione sacramentorum. Et tamen intentio illa omnino erit naturalis. Ergo. Præterea alligari Deus, vt planè potest, aliquid supernaturale donum operi merè naturali. Quis dubitet, hominem, aut Angelum conscium talis alligationis posse efficaciter solis naturæ viribus ad tale donum obtinendum conari?

156 Hinc facio gradum ad tertiam probationem propositionis. Item desiderium inefficax merè naturale donorum supernaturalium, quod omnes Aduersarij admittunt, eisdem incommodis, atque efficacis, obnoxium est. Ergo vel vtrumque admittendum, vel vtrumque negandum. Incommoda, quæ prætexuntur desiderio efficaci sunt, quòd medio illo, si daretur, natura & esset proprijs viribus compos donorum supernaturalium, & præberet fidei, ac iustificationis initium; quorum vtrumque aduersatur sanæ doctrinæ. Eadem profectò incommoda possunt, desiderio inefficacitati prætexi. Quia, licet desiderium inefficax non determinat desiderantem ad procurandum obiectum desideratum, quemadmodum determinat efficacis: aut mouet quidem, seu inducit, atque ita in obiectum desideratum conferre cum effectu potest adeo, vt, eo ablato, non procuraretur, nec obtineretur obiectum, quod, eo posito, procuratur, & obtinetur. Igitur per desiderium etiam inefficax merè naturale & præber natura iustificationis initium, & compos aliquo modo fit donorum supernaturalium. Vel si ab his incommodis illud immune censetur; pariter etiam immune censendum est efficacis, vt est reuerà, pro vt ex solutione argumentorum compertum fiet.

157 Obijcitur primò. Dona supernaturalia impossibilia sunt viribus naturæ. Sed impossibilia non queunt absolute, & efficaciter appeti. Ergo. Distinguo minorem. Si iudicentur impossibilia, concedo. Si possibilia; nego. Iam autem dixi, quo pacto possunt iudicari possibilia naturæ aut viribus proprijs iudicio falso, aut viribus gratiæ iudicio vero.

158 Secundò obijcitur. Si natura proprijs viri-

bus potest quidpiam supernaturale efficaciter velle, poterit quoque ipsum credulitatis affectum, quo in Deum credimus, concipere contra can. 5. Concilij Arausic. 2. poterit eligere aliquid conducens ad salutem contra can. 7. poterit desiderare salutem, & auxilia gratiæ contra Aug. lib. de Correctione, & gratiâ cap. 1. & contra Prosp. lib. 1. de Vocatione gentium cap. 8. Quo fiet, vt non solum possit proprijs viribus initium fidei, & iustificationis præbere; sed etiam integrum fidei meritum consequi contra omnia Concilia, & Patres, qui opposita dogmata definiunt aduersus Pelagium, & eius Cineres. Meritum enim fidei in pium affectum credendi, à quo sortitur libertatem, reducitur. Hoc argumentum in desiderium etiam simplex donorum supernaturalium, quod penè omnes tribuunt naturæ, retorqueri potest, iuxta id, quod dicebamus n. 156.

159 Respondco igitur pro vtroque, Concilia, & Patres solum negare naturæ viribus actum salutarem, seu conferentem in salutem per modum meriti, impetrationis, aut dispositionis moralis, vt satis exploratum est in tract. de gratiâ; non item actum non salutarem, quantumuis ille ad ad actus saluare, atque adeo ad ipsam salutem, physice in consortio naturæ simul cum donis gratiæ concurrat. Vt enim Concilia, & Patres non negant naturam ipsam, qua nihil naturalis est, adiutam diuinâ gratiâ, physice influere in actus supernaturales, atque adeo etiam in salutem; ita non negant, posse aliquem actum naturalem adiutum pariter gratiâ diuinâ physice etiam in actus supernaturales, in ipsamque salutem influere; cum constet ex superius dictis, huiusmodi influxum, etiam per actum prauum nullatenus oriundum à gratiâ, præstari posse. Dico physice, vt modum causandi meriti, atque impetrationis excludam; non quòd actus naturalis aliter, quam mouendo, seu inclinando naturam ad actum supernaturalem concurrat; (quod genus quoddam causandi moraliter est). Hinc tamen non efficitur, pium credulitatis affectum, à quo sortitur meritum fidei, à solâ naturâ esse posse; cum sit, ille opus gratiæ diuinæ, vt Arausicanum definit. Quanquam enim natura suis viribus etiam efficaciter possit desiderare, seu velle elicere actum fidei diuinæ, iste conatus irritus erit, nisi adsint cetera per se requisita ad talem actum, è quibus est affectus alter eiusdem oriundus à gratiâ, imò & supernaturalis quoad substantiam. Iam enim notari supra affectum, quem viribus naturæ adscribimus, perinde, ac natura ipsa, nihil omnino in effectum supernaturale præstare posse, nisi adsint cetera cuncta ex parte gratiæ requisita ad talem effectum. Ex quibus patet solutio ad omnia, quæ in argumento proponebantur. Ex nostrâ enim doctrinâ neque sequitur, credulitatis affectum, aut meritum fidei posse à solâ facultate naturæ nasci; neque naturam proprijs viribus aliquid ad salutem conducens salutariter, & prout oportet, desiderare, neque fidei, aut iustificationis initium, aliquid morale, aut per se sufficiens præbere. Dico morale, aut per se sufficiens, vt aduertam, opus solius naturæ non solum non posse initiare fidem, aut iustificationem concurrente ad illam per modum impetrationis, vel meriti; sed nec concurrente aliter per se sine auxilijs, alijque gratiæ comprincipijs: simul autem cum his concurrere ad initiandam fidem, sicut natura ipsa concurrat, nihil est, quod vetet. Nam sicut natura eleuatâ per gratiam inchoat, & perficit suam salu-

salutem, ita affectus naturales eius pariter elevati possunt ad illam inchoandam, atque perficiendam iuvare.

160 Tertiò obijcitur, Omne desiderium intrinsecè efficax supapte naturà connectitur cum obiecto suo: ob id enim imperium efficax reflexum necessitat voluntatem ad actum imperatum directum, & intentio efficax finis necessitat ad electionem mediòrum. Ergo desiderium efficax de obiecto supernaturali non potest esse naturale: quia ens naturale non potest cum supernaturali connexum esse: eo quòd & esset hoc supernaturale, ut supponitur: & non esset: quia debitum naturali titulo dictæ connexionis. Respondeo, desiderium efficax creatum conditionatè tantum esse connexum cum obiecto suo; (in quo differt ab increato, quòd absolute connexum est); sub conditione videlicet, quòd adsint cætera requisita ad causandum illud re ipsà. Quantumvis enim efficaciter velit homo ambulare, aut actum fidei diuinæ elicere, si potentia exequutiua horum actuum non habeant omnia requisita ad eorum executionem, absque effectu relinquatur conatus hominis, siue efficax desiderium: quòd tamen nequibit effectu carere, si cætera cuncta requisita ad illum causandum subsistant; cuiusmodi sunt respectu fidei comprincipia supernaturalia gratiæ. Huiusmodi autem conditionata connexio cum ente supernaturali ab ente naturali aliena non est: sicut neque à naturà ipsà. Constat etenim, intellectum creatum, qui pars quædam naturæ est, si existant cætera requisita ad eliciendum actum fidei, vel visionis beatificæ, non posse non illum elicere; atque adeò sub conditione talium requisitorum cum tali actu connexum esse, quin desinat actus propterea esse supernaturalis, ut non desinat esse absolute naturæ indebitus. Ex his cætera, si quæ opponantur, facile diluentur.

161 Quòd si natura proprijs viribus desiderium efficax absolutum visionis beatificæ, aliorumque supernaturalium bonorum valet concipere, multò melius valebit concipere conditionatum ex parte obiecti. In quo, suppositis ijs, quæ tradidimus, nullum est dubium; sicut, eisdem suppositis, neque est dubitabile, quin possit natura affectu gaudij, amorisve stricti naturalis non salutaris circa eadem bona versari. Vtrum autem affectus merè naturalis bonorum supernaturalium, quos viribus naturæ tribuimus, pro obiecto solum materiali possint habere talia bona, an etiam pro motiuo formali, ex dicendis alibi constabit. Vbi vniuersim discutiemus, an actus naturalis in obiectum supernaturale, & actus supernaturalis è contra in obiectum naturale tanquam in formalia tendere valeant.

Ob id in præsentem quæstionem penitus ab ista controuersia abstinuimus, ab eiusque resolutione præcidi-

QVÆSTIO XI.

Virum cognitio supernaturalium quiditatiua, siue intuitiua habita per speciem propriam supra omnes vires, atque iura natura sit.

QVÆSTIO hæc propter Angelos potissimum instituitur, aut etiam propter animas separatas. Quia certum est, hominibus cuncta per species dumtaxat sensibilium naturaliter cognoscentibus cognitionem supernaturalium per proprias species habitam, atque adeò quiditatiuam, aut intuitiuam connaturalem esse non posse. Procedit autem quæstio de cognitione entium supernaturalium tum vt possibile, tum vt aliquando existentium.

Circa quam prima sententia est Scoti in 4. dist. 10. q. 8. vbi docet, entia supernaturalia, postquam facta sunt, intuitiuè videri posse ab Angelo virtute naturali. Sequuntur Maior, & Tartaretus ibidem, Bassolis q. 4. contr. 5. Philippus Faber dist. 43. cap. 5. Rada 2. p. contr. 8. & alij Scotistæ. Quam sententiam amplectuntur etiam Ochamus in 4. dist. 10. q. 4. & 5. Gabriel ibidem, Angles in 2. dist. 3. q. 4. diff. 12. Probabilemque censent Palacios in 4. dist. 10. d. 3. concl. 7. Ægid. Lusit. lib. 11. de Beat. q. 8. art. 3. & noster Ægid. Coninc. tom. de Sacram. q. 76. art. 7. n. 114. & 118. Secunda verò, & communissima sententia vniuersaliter pronunciat, Angelum suà naturali virtute non posse proprio, & quiditatiuo conceptu entia intrinsecè, & quoad substantiam supernaturalia cognoscere, atque adeò neque intuitiuè videre. Ita S. Th. in 4. dist. 10. art. 4. q. 4. vbi Capreolus, & Sorus, & 1. p. q. 57. art. 5. vbi Expositores communiter, Caiet. Bann. Zumel, Nazarius, Puteanus, Mol. Valen. Vazq. disp. 214. cap. 3. Arrub. disp. 172. cap. 1. Tann. disp. 5. q. 3. dub. 7. Gran. cont. 7. tract. 6. disp. 2. Alarc. tract. 6. disp. 3. cap. 14. Soar. lib. 2. de Angel. cap. 29. & tom. 1. in 3. p. disp. 3. sec. 1. & tom. 3. disp. 53. sec. 1. Ægid. Lusit. vbi supra, Alberti. 1. Principio philof. q. 3. theol. Rayn. in Theol. naturali dist. 4. n. 19. & in Discipl. moral. dist. 1. n. 270. Ripalda de Ente supern. disp. 10. sec. 2. Recupit. lib. 6. q. 5. Et apud eos alij. Ex quibus Bann. Zumel, & Nazarius seueris notis inurunt sententiam oppositam; sed immeritò.

Propositio I.

Cognitio supernaturalium prout actu existentium habita per propriam speciem, atque adeò quiditatiua, aut intuitiua facultatem naturæ etiam Angelorum excedit.

Probatur primò ex Paulo 1. Corinth. 2. dicente. *Quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei: nos autem non spiritum huius mundi accepimus, sed Spiritum, qui ex Deo est, vt sciamus, quæ à Deo donata sunt nobis.* Quibus satis significatur, dona supernaturalia, quæ Dei specialiter esse dicuntur, absque spiritu gratiæ Dei non esse scibilia, id est, cum certitudine cognoscibilia. In quem sensum interpretantur hæc verba Chrysost. ad hunc locum.

Bann 2 cum,

cum, Prosper ad Demetridem p.6. & alij; ad Angelosque etiam extendunt. Clarius ad rem loquitur ipse Apostolus ad Ephes. 3. dum ait, *Mibi omnium Sanctorum minimo data est gratia hæc, in Gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi; & illuminare amnes, quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à seculis in Deo, qui omnia creauit, et inuestiat Principatibus, & Potestatibus in caelestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei.* Itaque docet Apostolus, non solum Incarnationis Sacramentum, sed etiam diuitias Christi, quæ dona sunt supernaturalia, adeo abscondita, atque inuestigabilia esse, ut notitiam naturalem etiam Angelicam subterfugiant, nec sine gratiâ speciali Dei ea reuelantis cognosci possint; prout interpretantur Chryl. Hieron. Greg. Nylen. Theod. Oecum. & alij. De quo plura nostri Iustina. & Cornel. ad hunc locum, Soar. Gran. & Ripal. supra. Accedunt plures alij Patres, quos referunt præcitati Doctores, asserentes, mysteria gratiæ intrinsecè supernaturalia absque diuinâ reuelatione cognosci non posse, certâ videlicet notitiâ, cui non possit subesse falsum; qualis est quiditatiua, siue intuitiua, & immediata, de qua in propositione loquimur; de quo etiam notitiæ genere loquitur Paulus locis citatis.

165 Secundo probatur propositio. Quia mysterium Trinitatis ne abstractiue quidem potest euidenter cognosci naturâ viribus, ut omnes Theologi etiam Aduersarij consentunt cum S. Th. 1. p. q. 32. art. 1. consententes nonnulli, id esse de fide, ut Baun. & Valen. ibi, & Soar. lib. 1. de Trin. cap. 11. Posset autem, si dona supernaturalia clarè, & quiditatiue per proprias species viribus naturæ possent cognosci. Angelus quippe ex lumine gloriæ, aut ex visione beatifica ita cognitis notitiâ proculdubio euidentem mysterij Trinitatis abstraheret. Deinde vnio hypostatica humanitatis cum Verbo quiditatiue, & per propriam speciem non potest à naturâ cognosci, ut per exceptionem à suâ vniuersali doctrinâ fatetur Scot. testantibus Fabro, Arryb. & Soar. supra. Quinimo ne abstractiue quidem potest Incarnatio Verbi adhuc ut possibilis solis naturæ viribus demonstrari, ut docent communiter Theologi, etiam Scotus ipse cum Magistro in 3. dist. 1. & cum S. Th. ibid. & 3. p. q. 1. art. 1. Et tradit aperte D. Dionys. de diuin. nom. cap. 2. Igitur neque cætera entia supernaturalia quiditatiue, & per propriam speciem possunt à naturâ cognosci. Probatur consequentia. Tum quia congrua ratio discriminis inter vnionem hypostaticam, & alia supernaturalia dona reddi non potest; tum quia contrarietatem omnium abstractiue saltem posset vnio etiam ut existens cognosci euidenter ab Angelo ex dono aliquo supernaturali cum illâ connexo, & cognito per propriam speciem. v. g. ex scientiâ infusâ, qua Christus Dominus dictam vnionem cognoscebat.

166 Non ita facile probatur propositio à priori. Thomistæ cum S. Th. 1. p. q. 57. art. 5. probant. Quia supernaturalia pendent à solâ liberâ voluntate Dei, atque ideo ab Angelis sine Dei reuelatione cognosci non possunt; quemadmodum neque secreta cordium absque consensu eius, qui concipit illa, Sed hæc ratio communiter reputatur difficilis, ut in Vazq. Soar. & Ripal. supra. videre licet, Primò; quia multa sunt etiam naturalia à solâ voluntate Dei dependentia, ut corpora cælestia, Angelorum substantiæ, &c. Quæ tamen ab ipsis Angelis naturaliter per proprias

species cognoscuntur, Secundò; quia, licet Angelus alterius secreta cordis sine consensu eius scire non possit; opera tamen externa ab alterius arbitrio oriunda naturaliter intuetur. Ergo, quamuis Angelus nequeat scire consilia Dei; at opera externa à solo eius arbitrio pendentia, non est, cur nesciat.

167 Soar. & alij probant. Quia cognoscibilitas rei eius entitati proportionatur, ut qualis hæc, talis illa sit. Sed entitas supernaturalium excedit facultatem naturæ, etiam angelicæ. Ergo & cognoscibilitas. In hanc eandem recidit ratio, quam Albertin. & Rayn. cum alijs exhibent hoc pacto. Modus cognoscendi sequitur in potentia cognoscente modum essendi. Sed supernaturalia excedunt modum essendi omnis potentie naturalis. Ergo & modum cognoscendi eius. Ceterum neque ratio ista satisfacit. Quia, si quid probat, probat vtique, neque Angelum supremum cum suis proprietatibus ab infimo, neque infimum ab animâ separatâ, neque Deum ab Angelis, aut ab hominibus adhuc abstractiue cognosci posse. Quia Angelus supremus quoad entitatem longè excellit infimum, & infimus animam, & Deus Angelos, & homines; supremique Angeli proprietates, seu perfectiones infimi superant facultatem, ac debitum; sicut perfectiones infimi superant facultatem animæ, & Dei perfectiones omne ens creatum transgrediuntur.

168 Aliam adiecit Soar. rationem. Quia nimirum species propria, & cognitio oriunda ab illâ supernaturalium non potest non esse supernaturalis, atque adeo supra naturæ vires; quia non potest non esse proportionata obiecto. Verùm hæc ratio, ut firma sit, maiori explicatione eget. Trahi enim debet ad nostras postmodum exhibendas.

169 Arrubal. & Gran. probant. Quia Angeli non habent species proprias supernaturalium; atque ideo non possunt ea quiditatiue cognoscere. Carent autem speciebus; quia neque ab obiectis ipsis; neque à Deo accipiunt. Non ab obiectis: quia nullum obiectum imprimit Angelis speciem sui. Non à Deo: quia species supernaturalium non sunt eis debita, sicut sunt naturalium. Minus reliquis satisfaciunt. Quia ad hoc reducitur tota ratio, cur species supernaturalium non sint Angelis debita, quemadmodum naturalium?

170 Probat denique Ripalda. Primò; quia cognitio naturalis quiditatiua rerum supernaturalium est contra conceptum naturæ, supra quam collocantur supernaturalia. Secundò; quia est contra conceptum supernaturalitatis absolutæ. Tertiò; quia est contra conceptum supernaturalitatis relatiuæ, quos ipse alibi statuerat. Verùm hæc rationes circulum abfoluunt viciosum, quem supra q. 2. n. 43. notauimus in doctrinâ huius Auctoris. Primò enim ita sibi compingit definitiones naturæ, & entium supernaturalium, ut horum quiditatiua cognitio à facultate ipsius naturæ per ipsasmet definitiones penitus excludatur, prout vidimus q. 2. & 4. Postea verò accedens ad præsentem questionem dicit, dictam supernaturalium cognitionem alienam à naturâ esse: quia est contra conceptum alibi à se definitum naturæ, & supernaturalium. Quod planè circumagi est. Oporteret vtique, ut nos fecimus, naturæ, & supernaturalibus conceptus apud omnes receptos, ab hacque, & alijs controuersijs independentes definitionibus præscribere, ut liberè modò discuti

possit, num sit, vel non sit, proprietates tales conceptus consequens, quod nequeant supernaturalia cognosci à natura, quiditativè. Quarto probat Ripalda; quia cognitio quiditativa obiecti supernaturalis nequit non esse supernaturalis; eo quod, postulat determinatè, produci à causâ supernaturali, nempe ab obiecto ipso, vel ab specie supplete vices eius, quæ idcirco supernaturalis titulum esse debet. Sed neque hæc ratio rem evincit. Negari enim facile potest, debere esse supernaturalem speciem obiecti supernaturalis, ad quam causandam ipsum obiectum vim non habet, quales sunt species Angelorum, in sententiâ magis communi asserente, eas non ab obiectis, sed à Deo ipsis Angelis indit. Quod autem tales species dicantur pro obiectis substitui, non satis videtur, ut supernaturales asserantur: quia etiam species alienæ ordinis naturalis, quibus sæpe supernaturalia noscuntur, pro eis substitui dici possunt.

171 Igitur propositio nostra non precedentibus, sed subsequenti rationibus probanda venit efficaciter. Prima est. Quia cognitio obiecti supernaturalis prout existentis, de qua loquimur, suapte naturâ falsa esse non potest. Est enim iudicativa, evidentissima, immediata, & intuitiva sui obiecti, quæ proprietates cum falsitate componi non possunt, saltem naturaliter, ut constat. Ergo cum existentia obiecti, quam representat, essentialiter connexa est, vel naturaliter ut minimum. Ergo nequit ea esse naturalis, sed prorsus supernaturalis quoad suam substantiam esse debet. Patet consequentia. Quia ens naturale, atque adeo pertinens ad constitutionem naturæ, cuius facultatem, & debitum excedunt supernaturalia, cum ente supernaturali prout existente, nequit esse connexum. Alioquin ens naturale titulo talis connexionis enti naturali, subindeque ipsi naturæ debitum esset contra supernaturalitatis conceptum ab omnibus, nemine discrepante, receptum. Quæ omnia ex doctrinâ sæpe in superioribus repetitâ comperta sunt. Si ergo prædicta cognitio nequit non esse supernaturalis intrinsecè, consequens est, ut nequeat illa non superare omnem facultatem naturæ. Quod erat probandum. Hinc autem consequenter efficitur, speciem, à qua talis cognitio provenit, supernaturalem etiam esse debere. Quia nequit illa connexa non esse cum cognitione ipsâ ut cum effectu sibi connaturali. Cum effectu autem supernaturali, qualis cognitio est, nequit connaturaliter connecti, nisi ens supernaturale, iuxta dicta nuperime.

172 Secunda ratio. Certum est in Theologiâ, Angelos non posse cognoscere naturaliter aliquod obiectum futurum in quantum futurum cognitione clarâ quiditativâ, siue intuitivâ per propriam eius speciem habitâ: quia modus hic noscendî futura sublimior est, quàm ut Angelis connaturalis esse possit, solique Deo tanquam ei proprius solet attribui in sacris Literis: de quo multa in trac. de Angelis. Unde, prout ibidem statuitur, et si Angelus à principio suæ creationis habeat species proprias futurorum ordinis naturalis, ut verior, & communior sententia fert, donec ea præsentia sint, non valent eiusmodi species eorum cognitionem causare, sed exigunt, ut causent, veluti pro conditione extrinsecâ, quod obiecta cognoscenda actu iam, & de presenti sint existentia. Tum sic. Species obiecti naturalis iuridicè exigit existentiam eius, utpote requisitam.

ad causandum effectum pro aliquo saltem tempore sibi debitum tanquam causæ eius connaturali iuxta doctrinam univèrsalem, quam tradidimus q. 2. Ergo species obiecti supernaturalis priori iure exigit quoque ut sibi debitam saltem, pro aliqua mensurâ existentiam eius. Ergo species obiecti supernaturalis non potest non esse supernaturalis: quia enti naturali nequit existentia, entis supernaturalis debita esse, iuxta doctrinam commemoratam n. præced. Ergo species entis supernaturalis, atque adeo etiam cognitio ab illâ oriundâ connaturaliter non possunt non superare vires, atque iura naturæ. Vel aliter. Cognitio quiditativa, siue intuitiva obiecti naturalis connectitur saltem naturaliter cum existentia sui obiecti, utpote quæ ab intellectu Angelico quantumvis instructo specie propriâ talis obiecti, donec existat illud, causari non potest. Ergo cognitio quiditativa, siue intuitiva obiecti supernaturalis eodem titulo est connexa saltem naturaliter cum existentia sui obiecti; atque adeo iuxta rationem traditam non naturalis, sed supernaturalis cognitio est; eiusque connaturalis causa, nimirum species, consequenter etiam est supernaturalis.

173 Cæterum, quanquam rationes istæ benè concludant, intuitionem supernaturalium esse supernaturalem hoc ipso, quod cum eorum existentia necessariò connexa est: quia quidquid necessariò supponit aliquid supernaturale, non potest supernaturale non esse. At non concludunt id, quod potissimum prærendimus in præsentè quæstione, nimirum intuitionem supernaturalium indebitam prorsus esse naturæ. Possent enim quispiam asserere, esse quidem eam supernaturalem quoad substantiam, & nihilominus, suppositâ existentia sui obiecti, naturæ esse debitam: quia supernaturalia quoad substantiam, etsi absolute recusent naturæ debitum, sed non ex suppositione aliorum supernaturalium. Gratia enim, & aliadona supernaturalia humanitati Christi erant debita, suppositâ unione hypostaticâ. Habenti item habitum gratiæ, charitas, & cæteræ virtutes infusæ debite sunt, &c. Ad hoc tamen nihilominus dici potest primò, per unionem hypostaticam, per habitum gratiæ, & alia huiusmodi dona intrinsecâ benè posse elevari subiectum naturale, ut ei prout talibus donis instructo alia supernaturalia debita sint; non verò itidem per existentiam ipsi extrinsecam obiecti supernaturalis, ut ei prout coexistenti tali obiecto huius sit debita intuitio. Quia obiectum extrinsecum, ut non perficit, ita nec elevat subiectum ad aliud quidpiam. Secundò dici potest, dato, quod subiectum naturale ex suppositione existentia obiecti supernaturalis ita maneret elevatum, ut sibi non esset indebita intuitio talis obiecti defectu proportionis; fore tamen, ut adhuc maneret indebita defectu tituli, ut probat ratio sequens, quæ tertia est ordine. Ad debitum quippe connaturalitatis non solum proportio, sed etiam titulus requiritur iuxta doctrinam statutam q. 2.

174 Tertia ratio. Certum est etiam apud Theologos, Angelos secreta cordis alieni independentè ab alieno consensu non posse cognoscere naturaliter cognitione quiditativâ, & per species proprias habitâ. Similiter est certum, non posse eos simili cognitione cognoscere omnes creaturas possibiles etiam ordinis naturalis. Ergo priori iure debet esse certum, non posse eos pariter cognoscere entia supernaturalia existentia. Quoniam ad hæc sic cognoscenda minorem titulum, quàm

quàm ad illa, possunt habere. Ut summum enim titulo substantiarum perfectissime intellectualium debetur illis proportionata notitia (qualis est quiditativa, & per species proprias) aliarum substantiarum creaturarum, quibus coexistunt in hac republica Vniuersi, ipsarumque accidentium connaturalium; (exceptis secretis cordium, pro quibus proualeat ius oppositum, quod unusquisque in omni bene ordinata rep. habet, ne sua secreta prodantur). Quæquam enim valde sit congruum, & consentaneum, ut primores huius reip. Vniuersi si Dynasta, quales sunt Angeli natura; & munere, aperta, & clara notitia conspiciant omnia, quæ eandem republicam constituunt, & quæ in eâ publicè, & naturali cursu geruntur; qualia sunt substantia de facto existentes; & accidentia non secreta ipsi connaturalia; Cæterorum verò, quæ aut purè possibilis sunt, aut futura; non est, cui notitia similis tribuatur; & multò minus eorum, quæ præter cursum naturalem supernaturaliter accidunt; sit est, quam ipsi per discursum, & coniecturas ex his, quæ clarè intuentur, poterunt comparare. Longè igitur abest titulus, cur Angelis notitia quiditativa, & clara supernaturalium sit debita; atque adeò illa connaturaliter, & quiditativè cognoscere, etiam eorum existentia supposita, minime possunt; ut nostra propositio fert. Hæc ratio solum probat, intuitionem supernaturalium; eorum existentia supposita, veluti quoad modum esse supernaturalium comparatione naturæ Angelicæ, utpote indebitam solum defectu tituli, qui in alia fortasse rerum peritasti posset adesse; aliunde tamen est illa supernaturalis intrinsicè, ut ratione primâ, & secundâ probatum est. Addi tamen potest, sententia Patrum, & Theologorum antiquiorum satis, superque fieri, si asseratur, Angelos non posse connaturaliter clarè, & quiditativam notitiam donorum supernaturalium acquirere, etiam eorum existentia supposita; (quod ratio facta probat); siue illa quoad substantiam, siue quoad modum solum illis supernaturalis dicatur. Quod si Angeli viribus propriis supernaturalia nequeunt cognoscere quiditativè, siue intuitivè; multò minus poterunt animæ separata, quæ imperfectioris naturæ sunt.

175 Modò restat argumenta diluere, quæ ab Aduersarijs opponi possunt. Sit primum. Solius Dei est, non posse à naturâ quiditativè, & clarè cognosci, iuxta illud Pauli 1. ad Timot. 6. *Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem*. Ergo non itidem supernaturalium. Nego antecedens. Ad probationem ex Paulo respondeo primò, dici Deum solum habitare lucem inaccessibilem; quia solus ipse est à creaturis incomprehensibilis. Sic S. Th. ad hunc locum, & Iansen. cap. 15. Concor. Euang. Secundò, lux inaccessibleis actiue sumi potest pro scientiâ, qua intellectus diuinus præ omni creato possibili vniuersa comprehendit simplici obtutu, iuxta S. Th. ibid. Tertio, vox illa *solus* aut primâ solum clausula loci, aut summum coniuncto ex utrâque indiuisim est applicanda, ut sensus sit; hoc, quod est, esse immortalem, soli Deo conuenit, qui insuper lucem habitat inaccessibleem; vel hoc, quod est, esse simul inaccessibleem, & immortalem, soli Deo competit. Quocirca multi interpretantur Deum inaccessibleem oculis corporeis; alij intellectu tantum humano pro statu viæ, iuxta id, quod immediatè sequitur. *Quem nemo hominum vidit; sed nec videre potest*, Cum tamen cer-

tum sit, multa alia præter Deum esse inaccessibleia tum oculis, tum intellectu hominum viatorum. Videatur Vazq. 1. p. disp. 37. n. 20. & disp. 55. n. 6. & Arrub. disp. 59. n. 2.

176 Secundò obijcitur. Intellectus angelicus cuncta entia creata etiam supernaturalia potest supernaturaliter intueri. Ergo & naturaliter. Nam, si non posset naturaliter, nec supernaturaliter posset. Ut in oculis corporeis cernere licet; qui quod naturaliter nequeunt, neque supernaturaliter videre queunt. Concesso antecedente; nego consequentiam. Quia certum est, posse intellectum creaturam diuinâ virtute elenatum multa, imò & cuncta intueri, quæ proprijs viribus non potest; quia ad illa supernaturaliter intuentia potentiam habet obedientialem, seu inchoatam. Qualem non habent oculi ad videndum quiddam aliud, præterquam colorem, & lucem, ut latius exposuimus supra disp. 17. q. 7.

177 Tertio obijcitur. Naturalia, & supernaturalia duntaxat differunt per ordinem ad diuersa principia agentia. Sed diuersitas agentium non variat cognoscibilitatem rerum. Ergo quæ possunt supernaturalia, ac naturalia viribus naturæ cognosci. Maior in primis falsa est, ut constat ex doctrinâ traditâ q. 3. Sed, eâ admittâ, distingo minorem. Varietas agentium rebus accidentalis non variat earum cognoscibilitatem; concedo; quia neque variat entitatem. Varietas essentialis, quæ variat entitatem; nego. Et nego consequentiam. Etenim supernaturalia quoad substantiam, de quibus agimus, intrinsicè, & essentialiter discernuntur à naturalibus. Unde, si relatè ad sola principia efficientia, ut dedimus, sortiuntur hanc diuersitatem, ea vtique principia essentialiter debent esse diuersa; ab illisque supernaturalia, & naturalia nequibunt cum diuersâ essentialiter diuersâ itidem cognoscibilitatem non mutare.

178 Quarto obijcitur. Plura naturalia perfectiora sunt supernaturalibus, ut Angelus habitu fidei, &c. Ergo non est, cur nequeat viribus proprijs supernaturalia intueri intellectus, qui proprijs viribus naturalia intuetur. Sola enim excellentia, præstantiaque supernaturalium potest obitare. Si enim intuitio perfectior obiecti naturalis perfectioris potest esse proportionata, atque adeò debita naturæ, multò melius intuitio imperfectior obiecti supernaturalis minis perfecti poterit eidem naturæ proportionata, atque adeò debita esse.

179 Respondeo, intuitionem obiecti supernaturalis minis perfecti, quàm naturalis, defectu tituli saltem esse naturæ indebitam, iuxta doctrinam nuper statutam n. 174. (siue ea ex suppositione existentia sui obiecti sit, siue non scripti naturæ improportionata, de quo modò non curo). Quo fit, ut intellectus creatus nullum obiectum supernaturale possit proprijs viribus etiam ex suppositione existentia eius intueri, quantumuis possit obiectum naturale perfectius. Casu autem, quod posset, adhuc eiusmodi intuitio dicenda esset, absolute loquendo, supernaturalis ei, & indebita; quia tantum esset ei connaturalis, & debita ex suppositione existentia indebitæ obiecti supernaturalis. In quo proinde ab intuitionem simpliciter, & absolute naturali cuiusvis obiecti naturalis differret.

180 Quintò obijcitur. Angelus naturaliter videt, se esse beatum, & sanctum. Videbat etiam in Viâ, se habere fidem, spem, charitatem, & alia

alia supernaturalia dona. Vider modò quantitate Eucharistia creatam: & cum humanitatem Christi intueatur, modum etiam supernaturalem, quem habet in Eucharistia intuebitur. Vider humanitatem Christi carentem propria subsistentia, & consequenter terminatam aliena: & similia. Ergo intuitio supernaturalium à facultate naturali Angelici intellectus non est aliena. Respondet uno verbo, nihil omnino videri ab Angelo naturali intuitione aut in se ipso, aut alibi, quod sit intrinsecè supernaturale. Quia verò certitudine ex ijs, quæ naturaliter intuetur, possit per discursum supernaturalia colligere, quæstione sequente examinabitur.

181 Denique obijci potest. Supernaturalia quoad modum non superant evidentiam immediatam, & quiditativam, siue intuitivam naturæ. Ergo nec supernaturalia quoad substantiam. Antecedens planè asseritur, aut supponitur à multis etiam sententiis nostræ Doctores, ut sunt Bann. Zumel, Mol. Soar. Vazq. Gran. supra, & alij. Et videtur certum. Quia, cum Angelus res naturales existentes naturaliter cognoscere valeat; cum primùm illæ existerint siue iuxta, siue præter naturæ debitum, cognoscat utique. Quòd enim uno, aut altero modo existant, virtuti naturali intellectus angelici nihil videtur derogari. Nam, si Angelus propria, & naturali virtute possit duo corpora in eodem spatio præsentia successivè videre, cur non poterit videre præsentia simul, si miraculosè penetrarentur? aut cur species representatiæ seorsum earum præsentiarum non poterunt representare illas, si simul coexistant? Imò igitur consequentiam. Quia rationes, quibus probavimus, supernaturalia quoad substantiam non cadere sub evidentiam immediatam, & quiditativam, siue intuitivam naturæ, idem probant de supernaturalibus quoad modum, ut perpendenti notum fiet.

182 Respondeo primò, certum non esse, supernaturalia quoad modum, quæ talia sunt, sub evidentiam immediatam, & quiditativam, siue intuitivam naturæ cadere posse. Imò oppositum censent multi esse de mente S. Th. aliorumque Thomistarum, ut testatur Soar. supra. Certum quidem est, quæ supernaturali modo sunt, & postquam iam facta sunt, naturaliter perseverant, ut homo resuscitatus, visus miraculosè resuscitatus, vinum ex aqua miraculosè factum, & similia, ut sic naturaliter perseverantia naturaliter ab Angelis, imò & ab hominibus videri posse. Quod solum fortasse volunt aliqui ex relictis. Certum est etiam, quando ille modus, à quo supernaturalia quoad modum solent denominari, intrinsecè, & quoad substantiam est supernaturalis, & quæ illam, ac cætera supernaturalia quoad substantiam naturæ evidentiam subterfugere. At, quæ supernaturaliter existunt, hoc est, ultra totius naturæ debitum, cum aliàs sint quoad substantiam ordinis naturalis; ob idque propriissimè omnium sunt supernaturalia quoad modum iuxta doctrinam à nobis traditam quæst. 5. non est certum, posse videri ut sic ab Angelis naturaliter: quinimo oppositum est mihi probabilius. Quoniam, sicut secretorum cordium, futurorum, & possibilem quantumvis naturalium non debetur Angelis intuitio; etiam si proprijs eorum speciebus in actu primo sint instructi, uti sunt respectu futurorum pro, quando sint existentia, atque etiam in sententiâ satis communi respectu secretorum cordium pro casu, quòd adsit consensus requisitus,

ut, vt cognoscantur; ita neque videtur illis deberi intuitio digitorum supernaturalium quoad modum; quantumvis habeant eorum species pro casu, quo iuxta naturæ ordinem producantur: quia nullus videtur esse titulus, cur horum præter naturæ cursum euenientium debeat Angelis intuitio, iuxta doctrinam à nobis traditam n. 174.

Sed estò, supposità existentia entis supernaturalis quoad modum, debeat Angelis intuitio eius. Respondet secundò, hinc nihil omnino aduersum doctrinam à nobis traditam inferri. Quia, quod ex suppositione existentia alicuius supernaturalis debetur naturæ, & non aliter, non est debitum absolute, atque adeò nec naturale, sed potius supernaturale, & indebitum, eo saltem supernaturalitatis genere, quo id, cuius existentia supponitur, est supernaturale, prout supra etiam dicebamus in simili n. 179. sine.

Propositio 2.

184 Neque ut possibile potest natura supernaturalia intueri, siue immediatè, & quiditativè per species proprias clarè cognoscere.

In hanc propositionem conspirant omnes Auctores, qui in præcedentem: ea tamen non est tam certa, quam præcedens. Primò; quia, testimonia Scripturæ, & Patrum, quæ pro præcedente citavimus, solum agunt de cognitione supernaturalium prout existentium. Secundò; quia ratio prima, & secunda pro præcedente facta hinc locum non habent; eo quòd connexio naturæ, seu cognitionis naturalis cum ente supernaturali ut possibili huius supernaturalitati non obstat, ut q. 8. statuimus. Nihilominus probatur propositio primò ratione tertio loco adducta pro præcedente; quæ pro præsentem potiori iure locum habet. Secundò; quia possibile secundum se difficiliùs cadunt sub immediatam, & quiditativam notitiam sui, quam existentia: plura enim cognoscunt Angelis existentia, quæ, si non existissent, immediatè, & quiditativè non cognovissent. Ergo, si viribus proprijs non valent immediatè, & quiditativè cognoscere supernaturalia existentia, neque possibile valebunt. Tertio; quia existentia, & possibile non differunt secundum essentiam, sed solum penes diversos status: neque iuxta sententiam communem diversis egent speciebus proprijs, ut cognoscantur, sed per eandem, possunt cognosci, ita, ut species propria, & quiditativa entis possibilis eadem ad illud intuendum existens determinare valeat, casu, quod extiterit. Ergo, si non sunt possibile species naturalis ordinis, quibus supernaturalia prout existentia cognoscantur immediatè, & quiditativè; neque erunt, quibus cognoscantur ut possibile. Quarto; quia supernaturalia, quæ ut existentia prætergrediuntur evidentiam immediatam naturæ siue defectu proportionis, siue defectu tituli, multò magis prætergredientur ut possibile: quia, ut sic in ordine ad talem evidentiam non possunt nominis habere aut de proportionem, aut de titulo, ut satis ex se notum est.

185 Porro, quæ in tota hac quæstione diximus, de cognitione supernaturalium indicatiua intelliguntur, ut constat. Dubitare tamen aliquis possit, an cognitio simpliciter solum apprehensiva supernaturalium clara, & distincta, ac per species proprias habita naturæ viribus sit possibilis.

Pro

Pro tali enim apprehensione non militant eadem rationes, quæ pro iudicio; cum ea, utpote incapax falsitatis, cum suo obiecto non connectatur, sed, eo omnino deficiente, citra dispendium perfectionis possit existere, ut patet in apprehensionibus simplicibus, quas Deus de obiectis impossibilibus habet iuxta doctrinam à nostris sapè aliàs tractam, tradendamque latius in tract. de Scientia. Sed dico nihilominus, naturam angelicam (de qua solum est difficultas) viribus proprijs nequaquam posse talem apprehensionem concipere: quia nullus apparet titulus, cur ei debeat species ad illam concipiendam. Si quando enim opus est Angelis supernaturalia apprehendere, dum aliquid naturale respectu ad illa cognoscunt, sufficit per speciem alienam huiusmodi apprehensionem formare, uti formant cæteras cognitiones eorum, quorum non habent proprias species, iuxta dicenda questione sequente. Quæ ratio ut minimùm probat, supradictam apprehensionem supernaturalem esse quoad modum. Adde tamen, intrinsecè etiam, & quoad substantiam esse eam supernaturalem. Tum quia in nullà rerum peritasti est excogitabilis titulus, cur naturæ debita sit absolutè, & independentè ab omni supernaturali suppositione. Quod signum est, ab intrinseco, & per essentiam esse eam naturæ debitam absolutè. Tum quia ab eadem specie postulat nasci, à qua iudicium quidam, etiam obiecti supernaturalis nascitur, saltem quo iudicatur illud, quoad quid est, cum præcisione ab existentia; eo quod ad tale iudicium est prærequisita; imo cum illo connexa, ut alibi ostendimus. Quo fit, ut non possit non esse intrinsecè supernaturalis, cum talis species, & tale iudicium intrinsecè sint supernaturalia, ut in superioribus statuimus.

QVÆSTIO XII.

Qua ratione visio beatifica, & alia supernaturalia abstractivè, siue per alienas species sint cognoscibilia à naturâ.

186 **S**uppono ut certum apud omnes, secluso etiam lumine fidei, bene posse intellectum creatum viribus proprijs probabiliter assequi possibilitatem, aut etiam existentiam visionis beatificæ, aliorumque supernaturalium. Quod ex dicendis in hac questione planè constabit. Difficultas est, an possit etiam evidenter, siue demonstrativè.

187 **A**ffirmant absolutè Scotus in 4. dist. 49. q. 8. & à fortiori, quotquot q. præced. pro primâ sententiâ retulimus. Quibus accedunt Vazq. 1. 2. disp. 20. cap. 2. Arrub. 1. p. disp. 15. cap. 1. Anton. Perez in Laureâ Salman. certam. 5. scholast. dub. 3. & alij. Negant absolutè Bann. Zumel, Fonsec. Egid. Lufit. & alij plurimi, quos referant, & sequuntur Fasol. 1. p. q. 12. art. 1. dub. 2. num. 18. Herice disp. 39. cap. 2. Alarc. tract. 5. disp. 1. cap. 2. Ripal. disp. 11. de Ente supern. sec. 2. & 3. Franc. Amic. 1. p. disp. 9. sec. 2. Arriag. disp. 4. sec. 1. & Ouid. 1. 2. contr. 5. punc. 2. Tertia verò sententiâ veluti media est, visionem Dei, & reliqua supernaturalia, stando quidem in solis principijs naturæ, nullatenus demonstrari posse; bene tamen, suppositis principijs fidei, operibusque miraculosis. Sic tenent Soar. lib. 2. de Angel. cap. 33. num. 24.

& lib. 8. cap. 6. num. 8. & tom. 2. in 3. p. disp. 31. sec. 3. concl. 1. Albel. disp. 24. sec. 2. conc. 2. Tan. 1. p. disp. 5. q. 3. dub. 7. num. 12. & alij relati à Ripal. sec. 1.

188 **Q**uanquam autem Doctores citati de entibus supernaturalibus quoad substantiam, & de evidentia physicâ, aut metaphysicâ loquantur. Oportet tamen univèrsalitatis causâ, etiam de entibus supernaturalibus quoad modum, & de omni genere evidentie, quod ad rem atinet, tractare. Pro quo supponendum est ex dictis in Pharo Scient. disp. 4. evidentiam cognitionis indicativæ (quæ sola strictè loquendo evidentia dicitur) aliud non esse à claritate ipsius cognitionis, non quidem qualicumque, sed quæ tanta est, ut excludat, & non compatiatur secum oppositam formidinem. Potest autem evidentia dividi in primis, quemadmodum, & cognitio, cui competit, in immediatam, quæ ex terminis ipsis accipitur, & mediatam, quæ per discursum comparatur. Quarum prima principiorum, secunda verò conclusionum illatarum ex principijs est propria. Vtraque autem rursus dividi solet in metaphysicam, physicam, & moralem penes diversa fundamenta, quibus innititur metaphysica, physica, vel moralia. Aliter tamen, alioque sensu in physicam, & moralem rursus est dividenda; ita tamen, ut illa physica appelletur, quæ nullam omnino secum patiatur oppositam formidinem: illa autem moralis, quæ oppositam formidinem physicam secum admittat; prudentem tamen seu cordatam, & rationabilem, atque adeo moralem minime, quibusvis demum fundamentis ambæ illa nitantur. Quo sensu (quia magis ille ad rem nostram facit) evidentiam physicam, & moralem capiemus in præsentî q. De quibus vide plura dista loco citato.

Propositio I.

189 **I**ndependenter ab omni revelatione Dei non potest natura proprijs viribus cognoscere cum evidentia physicâ dona supernaturalia intrinsecè, quæ ex fide novimus, non solum quoad eorum existentiam, sed neque quoad possibilitatem.

Hanc propositionem probant imprimis testimonia Scripturæ, & Patrum, quæ præced. q. proposit. 1. commemoravimus. Per ea enim omnia notitia naturalis simpliciter certa, vel evidens donorum supernaturalium, de quibus agimus, excluditur, ut ibidem notatum est. Deinde probatur ratione. Quia huiusmodi dona neque per se, & ex ipsis terminis, neque per discursum ex alio sunt iudicabilia evidenter eâ evidentia, de qua loquimur, Ergo nullo modo. Consequentia est legitima: quia non est alius modus iudicandi per species alienas, nisi vel immediatè ex terminis, vel medio discursu ex alio prius iudicato, ut suo loco probatum est. Probo ergo priorem partem antecedentis. Quia per se, & ex terminis solum sunt iudicabilia evidenter vel principia univèrsalissima, ut Totum est maius sua parte; vel, quæ sub manifestam experientiam cadunt, ut me nunc scribere. Neutro autem ex his modis sunt per se cognoscibilia dona supernaturalia prædicta, ut factis ex se notum est. Quod verò neque mediatè seu per discursum possint illa evidenter, & naturaliter cognosci, quæ est altera pars antecedentis,

tis, probatur. Quia, cum omnis discursus in aliquo principio per se, & ex terminis cognoscibili fieri debeat, ut donum aliquod supernaturalis ex alio quopiam cum euentia, de qua agimus, colligatur, duo cum eadem euentia prænosci debeat; nempe & principium, unde tale donum colligendum est, & connexio necessaria eius siue immediata, siue mediata cum ipso dono. Sed nullum est principium per se, & ex terminis cum dicta euentia cognoscibile, cuius connexio necessaria cum donis supernaturalibus, de quibus agimus, similiter evidens sit. Ergo huiusmodi supernaturalia dona nec per discursum possunt cognosci cum euentia, de qua tractamus. Cætera patent. Minorem probo. Quia tale principium non potest esse naturale; eo quod nihil naturale ex terminis cum euentia naturæ viribus cognoscibile potest excogitari, quod sit connexum necessario, atque etiam evidenter cum donis prædictis. Nec potest esse naturale; quia non est evidens, aliquid naturale cum aliquo supernaturali adhuc ut possibili necessario connexum esse; imo oppositum est probabilius, ut vidimus q. 8. Igitur nullum est principium, ex quo cum euentia, de qua tractamus, deduci possit, existere, vel esse possibile aliquod ens naturale ex ijs, quæ per fidem accepimus. Quod erat probandum. Adde, cognitionem evidentem, de qua tractamus, cum qua nulla omnino formido opposita compatibilis est, fortasse esse essentialiter veram iuxta dicta à nobis in Pharo Scient. disp. 4. citata, atque adeo connexam cum suo obiecto; qualis cognitio naturalis cum obiecto supernaturali saltem prout existente esse non potest, iuxta dicta q. præced.

190 Sed contra datam propositionem obijcitur primò S. Thom. 1. p. q. 12. art. 1. & lib. 3. contra Gent. cap. 3. ubi ex desiderio naturali, quod inest homini videndi causam, cum intuetur effectum, probat, visionem intuitivam Dei possibilem esse. Cum enim natura nihil frustra molitur, non potest non esse possibile id, ad quod desiderandum suoapte instinctu impellit. Unde August. lib. 4. contra Iulianum pariter argumentans dicit, *Non omnes homines instinctu naturali immortales, & beati esse vellemus, nisi esse possimus. Sed hoc summum bonum præstari hominibus non potest, nisi per Christum.* Quod argumentum tanquam demonstrationem amplectitur Vazq. supra. Sed verò, si demonstratio esset, non esset vtiq; circa efficaciam eius tam multiplex dissidium inter Theologos.

191 Etenim nonnulli censent, S. Thom. ex appetitu innato reperto in intellectu ad visionem huius possibilitatem deducere, non verò ex appetitu elicitò. Ita Sot. lib. 1. de naturâ, & gratiâ cap. 4. & in 4. dist. 49. q. 2. & Herice disp. 37. cap. 2. à num. 10. Alij ex aduersò, & melius putant, S. Thom. non ex innato, sed ex elicitò appetitu visionis possibilitatem eius colligere. Sic Vazq. 1. p. q. 12. art. 1. num. 20. & 1. 2. disp. 22. cap. 4. & 5. Fasol. 1. p. q. 12. art. 1. dub. 2. num. 10. Trigof. q. 7. art. 1. dub. 2. Alarc. tract. 1. disp. 1. cap. 3. Soar. lib. 1. de Attrib. cap. 7. Ripal. disp. 14. de Ente supern. sec. 2. num. 10. & alij, Quorum plerique de simplici, non de efficaci appetitu interpretantur S. Thom. Cumque ille de desiderio, seu appetitu visionis, non qualicumque, sed naturali loquatur, insuper dissident Doctores circa hanc naturalitatem. Vazq. enim, & Fasol. accipiunt naturale, prout opponitur libero, arbitantes, desiderium

videndi Deum, quod in hominibus, visis creaturis excitatur, necessarium esse, saltem quoad specificationem, eoque iure naturale vocari; quasi nequeat humana voluntas visionem Dei, quam tali desiderio appetit, odio habere, seu fugere; tamen possit non appetere. In quo necessitas quoad specificationem talis desiderij consistit. Alij verò contra Vazq. sentientes, ne quoad specificationem quidem esse in nobis necessarium desiderium visionis Dei; quia possumus illam sub aliqua specie mali conceptam fugere; naturale in præfenti capiunt, prout supernaturali opponitur, putantes, ex desiderio naturalis ordinis visionis inferri eius possibilitatem à S. Thom. Cæterum, quocumque demum ex ijs modis dicta naturalitas accipiatur, adhuc sub controversia est, an ex desiderio elicitò, atque naturali visionis efficaciter inferatur possibilitas eius. Licet enim multi asserant cum Vazq. & Fasol. supra. Soar. tamen, Trigof. Alarc. & alij negant.

Ego verò circa hæc incidentia dubia arbitror primò, S. Thom. non ex innato, sed ex elicitò desiderio visionis possibilitatem eius deducere: quia loquitur de desiderio per cognitionem excitato, quale est solum elicitum, non verò innatum. Et quidem ex appetitu innato possibilitas visionis deduci non potest: tum, quia talis appetitus in nobis ad visionem non datur, ut probauimus q. 9. tum, quia, estò detur, erit vtiq; ille denominatio partim extrinsecè desumpta ab ipsâ possibilitate visionis; (supposito, quod intellectus noster cum tali possibilitate connexus intrinsecè non est iuxta doctrinam statutam q. 8.) Fundamenta autem, ex quibus coalescit denominatio, nequeunt per discursum deduci ex ipsâ denominatione consistente in eorum cumulo, ut notum est. Secundò arbitror, S. Thom. indistinctè loqui de desiderio visionis elicitò aut simplici, aut efficaci. Vtrumque enim istud desiderium solet in nobis naturaliter excitari, quoties visio Dei menti occurrit. Vocat autem S. Thom. istud desiderium naturale, non, quod sit semper necessarium, adhuc quoad specificationem; potest enim, tale non esse, ut ratio supra facta probat; nec solum quia naturalis ordinis est; sed, quia, dum illud voluntas concipit, instat causâ naturalis, seu non liberè operatur, tam promptè, & penè indeliberatè solet illud concipere, quoties occurrit eius obiectum. Quo fit, ut ab instinctu potius naturæ, quàm ab arbitrio voluntatis videatur procedere. Unde arbitror tertio, ex huiusmodi desiderio, licet non cum certitudine, & euentia, cum probabilitate tamen deduci possibilitatem visionis; neque amplius, quàm istam probabilitatem, prætendisse S. Tho. suo argumento. Quemadmodum enim conatus merè naturales causarum, qualis est, quem habent grauiâ assequendi centrum, & vniuersim, quem habent cuncta perfectionem sibi debitam obtinendi, possibilitatem arguunt consequutionis eius finis, ad quem à natura sunt destinati; alioquin frustraneè ipsi naturæ inditi essent. Ita pariter desiderium visionis, de quo tractamus, ob similitudinem, quam habet ad dictos conatus, argumento est verisimili, quod est possibile obiectum, in quod illud fertur; sed non euenti: quia tale genus desiderij etiam potest, & solet concipi circa obiecta non possibilis.

Pergo ad argumenta reliqua, quæ contra nostram propositionem opponi solent. Arguit secundò Scotus. Euidens est, contineri Deum, Cccc intra

intra obiectum adæquatum intellectus creati. Sed etiam est evidens, posse intellectum creatum cognoscere obiectum suum cognitione perfectè satisfactiua appetitus eius, qualis est intuitiua sola. Ergo evidens est, intellectum creatum posse Deum intuitiue cognoscere. Et quidem, cum certum sit, potentias alias intellectu inferiores obiecta sua attingere posse intuitiue, quis dubitet id etiam intellectum posse? Respondeo, ex eo, quod intellectus creatus possit cognoscere Deum abstractiue, qua solùm ratione continet illum evidenter intra spheram sui obiecti adæquati, non inferri cum euentiã, posse quoque eum intuitiue videre; sicut nec posse comprehendere. Ex eo enim, quod potentia cognoscitiua cognoscat obiectum aliquod aliquo modo, non conuincitur, habere eam virtutem vel inchoatam ad cognoscendum illud quouis modo alio perfectiori, vt in potentijs sensitiuis cernere licet: quibus impossibile est iudicatiue cognoscere obiecta, quæ simpliciter apprehendunt; atque etiam in intellectu, cui repugnat comprehendere Deum, quem abstractiue noscit.

194 Tertiò opponit Arrub. Lumine naturæ notum est, posse Deum à creaturâ amari amore immediato, & propter se. Ergo & intuitiue videri. Respondeo, solùm esse lumine naturali notum, posse Deum à creaturâ amari amore oriundo ex cognitione abstractiua sui, quocunque modo talis amor vocari possit immediatus. Hinc tamen non inferitur cum euentiã, posse Deum à creaturâ eo genere immediationis cognosci, quod secum fert visio intuitiua.

195 Quarto obijcitur. Angelus comprehendens naturam penetrat potentiam obedientialem, seu inchoatam, quam illa habet ad visionem beatam, ad aliaque supernaturalia dona. Ergo nequit non horum possibilitatem cognoscere, cum quibus talis potentia connexa est. Respondeo, etsi Angelus dictam potentiam quoad intrinsicum penetret, non sequi inde, cum euentiã debere illum clare, & distinctè dictam possibilitatem cognoscere. Tum, quia non est evidens, (imo oppositum longè est verius, vt supra q.8. statuimus), potentiam obedientialem intrinsicè connexam esse cum ente supernaturali vt possibili, & istà connexionem sublata, non est, cur potentia obedientialis quantumuis evidenter cognita ad cognoscendum evidenter ens supernaturalis determinet. Tum, quia, estò connexa ponatur, bene poterit comprehendere subiectum, cui competit, quin clarè, & distinctè cognoscantur ea supernaturalia, cum quibus connexa ponitur: vt summum enim debent illa confuso quodam, communique conceptu apprehendi, iuxta doctrinam supra traditam disp. 17. q.6.

196 Quintò obijcitur. Deus quantumuis excellentior omni alio ente supernaturali cognoscitur evidenter, etiam vt existens, ex creaturis naturalibus. Ergo & alia entia supernaturalia pariter poterunt cognosci. Concesso antecedente; nego consequentiam. Quia supernaturalitas Dei non tollit, quominus entia naturalia sint connexa cum illo; atque ita ad illum naturaliter, atque evidenter cognoscendum inducant, vt constat ex doctrinâ traditâ q.6. Supernaturalitas verò aliorum entium, de quibus agimus, omnem connexionem naturalium rerum, & consequenter omnem euentiam naturalem mediâ tali connexionem partam, recusat, vt satis ex superius dictis liquidum est.

Sextò obijcitur. Cum reuera visio beatifica, aliaque supernaturalia dona sint possibilis, nullo argumento potest evidenter conuincere repugnantia eorum; quinimo cuncta excogitabilia ad illam probandam evidenter possunt dissolui ab Angelo. Ergo evidens est, talia dona non repugnare. Concesso toto antecedente; nego hanc consequentiam. Quia aliud est, non demonstrari repugnantiam donorum supernaturalium, dissoluique posse evidenter argumenta, quæ talem repugnantiam præterunt: aliud, demonstrari possibilitatem ipsorum donorum. Fieri enim optime potest quòd neutrum extremum sit demonstrabile, & quòd evidenter appareat, neutrum demonstrabile esse. Quo casu, nec erit argumentum, quod conuincat repugnantiam dictorum donorum, nec, quod non possit evidenter dissolui: & ramen adhuc eorum possibilitas non erit evidens. Vide id ipsum in his duobus extremis contradictorijs. *Astra sunt paria. Astra non sunt paria.* Quorum ita neutrum est evidens, vt evidens sit, non esse evidens.

Septimò obijcitur. Omnis negatio rei naturalis potest ab Angelo naturaliter proprio, & intuitiue conceptu videri, aut saltem aliquo alio modo evidentiissimè cognosci. Ergo potest Angelus evidenter cognoscere existentiam donorum supernaturalium. Probo consequentiam. Quia aliqua sunt negationes rerum naturalium, quæ, supposito naturali subiecto, quod etiam Angelus intuetur, cum donis supernaturalibus manifestè connexæ sunt, atque ita evidenter cognita ad cognitionem euentiam talium donorum possunt inducere. e. g. negatio subsistentiæ creatæ in humanitate Christi Domini cum vnione hypostatica connexa est: quia nequit humanitas existere sine aliqua subsistentiã, & consequenter sine subsistentiã increata, supposito, quòd non habet creatam. Similiter, negatio educationis in quantitate Eucharistica cum actione creatiua, atque adeò supernaturali ipsius quantitatis connexa est: quia nequit quantitas existere sine aliqua actione, atque adeò sine creatiua, supposito, quòd non existit pereductiuam. Negatio etiam omnis præsentia circumscriptiua in qualibet quantitate cum præsentia definitiua supernaturali conuenit: quia nequit quantitas existere sine præsentia definitiua casu, quòd non habeat circumscriptiuam: cum nequeat non alicubi per præsentiam aliquam esse.

Omissis alijs, quæ ad soluendum hoc argumentum affert Ripalda disp. 11. citatâ sec. 3, & apud ipsum videri possunt, ego ad illud respondeo breuiter, negationes rerum naturalium non semper cadere sub euentiam physicam Angeli: quia licet semper possit Angelus cum euentiã physicâ iudicare, se non habere iudicium de existentia alicuius rei naturalis; sepe tamen dubitare potest, aut saltem formidare, num defectus talis iudicij ex defectu concursus Dei aliàs deberi potius, quàm ex defectu existentia talis rei naturalis ducat originem; præsertim, quando adest aliquod iudicium huiusmodi existentia, vt euenit in casibus argumenti. Humanitas siquidem Christi Domini iudicium est existentia suæ naturalis subsistentia miraculosè impedita ob connexionem naturalem, quam habet cum illa. Et quantitas Eucharistica iudicium est suæ educationis: sicut quævis quantitas suæ præsentia circumscriptiua miraculosè impedita ob connexionem etiam naturalem, quam cum illa habet. Itaque videns

Angelus humanitatem Christi, & non videns naturalem substantiam ipsi naturaliter debitam, estó possit cum euidentiâ physicâ iudicare, ibi aliquid miraculosum, & à naturâ alienum interuenire; subdubitare tamen poterit, num tale miraculum in defectu substantiæ debitæ tali humanitati consistat, an potius in defectu concursus Dei debiti suo intellectui ad illam intuendum, si adsit. Et idem in alijs casibus euenire, dicendum est. Imo verò in ijs, & similibus non posse Angelum cognoscere naturaliter cum euidentiâ physicâ carentiam rei naturalis negatæ alteri rei naturali cum tali euidentiâ à se cognitæ, inde positivè probatur: quia cognosceret naturaliter cum euidentiâ physicâ aliquid supernaturalis quoad modum, quale est coniunctum ex tali negatione, & tali re iuxta dicta q. 5. Quod tamen impossibile est, vt videbimus propof. 4. Adde, euidentiâ de carentiâ miraculosâ rei naturalis neutiquam inferre euidentiâ de re supernaturali loco illius subrogatâ: quia in omni casu aut certum, aut saltem probabile erit semper, vtramque rem miraculosè posse deesse.

Propositio 2.

200 Neque, suppositâ reuelatione diuinâ, aut etiam miraculis, possunt dona, quæ ex fide nouimus, intrinsecè, seu quoad substantiam supernaturalia cum euidentiâ physicâ cognosci solis naturæ viribus.

Sermo est de reuelatione diuinâ obscure, siue absque euidentiâ physicâ credentibus innocescente, prout facta est mysteriorum fidei iuxta ordinariam Dei prouidentiam, quo præberetur locus merito fidei; atque etiam de miraculis, prout in eorundem mysteriorum confirmationem facta sunt iuxta ordinariam etiam Dei prouidentiam. Si enim Deus aliquid supernaturale affectu reuelat cum euidentiâ physicâ, vt fieri potest, specialem difficultatem habet, an ille, tali reuelatione suppositâ, iudicium aliquod naturale physicè euidens, aut eiusdem, aut alterius entis supernaturalis assequi possit. De qua propof. 3.

201 Igitur propositio sic intellecta iade probatur. Quia reuelatio Dei non euidens physicè, & miracula, prout communiter proponuntur, necunde possunt facere, vt cum euidentiâ physicâ cognoscantur obiecta, quæ cum illâ non poterant cognosci ante talem reuelationem, & talia miracula: siquidem principia, seu fundamenta quouis obiectiua physicè in se non euidentiâ, qualia sunt talis reuelatio, & talia miracula, nullatenus cum euidentiâ physicâ possunt quidpiam notificare, vt est notissimum Scientificis. Porro reuelationem prædictam non esse in se euidentiâ physicè tanquam cunctis notum supponimus ex materiâ de fide. Miracula autem etiam prædicta, etsi entitatiuè, & materialiter physicè euidentiâ fuerint aliquibus, in quorum conspectu facta sunt; tamen nequè ijs quidem, neque alijs cum eadem euidentiâ fuisse exploratum, an illa à solo Deo, & in testimonium mysteriorum supernaturalium facta essent, prout opus erat, vt similem euidentiâ in mysteria ipsa refundere, vt aquè certum etiam est supponendum ex materiâ eadem de fide. Quæ omnia ex solutione argumentorum, quæ contra fieri possunt, magis constabunt.

Sit primum. Dæmon euidenter noscebat 202 Christi miracula: quia videbat ea omnium naturalium agentium vires transcendere. Noscebat etiam euidenter, illa patrari in testimonium diuinitatis Christi, quando audiebat eum dicentem, *Vt autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terrâ dimittendi peccata: adolescens tibi dico, surge.* Matth. 9. & *Vt credant, quia tu me misisti.* Ioan. 11. & similia. Ergo, cum alijs euidenter sciret, diuinum testimonium esse infallibile, non poterat non euidenter etiam inferre Christi diuinitatem, atque adeò supernaturalem vnionem huius cum humanâ naturâ. Respondeo, Dæmonem coniecturis solum subodorasse diuinitatem Christi; non verò cum euidentiâ, de qua tractamus, cognouisse: (quod docet expressè S. Th. 3. p. q. 44. art. 1. ad 2. cum Ambros. Chrysol. & Beda à se relatis): non quidem, quòd diuinitus à tali euidentiâ impeditus fuerit contra exigentiam fundamentorum, vnde illam posset exhaurire, vt multi opinantur; sed, quòd reuera fundamenta vim eam gignendi non habebant, vt pluribus comprobatur Soar. tom. 2. in 3. p. disp. 31. sec. 3. Etenim non erat Dæmoni adeò exploratum, & manifestum, Deum miraculis Christi ipsius diuinitatem intrinsecè humanitati vnitam testari, vt non posset multis modis ambigere de tali testificatione. Quanquam enim sciebat, illa miracula totius naturæ vires transcendere; dubitare tamen poterat, an illa ab aliquâ supernaturali virtute creatâ, & sibi ignotâ fierent. Tum, an humanitas Christi, quam instrumentum videbat esse talium miraculorum, potestate sibi à Deo factâ ad illa patranda abuteretur in testimonium, falsæ diuinitatis. Qua ratione nunc mali ministri Euangelij potestate supernaturali ordinandi, abfoluendi, & consecrandi abuti solent ad prauos fines. Denique dubitare poterat, an dicta miracula in Christo testarentur filiationem Dei naturalem oriundam ab vnione intrinsecâ illius humanitatis cum Verbo, vel potius eximiam aliquam filiationem adoptiuam ab aliquâ speciali Dei assistentiâ extrinsecâ, ab aliquove speciali eius affectu statam. Non igitur ex miraculis potuit Dæmon quidpiam supernaturale quoad substantiam cum euidentiâ, de qua agimus, in Christo Domino cognoscere.

203 Secundo obijcitur. Angelus principio suæ creationis experiebat, se credere, & amare, Deum. Ergo euidenter potuit colligere, eos actus esse supernaturales, dum supra ipsos reflectens proprio conceptu non intuebatur, intuiturus aliâ, si supernaturales non essent. Respondeo, etsi actus supernaturales per se sui experientiam faciant, vt naturaliter per reflexionem, possint cognosci, de quo propof. 3. dubitare nihilominus potuisse Angelum, num defectus reflexæ intuitionis talium actuum ab eorum supernaturalitate manaret; vel potius ab speciali aliquâ Dei prouidentia sibi occultantis, seu obscurantis actus ipsos, quantumuis naturales; aut ab experientiâ fallaci notificante actus, qui verè non erant; vti sæpe in nobis solet accidere. Dices. Saltem iudicio reflexo naturali in experientiâ suorum actuum supernaturalium fundato potuisse cognoscere Angelum cum euidentiâ physicâ ipsos actus supernaturales; etsi non esset ei ita euidens, an essent supernaturales, vel secus. Quod contra statutam propositionem esse videtur. Respondeo, estó id fuerit possibile, de quo dictâ propof. 3. contra nostram propositionem non esse:

quia iudicium naturale physicè evidens de ente supernaturali quoad prædicatum ipsi, & enti naturali commune præcisè, quale illud esset, per nostram propositionem non negatur possibile, sed tantum simile iudicium de ente supernaturali prout tali. Certum enim est, sub multa iudicia naturalia physicè euidentiã cadere entia supernaturalia quoad prædicata ipsi, & naturalibus communia, qualia sunt iudicia hæc. *Omne ens existens est existens. Omnis actus fidei est actus fidei. Omnis amor est amor.* & cætera huiusmodi. Etenim per prædictum reflexum iudicium dumtaxat iudicaret Angelus, se habere actus fidei, & amoris Dei. Quod est prædicatum ex se commune actibus fidei, & amoris Dei naturalibus, & supernaturalibus.

204 Tertiò obijcitur, Euidentiissimum est Dæmoni, se gratiam sanctificantem, aliaque supernaturalia dona quæ talia quondam habuisse, & perdidisse. Sed modò scientiam supernaturalem non habet. Ergo euidentiissimè meminuit eorum donorum per cognitionem naturalem. Respondeo, casu, quòd Dæmon haberet euidentiã physicam, de qua agimus, donorum supernaturalium, à quibus cecidit, eam utique supernaturalem esse asserendam, concessamque à Deo in maiorem ipsius poenam, vti conceditur damnatis hominibus character supernaturalis Baptismi, & Ordinum causâ maioris ignorantia, testante S. Thom. 3. p. q. 63. art. 5. ad 3. cum communi: & vti secundum plures Theologos fides etiam supernaturalis aliquarum veritatum conceditur, vt videre est apud Soar. tom. de Fide disp. 6. sec. 9. Censeo tamen absolutè, Dæmonem prædictam euidentiã physicam non habere: quia solum potest habere iudicium memoratiuum de donis supernaturalibus à se prius habitis, & amissis. Hoc autem magis euidens esse non potest, quàm fuit antea iudicium fidei, quod habuit de ipsorum donorum præsentia, quodque non fuit euidens physicè. Quia enim certitudine iudicatur obiectum de præsentia, eadem vt summum, & non maiori iudicatur illud de præterito per iudicium memoratiuum, siue à memoriã oriundum, vt est notissimum.

205 Quartò obijcitur. Conclusio euidens deducta ex vnâ præmissâ naturali, & altera supernaturali potest esse naturalis, etiam si obiectum eius sit supernaturale. Ergo obiectum supernaturale per cognitionem naturalem potest euidenter cognosci. Consequentia est bona. Antecedens autem deducta ex vnâ præmissâ de fide, & ex alterâ naturali, quæ quidem naturalis esse potest, et si pro obiecto habeat ens supernaturale. Nego antecedens. Quia conclusio euidens ex principio supernaturali deducta cum illo prout euidenter cognito necessariò connexa est. Illud autem nisi per supernaturalem præmissam euidenter cognosci nequit, vt ex dictis hætenus constat. Quo fit, vt dicta conclusio cum supernaturali præmissâ determinatè connexa sit, atque adeò supernaturalis. Nequit namque actus naturalis cum aliquo supernaturali connecti necessariò, vt sæpe statuimus. Aliud est de conclusione theologica ex principio supernaturali credito per fidem deducta. Quia hæc non est necesse, vt sit connexa determinatè cum fide supernaturali, sed cum fide solum obscurâ talis principij potest esse connexa, quæ tum supernaturalis, tum naturalis esse potest.

206 Quintò obijcitur. Si Deus Angelo supremo aliquid supernaturale reuelat immediatè, vt po-

test, is quidem euidenter noscet, sibi loquentem esse Deum: quia noscet euidenter, non esse inferiorem alium Angelum, aut hominem, à quibus ipse nequit illuminari. Ergo cognosceret euidenter tum supernaturalem reuelationem, tum supernaturale eius obiectum: quia euidens est Angelo. Deum aliquid supernaturale loqui non posse, nisi loquutione titulo infallibilitatis connexa cum suo obiecto, atque adeò supernaturali. Omitto plura, quæ in solutionem huius argumenti confert Ripalda sec. 8. & respondeo, bene posse Deum Angelo supremo aliquid reuelare, quin sciat ipse cum euidentiã, de qua loquimur, quis est, qui reuelat; atque adeò, an reuelatio sit infallibilis: quo euidentiã eius obiecti, & eius supernaturalitatis locum non habet. Nam licet ordinariè supremus Angelus à solo Deo immediatè solet illuminari; ipse tamen iure poterit vocare in dubium, an hic, & nunc talis reuelatio ab aliqua creaturâ inferiori ex speciali commissione fiat. Tum etiam poterit ambigere, an sit superior aliqua substantia producta à Deo, & ab ipso naturaliter non cognoscibilis, à qua talis reuelatio procedat. Quòd si Deus ita euidenter reuelet Angelo aliquid supernaturale, vt etiam cum euidentiã physicâ sciat, esse Deum ipsum, qui reuelat, casus ille non ad doctrinam propositionis præsentis pertinet, sed ad doctrinam sequentis, quam iam pronuncio.

Propositio 3.

Casu, quòd Deus alicui reuelet cum euidentiã physicâ aliquid ens supernaturale, adhuc, tali reuelatione suppositâ, non poterit ille iudicium naturale assequi physicè euidens aut eiusdem, aut alterius entis supernaturalis.

Quoniam iudicium physicè euidens de ente supernaturali per talem reuelationem genitum, quouis modò non potest non esse indebitum vniuersæ naturæ, atque adeò supernaturale; eo quòd reuelatio entis supernaturalis ita à Deo facta, vt iudicium physicè euidens de tali ente progignat, necunde potest esse naturæ debita, necundeque subinde potest esse naturæ debitum ipsum iudicium eiusmodi reuelationem necessariò supponens, prout ex dictis q. II. colligere est. Supposito autem, quòd iudicium physicè euidens ex dictâ reuelatione immediatè oriundum sit supernaturale, nequibit non esse similiter supernaturale quodlibet aliud physicè etiam euidens nascens ex illo, vtpote, quòd suapte naturâ, & essentiã supponit necessariò illud prout euidens, & talis obiecti, atque adeò, prout supernaturale est. Nequit enim supernaturale non esse, quidquid essentialiter supponit aliquid supernaturale prout tale; cum eoque subinde prout tali metaphysicè connexum est, vt ex dictis in superioribus constat.

Dices. Iudicium physicè euidens per dictam reuelationem genitum immediatè adeò euidenter sui experientiam intellectu præberet, vt connaturalissimè posset hic reflexè indicare cum euidentiã physicâ, se tale iudicium habere. Vnde etiam connaturaliter pergeret ad iudicandum illius obiectum cum euidentiã simili, & quouis aliud, cum quo illud euidenter esset connexum. Huiusmodi ergo iudicia ex primo sequuntur, & phy-

physicè euidentiâ, & naturalia, & obiectorum supernaturalium erunt contra propositionem. Concesso toto antecedente; nego consequentiam. Quia huiusmodi iudicia ex primo sequuta non naturalia, sed supernaturalia erunt, quantumvis connaturaliter sint ex illo sequuta. Sequi quippe aliquid connaturaliter, non facit illud naturale, ut patet in visione beatificâ sequuta connaturaliter ex lumine gloriæ.

209 Inferes. Ergo nec poterit quispiam iudicare reflexè cum euidentiâ physicâ iudicio naturali, se habere actum amoris Dei supernaturalem, quod euidentiâ in se experitur, contra id, quod admittebamus n. 203. Nego illationem, si sermo sit de iudicio reflexo de amore Dei præcisè, ut amor Dei est, quale solum ab experientiâ ipsius amoris progigni potest: hoc enim benè potest naturale esse iuxta dicta in eo numero: scilicet iudicium physicè euidens de amore Dei supernaturali prout supernaturali: hoc enim nec potest naturale esse, nec ab experientiâ, quam de se præbet ipse amor Dei progigni, utpote quæ solum notificat amorem Dei ut sic, siue ille supernaturalis sit, siue naturalis: uteruis enim amor Dei esse potest. Vnde deprehendes discrimen huius casus à præcedente. Iudicium enim de obiecto supernaturali prout tali physicè euidens, hoc ipso, quod experimentaliter se notificet ut iudicium physicè euidens de tali obiecto, se ut naturale notificat: quia iudicium physicè euidens de tali obiecto non potest esse naturale. Quo fit, ut iudicium reflexum per talem experientiam genitum supernaturale quoque esse debeat.

Propositio 4.

210 Supernaturalia etiam quoad modum, quæ talia sunt, per cognitionem merè naturalem, physicèque euidenter cognosci non possunt.

Quia nec immediatè ex terminis, nec per discursum ex alio quopiam ita cognoscibilia sunt, ut arguebamus in simili proposito. 1. Non enim sunt ita iudicabilia immediatè ex terminis titulo principiorum vniuersalium, ut constat: nec titulo cadentium sub manifestam experientiam: quia, ut talia sunt, non cadunt sub illam, ut apparebit ex dicendis. Ex alio autem quopiam per discursum ita iudicari non possunt: quia nihil naturale est cum illis manifestè connexum, prout oportebat, ut ex eo prius iudicato ita illa medio discursu iudicarentur. Naturalia enim neque cum supernaturalibus quoad modum prout talibus possunt esse connexa, ut ex dictis in superioribus satis est notum: alioquin hæc illis titulo talis connexionis debita essent; atque adeò non supernaturalia, ut supponitur.

211 Obijci tamen potest contra propositionem. Multa ex miraculis, quæ præter naturæ ordinem fiunt, aut fieri possunt, sub experientiam cadunt, & consequenter cum physicâ euidentiâ cognosci possunt. Ergo supernaturalia quoad modum, qualia sunt miracula, cum euidentiâ physicâ cognoscibilia sunt. Respondeo, effectus quidem miraculosos sub experientiam posse cadere: an verò illi reuerà sint miraculosi, atque adeò vniuersæ naturæ indebiti, alienum ab experientiâ esse, ab euidentiâque, de qua agimus: semper enim poterit quis physicè saltem formidare, num tales

effectus alicui causæ occultæ debiti sint, atque adeò non miraculosi, nec supernaturales. In propositione autem solum tractamus de notitiâ supernaturalium quoad modum, qua talia sunt. Adde, neque de ipsis miraculosis effectibus cadentibus sub experientiam haberi posse euidentiâ physicam, de qua loquimur: quia eo ipso, quod præter communem naturæ ordinem eos experimur, physicè saltem formidare, vel dubitare possumus, num talis experientia vera, vel potius delusoria sit propter fallaciam aliquam sensus, seu potentie experientis. Si quando autem ob occurrentes circumstantias euidenter videamur nobis iudicare de veritate alicuius miraculi, siue entis supernaturalis quoad modum; ea quidem euidentiâ maior, quam moralis non erit: moralem autem esse posse, nil vetat, iuxta doctrinam tradendam proposit. 5. & 6.

212 Qua ratione autem non sunt euidenter cognoscibilia naturæ viribus entia supernaturalia quoad modum euidentiâ physicâ, de qua tractamus, independentè à diuinâ reuelatione; eadem non sunt cognoscibilia, supposita reuelatione diuinâ, prout ordinario modo fit: quia talis reuelatio Dei nihil conferre denuò potest ad euidentiâ dictam, ut constat ex doctrinâ traditâ proposit. 2. Idemque ferme, suâ propositione seruata, venit dicendum in casu reuelationis euidentiâ physicè huiusmodi supernaturalium consentaneè ad doctrinam traditam proposit. 3. In qua ad propositum applicandâ, non est, cur moremur.

Propositio 5.

213 Supposita reuelatione Dei, & miraculis, alijsque fidei argumentis, cum euidentiâ morali sunt naturaliter cognoscibilia tam supernaturalia quoad substantiam, quam supernaturalia quoad modum.

Ratio est in promptu. Quia, ut omnes Theologi consentunt, mysteria supernaturalia tam quoad substantiam, quam quoad modum, quæ fide constant, euidenter sunt credibilia euidentiâ morali. Ergo simili euidentiâ sunt euidenter vera, idque stando rationi naturali præcisè: quia, cum sit euidens, fidem diuinam falsis assentire non posse, consequenter est euidenter verum, quidquid euidenter est credibile fide diuinâ.

214 Responder huic argumento Ripalda supra sec. 8. mysteria supernaturalia bifariam dici posse euidenter credibilia. Primò; quia euidens est obligatio credendi illa. Secundò; quia euidens est existentia reuelationis diuinæ, ob quam sunt credenda. Ex quibus, inquit, posterior euidentiâ credibilitatis, quam mysteria supernaturalia non habent, inducit euidentiâ obiecti; non verò itidem prior, quam habent.

215 Sed contra primò; quia euidentiâ credibilitatis, quam tribunt Theologi communiter mysterijs reuelatis, non solum est illa prior; sed etiam posterior. Secundò; quia, nisi posteriori modo essent euidenter credibilia mysteria reuelata, neque essent priori. Quod ut declarem, suppono sermonem in præsentem non esse de obligatione positiuâ credendi: cum certum sit, multa esse reuelata, quæ positiuè credere non tenemur; quia neque ex naturâ rei, neque ex præcepto positiuo est obligatio credendi illa: sed solum de obligatione negatiuâ non discrepandi, qua omnino tenemur.

nemur nulli mysterio à Deo revelato dissentire. Tum sic. Si existentia revelationis alicuius articuli certa moraliter non esset, ac proinde nec moraliter evidens, (nam à solâ morali euidentiâ nascitur certitudo moralis, de qua nunc agimus), iudicio probabili de non existentia eius daretur locus: quia sola certitudo, seu euidentiâ moralis excludit probabilitatem partis oppositæ. Ast vbi probabiliter iudicari potest, aliquid non esse revelatum à Deo, non est obligatio credendi illud, siue non discredendi, vt constat: cum certum sit, multa esse in Theologia probabiliter reuelata, quibus tutò dissentimus; quia etiam est probabile, illa reuelata non esse. Igitur, nisi existentia revelationis mysteriorum fidei moraliter evidens esset, neque esset obligatio moralis illa credendi, siue illis non dissentiendi; proindeque, nisi essent ipsa euidenter credibilia secundum posteriorem modum commemoratum à Ripaldâ, neque essent secundum priorem. Quod contra ipsum erat probandum. Quo firma perstat ratio facta à nobis pro proposito. Quæ quidem amplius confirmabitur ex proposito, sequente.

Propositio 6.

216 Etiam independentè à reuelatione diuinâ possunt cum euidentiâ morali sub naturalem notitiam cadere aliqua saltem supernaturalia, non solùm, quæ talia sunt quoad modum, sed etiam, quæ quoad substantiam.

Quia fundamenta naturalia ad eis assentiendum circa naturalitatis dispendium possunt cum illis esse connexa connexionè morali, eaque adeò conspicuâ, vt euidentiâ moralem eorum signat. Connexio quippe moralis naturæ cum ente supernaturali nihil supernaturalitati obstat, sicut connexio physica, aut metaphysica: quia non simpliciter, sed secundum quid est connexio, neque debitum vllum arguit in termino connexionis comparatione rei connexæ, saltem, quod propriè dici possit debitum, supernaturalitatisque sit aduersum, vt discurranti per connexiones morales licebit cernere; videreque est in donis supernaturalibus, quæ Deus necessitatus moraliter confert iuxta doctrinam à nobis dandam in tract. de Volunt. Cum quibus certè, suppositis circumstantiis, quæ Deum moraliter impellunt ad illa donanda, connexa est moraliter natura; quin detrahatur propterea aliquid de eorum supernaturalitate, deque gratiâ liberalitate donationis ipsorum.

QVAESTIO XIII.

Qua ratione visio beatifica, & alia supernaturalia dona ab intellectu creata iudicio supernaturali cognoscibilia sint.

217 **S**uppono vt certum, talia dona cognoscibilia esse de facto; cognosci à nobis iudicio supernaturali obscuro, hoc est, non euidente physice, (iuxta diuisionem euidentiæ physice, & moralis statutam q. præced.); qualia sunt indicia supernaturalia fidei, Theologiæ, prudentiæque infuse, &

alia huiusmodi, quæ de illis passim habemus. Quæstio ergo solùm procedit de iudicio supernaturali euidente physice tum abstractiuo, id est, per species alienas habito; tum intuitiuo, id est, habito per species proprias. Circa quam.

Bann. 2. q. 5. art. 1. ad 3. & Alvarez de 218
Auxilijs disp. 51. n. 16. & disp. 118. n. 10. & disp. 119. contra communem opinantur, dona supernaturalia, quæ ex fide nouimus in Viâ, extra Patriam, & citra Dei visionem neque intuitiue, neque abstractiue cum euidentiâ cognoscibilia vilo modo esse, præterquam in testimonio Dei euidenter noto. Quibus consentit Ragula tom. 1. in 3. p. disp. 92. quatenus asserit, ea supernaturalia, quæ peculiarem respectum habent ad Deum, vt gratiam sanctificantem, visionem beatam, & vnionem hypostaticam absque Deo intuitiue viso quiditatiue cognosci non posse: posse tamen cætera, vt vbiacionem Eucharisticam, dotes corporis, animæque Beati, & alia huiusmodi. Consentit item ex parte Vazq. 1. p. disp. 135. cap. 4. quatenus censet, visionem intuitiuam Dei intuitiue, & proprio conceptu à nullo intellectu videri posse, non viso pariter intuitiue, & proprio conceptu ipso Deo. Idemque censet de specie impressâ causatiuâ visionis Dei.

Communis tamen Theologorum sententiâ 219
indistinctè pronunciat, supernaturalia non solùm abstractiuo, sed etiam intuitiuo iudicio euidenter cognoscibilia esse citra intuitiuam visionem Dei. Ita antiquiores Scolastici in 3. dist. 14. tribuentes Christo Domino scientiam infusam supernaturalium intuitiuam diuersam à scientiâ beatâ. Scot. cum suis ibi q. 3. S. Th. etiam cum suis 3. p. q. 13. art. 1. vbi Nazar. q. 5. Valen. pnc. 2. Soar. disp. 27. sec. 3. & alij communiter; quos refert, & sequitur Ripal. disp. 12. de Ente supern. sec. 2.

Vtrûm autem iudicium supernaturale physice euidentis supernaturalium donorum possit esse comprehensiuum, vel secus, sub lite etiam est. Quanquam enim sit certum, dona supernaturalia sub comprehensionem naturalem non posse cadere, vt pote; quæ sub euidentiâ physice, quam comprehensio debet habere, cadere nequeunt, vt quæstionibus præcedentibus statum est. In dubium tamen venit vocandum, an illa sub comprehensionem supernaturalem cadere possint. Soar. enim tom. 1. in 3. p. disp. 27. sect. 3. & Albertin. tom. 1. coroll. q. 4. theolog. n. 30. putant, à solo Deo comprehendi posse vnionem hypostaticam, visionem beatificam, gratiam habitualem, & alia, quæ peculiarem habitudinem dicunt ad Deum: & consequenter illa saltem incomprehensibilia esse à creaturâ. Oppositum tamen in vniuersum de omnibus entibus supernaturalibus tenet Ripal. disp. 13. sec. 2. ea nimirum ab intellectu creato comprehensibilia esse.

Propositio 1.

222 **Q**uoduis donorum supernaturalium, etiam visio beatifica sub euidentiâ physice abstractiuam, & supernaturalem intellectus creati non videntis Deum intuitiue cadere potest.

Ab hac propositione ita vniuersè prolata nemo dissentit; quatenus nemo est, qui neget, posse intellectum creatum non videntem intuitiue Deum cognoscere cum euidentiâ physice, & quod.

quoduis supernatural. donum in testimonio Dei sibi noto cum euentiâ simili, casu, quod Deus (vt citra omne dubium potest) reuelationem illi testificantem, pariterque euentem faciat eiusmodi doni.

222 Verum, quod alijs insuper modis possit cum dictâ euentiâ quoduis supernatural. donum abstractiue innotescere intellectui non videnti intuitiue Deum, inde suadet. Quia potest Deus tali intellectui medijs speciebus alienis infundere iudicium clarissimum per se citra testimonium diuinum, & citra discursum creatum notificans supernatural. mysterium, vt de facto haud dubiè infundit saepe viris contemplatiuis. Potest etiam Deus tali intellectui per speciem propriam præbere notitiam intuitiuam alterius obiecti iuxta dicenda propof. 2. vnde ille facto discursu ad iudicandum abstractiue cum euentiâ physicâ obiectum supernatural. ducatur. Et vniuersè intellectus non videns Deum potest ex vno obiecto supernaturali euidenter cognito sine intuitiue, siue quoduis modo abstractiue ad aliud supernatural. cum quo illud connexionem sit, cum eadem euentiâ, & abstractiue cognoscendum transire; æquè, ac passim ab vno naturali pariter cognito ad aliud pariter cognoscendum transit de facto. De quo non est, cur dubitetur.

Propositio 2.

223 Quoduis donum supernatural. etiam viso beatifica sub euentiâ physicâ, intuitiuam intellectus creati non videntis Deum intuitiue cadere potest.

Hæc est contra Auctores relatos num. 218. Probatur tamen. Quia quoduis donum supernatural. etiam viso beatifica ex vnâ parte intuitiue est cognoscibile ab intellectu creato; imo de facto cognoscitur à Christo Domino, ab alijsque Beatis per scientiam infusam, vel etiam beatam, vt nemo diffidet: nec mirum, cum vel ipse Deus ita ab intellectu creato sit cognoscibilis iuxta dictâ disp. 17. q. 1. Ex aliâ verò parte ad hoc, vt intellectus creatus eiusmodi donum intueatur, necesse non est, quod intueatur etiam Deum: quia talis necessitas ex nullo capite nasci potest. Ergo.

224 Dices, nasci quidem eam ex relatione intrinsecâ, qua quoduis ens supernatural. respicit Deum, quandoquidem nulla relatio sine suo termino cognito cognosci potest. Sed contra est. Quia, licet sit verum, nullam relationem expressè cognosci posse, quin cognoscatur terminus eius, vt nos etiam ex omnium sententiâ in Pharo Scient. disp. 2. q. 3. statuimus. Cæterum necesse non est, quod relatio, & terminus eius cognoscatur eodem modo. Fieri enim potest, vt relatio per speciem propriam, & intuitiue, terminus autem per alienam, & abstractiue cognoscatur, vt cernere est in Angelis, qui intuitiue videre possunt res naturales existentes cum relationibus intrinsecis, quas illæ habent ad Deum, non viso intuitiue ipso Deo: qualiter viderunt boni, dum essent in Viâ, & mali vident etiam nunc, vt certa Theologorum sententiâ fert. Angeli item ex ijs, quæ vident intuitiue, multa, quæ intuitiue non vident, colligunt, cognoscuntque subinde abstractiue ob relationem connexionis, quam illa ad hæc habent, vt certa etiam Theologia fert: atque

ita relationem intuitiue, & terminum eius non intuitiue, sed abstractiue tantum attingunt. Et quidem relationem posse cognosci iudicatiue, quin terminus eius iudicatiue, sed tantum simpliciter apprehensiue cognoscatur, indubitatum est. Angelus enim, imo & Deus iudicatiue cognoscens nostram cognitionem falsam, obiectum, ad quod illa refertur, non iudicat: quia falleretur. Et nos passim iudicamus relationes, earum terminis non iudicatis, sed tantum apprehensis simpliciter, vt quisque considerans deprehendit. Quidni igitur relatio poterit cognosci intuitiue, non intuitiue, sed abstractiue dumtaxat cognito termino eius? Vnde concluditur, etsi omne ens supernatural. intrinsecè respiciat Deum, quoduis eorum nihilominus intuitiue videri posse ab intellectu creato, quin intuitiue pariter ab eodem videatur ipse Deus.

Dices rursus cum Bann. Dona supernatural. 225 lia semina quadam sunt Beatitudinis: & cum Aluarez. Veluti conclusiones sunt oriundæ à Deo vt à principio. Semina autem sine fructu, & conclusiones sine principio quiditatiue cognito quiditatiue cognosci nequeunt. Sed contra est. Quia semen titulo talis vt summum dicit relationem intrinsecam ad fructum tanquam ad effectum: omnis autem relatio intuitiue videri potest, non viso intuitiue suo termino, vt dictum est. Vnde, estò dona supernaturalia semina Beatitudinis sint, non visâ Beatitudine, videri possunt. Præterquam quod Beatitudo ipsa, quæ aliorum supernaturalium donorum fructus asseritur, in actibus Beati consistit; proindeque, Deo non viso intuitiue videri potest, iuxta doctrinam nostram. Iam verò, etsi Deus sit necessariò principium effectuum physicum donorum supernaturalium; principium tamen obiectiuum, siue notificatiuum eorum (vt obiectiuum conclusionis est antecedens obiectiuum) necessariò non est: quia possunt illa in se immediatè per speciem propriam cognosci, aut ex alio quopiam antecedente, præterquam ex Deo viso, euidenter inferri.

Deinde dicit Ragusa. Gratia sanctificans, 226 aliaque supernaturalia dona participationes quadam sunt Dei, prout est in se ab omni creaturâ diuersus. Hoc autem in eis intuitiue, quiditatiueque, & proprio conceptu cognosci nequit, non cognito Deo ipso, prout est in se, atque adeò non viso intuitiue. Quomodo enim videri potest intuitiue, à dictis donis participari Deum, sicuti est in se, non cognito Deo ipso, sicuti est in se, atque adeò non viso pariter intuitiue? In eundem modum discurrit Vazq. speciatim pro visione beatificâ. Quæ, inquit, cum sit formalis, & expressa representatio Dei, sicuti est in se, non potest proprio, & intuitiuo conceptu concipi, quin concipiatur Deus ipse, sicuti est in se, atque adeò proprio etiam, & intuitiuo conceptu. Videtur enim repugnare, quod intellectus intuitiue, & clarè videns, visionem beatificam esse formalem, expressamque representationem Dei, sicuti est in se, atque adeò Deum, sicuti est in se, per illam representari, non tangat suâ cognitione Deum ipsum, sicuti est in se. Tangere enim illum debet, qua ratione visionem terminat, & terminat, sicut est in se, non solum re ipsâ, sed apud ipsam intellectum intuentem, visionem esse expressam representationem eius, sicuti est in se. Concluditur ergo, intellectum videntem intuitiue visionem Dei non posse non cognoscere Deum, sicuti est in se. Quod ipsum est, etiam Deum intuitiue videre.

Ve.

227

Verum contra discurrendi modum horum Doctorum est. Quod omnis relatio terminata ad Deum, qualis est omnis creatura ad suum Creatorem, & omnis actionis diuinæ ad suum Effectorem non ad Deum aliter, quam est in se, sed ad Deum, sicuti est in se, terminatur: quia terminatur non ad aliquid loco Dei, quod in se non est Deus, sed ad Deum ipsum, in quo idem est penitus esse Deum, & esse, sicuti est in se, ut est notissimum. Unde, si discursus eorum esset legitimus, eo pariter probaretur, Angelos nullam creaturam posse cognoscere intuitiuo, & proprio conceptu, non cognito similiter Deo intuitiuo, & proprio conceptu. Quod est absurdum contra certam Theologorum sententiam num. 224. commemoratam. Ex quo patet, dictum discursum fallacem esse. Fallacia autem eius fiat in aequinocia usurpatione illius particule *sicuti est in se*. Dum enim ex eo, quod visio beatifica, aut quæuis alia relatio ad Deum, sicuti est in se, terminatur, inferatur cognoscentem intuitiuè talem visionem, aut relationem debere cognoscere Deum, sicuti est in se. Solerter distinguendum est. Sicuti est in se ex parte rei cognite, concedendum. Sicuti est in se ex parte modi eam cognoscendi, negandum. Est dicere, cognoscentis intuitiuè talem visionem, aut relationem debet cognoscere id ipsum, quod Deus se ipsa est in se, utpote ad quod ipsum terminatur visio, aut relatio; non tamen, ita debet cognoscere, ut Deus sit obiectiuè in cognitione id ipsum, quod se ipsa est in se. Unde etiam negandum est, debere cognoscere Deum pariter intuitiuè. Quippe cognoscere Deum, sicuti est in se ex parte rei tantum, non est cognoscere Deum intuitiuè nisi insuper ex parte modi cognoscendi, sicuti est in se, cognoscatur, id est, ita se habeat, seu talis sit obiectiuè in sui cognitione, in mente cognoscentis illam, sicuti se habet, seu est se ipsa in se.

228

Utque planius perspicias prædicti discursus fallacia, considera illum eadem vi quoad speciem probantem, non posse nos abstractiuè cognoscere visionem beatificam, ut de facto cognoscimus pro statu præsentem, quin intuitiuè videamus Deum. Quod est plusquam absurdum. Etenim nos quoque cognoscimus modò, quemadmodum & verbis asserimus, visionem beatificam esse formalem, expressamque representationem Dei, sicuti est in se, atque ad eum Deum, sicuti est in se, per illam representari. Quod videtur fieri non posse, quin Deus, sicuti est in se, per nostram cognitionem tangatur; tangi enim debet, qua ratione visionem terminat, & terminat, sicuti est in se, non solum se ipsa, sed apud nos cognoscentes, visionem esse expressam representationem eius, sicuti est in se. Concluditur ergo, nos quoque abstractiuè cognoscentes visionem Dei, non posse non cognoscere Deum, sicuti est in se: quod ipsum est cognoscere Deum, seu videre intuitiuè. Ut igitur fallaciter modò concluditur, cognoscentes abstractiuè visionem Dei, non posse non Deum ipsum intuitiuè videre. Ita planè eodem Aduersariorum discursu fallaciter paulò ante conclusum est, videntes intuitiuè visionem Dei, non posse non Deum ipsum intuitiuè quoque videre, fallacià videlicet, quam detegimus n. præced.

229

Quod si cognitio intuitiuè visionis Dei ad cognoscendum intuitiuè Deum ipsum non necessitat, ut volebat Vazq. multò minus necessitat cognitio intuitiuè aliorum donorum supernaturalium, ut volebat Ragus. quantumvis hæc esse

dicantur participationes quædam diuinæ naturæ. Hoc namque in illis ut summum est aliqua specialis relatio ad Deum tanquam ad terminum à se adequatè distinctum. Omnis autem relatio eiusmodi intuitiuè cognosci potest, quin cognoscatur intuitiuè ipse Deus, ut constat ex dictis. Per quæ argumenta nostræ propositioni aduersarij satis, superque dilata sunt.

Propositio. 3.

Quoduis donum supernaturale sub comprehensionem creatam ordinis supernaturalis cadere potest.

Hanc propositionem videntur innuere Patres illi, qui locum illum Pauli ad Timoth. 6. *Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem*, de incomprehensibilitate Dei exponunt: quasi esse incomprehensibilem solius Dei sit proprium. Ratione autem inde probatur primo. Quia ad conceptum comprehensionis duo solum sunt requisita. Primum, quod per eam non solum res comprehendenda, sed insuper quidquid ad illam pertinet attingatur, prout supra explicatum à nobis est, & probatum disp. 17. q. 7. propositi. Secundum, quod sit cognitio adæquans cognoscibilitatem rei comprehendendæ, adeò, ut, quam est perfecta res ipsa in esse cognoscibilis, tam sit perfecta comprehensio in esse cognitionis, prout ibidem etiam à nobis propositi. late explicatum, atque probatum est. Sed hæc duo in aliqua cognitione supernaturali cuiusvis doni supernaturalis reperiri, nihil est, quod prohibeat, ut vnusquisque percurrrens doctrinam questionis citatæ, quam hic repetere non oportet, facile haud dubie deprehendet. Igitur quoduis donum supernaturale per aliquam sui cognitionem etiam supernaturalem comprehensibile est.

Secundò probatur. Quia quodlibet ens naturale per aliquam cognitionem creatam aut naturalem, aut supernaturalem comprehensibile est citra dubium, ut planè videtur esse in confesso apud omnes Theologos. Ergo idem de quodlibet ente supernaturali dicendum est. Probo consequentiam. Quia possibilis est citra dubium cognitio creata cuiusvis entis supernaturalis tantum excedens in ratione cognitionis cognitionem comprehensiuam cuiusvis entis naturalis, quantum tale ens naturale excedit in ratione entis tale ens naturale. Quis de hoc dubitet? Quæ subinde cognitio entis supernaturalis planè erit comprehensio eius: siquidem eandem proportionem habebit cum suo obiecto, quam comprehensio entis naturalis cum suo habet, ut manifestum est.

Tertiò probatur. Quia, ut comprehendatur quæuis creatura quantumuis supernaturalis ab aliâ creaturâ, necesse non est, ut ab eadem comprehendatur Deus titulo termini relationis intrinsecæ creaturæ comprehendendæ; tametsi eo titulo cum euentiâ cognosci debeat, ut constat ex doctrinâ traditâ loco citato: alioquin ne vilius quidem creatura naturalis esset comprehensibilis ab aliâ creaturâ: quia eodem titulo à comprehendente creaturam naturalem deberet comprehendendi Deus, utpote terminans relationem intrinsecam eius. Qui tamen à nulla creaturâ comprehensibilis est. Probo consequentiam. Quoniam tantum posset tali comprehensibilitati creaturæ supernaturalis obflare, quod ea titulo specialis re-

spæctus, quem dicit ad Deum, Deo ipso non comprehenso, comprehendi non posset; qui tamen à creaturâ est incomprehensibilis. Eâ namque ratione Soar. & Albertin. supra citati videntur asserere, unionem hypostaticam, visionem beatificam, & alia huiusmodi supernaturalia specialem habitudinem ad Deum dicentia à solo Deo comprehendi posse: quia sine Deo comprehenso comprehendi non possunt; & Deus à se solo potest comprehendi. Vnde patet, hoc fundamentum non subsistere contra nostram propositionem. Aliud autem contra illam momenti non est, suppositâ doctrinâ de naturâ comprehensionis q. citatâ à nobis traditâ.

QVAESTIO XIV.

An sit possibilis substantia supernaturalis, cui visio beatifica, aut alia supernaturalia dona connaturalia sint.

333 Sententia negativa est communis, quam tenent Vazq. 1. p. disp. 45. cap. 1. Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 9. & tom. 1. in 3. p. disp. 31. sec. 6. & lib. 8. de Grat. cap. 3. Arrub. 1. p. disp. 22. Fafol. q. 12. art. 4. dubit. 1. Turrian. 2. 2. disp. 77. dub. 2. & Opuic. 3. disp. 1. dub. 11. Gran. 1. 2. contr. 8. de Grat. tract. 4. disp. 8. sec. 3. 5. 2. Salas tract. 2. disp. 4. sec. 2. & tract. 11. disp. 6. sec. 10. Valent. Albertin. Alvarez, Nazar. Albeda, Ripa. Et alij relati à Ripaldâ disp. 23. de Ente Supern. sec. 1. Quibus adde Auerl. 1. p. q. 12. sec. 6. Francisc. Amic. disp. 9. sec. 6. & 7. Martinon disp. 7. sec. 7. & Recupit. lib. 6. q. 3. & 4. Pro affirmatiâ verò sententiâ videntur stare, licet dissimulent, Mol. 1. p. q. 12. art. 5. disp. 2. & rursus art. 6. & in Concord. q. 14. art. 13. disp. 83. obieci, 4. Heric. disp. 48. n. 63. Coninc. tom. de Sacram. q. 76. art. 7. n. 118. Albertin. Principio 1. philop. q. 3. Clarius Beccan. 1. p. cap. 9. de visi. q. 5. n. 4. Cui apertè consentiunt Alarc. tract. 1. disp. 2. cap. 8. n. 9. Petrus Hurt. in manuic. de visi. Ripald. citatâ, latissimè per totam defendens sententiam hanc affirmatiâ. Quam insuper tanquam valde probabilem defendit Arriag. 1. p. disp. 5. et si sequatur tandem oppositam; alijque tenent Recentiores, & ex antiquioribus Maior in 4. dist. 49. q. 4. & Dur. ibid. q. 2.

Propositio 1.

334 Si rationi standum sit, probabile est, non repugnare substantiam supernaturalem, cui visio beatifica, aut alia supernaturalia dona connaturalia sint.

Primum enim nullum sit argumentum, quo efficaciter, nedum apertè, conuincatur repugnantiâ talis substantiæ; vt postea ex eorum omnium solutione patebit: Deinde possibilitas eius rationibus certè non improbabilibus positivè probari potest. Ergo.

335 Sit prima ratio. Intellectui creato instructo lumine gloriæ connaturalis est, & debita visio beatifica. Ergo possibilis est substantia creata, cui eadem visio sit connaturalis, & debita. Antecedens apud omnes est certum. Probo conse-

quentiam. Quia perfectio competens complexo creato ex intellectu, & lumine coalescenti non est cur simplici, & substantiali entitati creatæ non possit competere.

236 Secunda ratio. Quòd alicui substantiæ creatæ connaturalis sit, & debita visio Dei, non arguit in tali substantiâ infinitudinem repugnantem creaturæ: quandoquidem accidenti creato, & finito, quale est lumen gloriæ, ipsa visio debita, & connaturalis est: tantumdemque euenit in alijs supernaturalibus actibus, qui habitibus infusis, à quibus fiunt, connaturales sunt, & debiti. Ergo possibilis est prædicta substantia, cui visio beata, aliave supernaturalia dona debita sint. Probo consequentiam ex Aduersariorum doctrinâ; quorum plerique ab infinitudine reperiendâ in substantiâ creatâ, cui dona supernaturalia essent debita, deducunt eius repugnantiam.

237 Tertia ratio. Prædicatum supernaturalitatis, & prædicatum substantiæ non adeò pugnant inter se, vt nequeant in eodem ente identificari: quandoquidem de facto in vnione hypostaticâ, quæ substantia quædam est supernaturalis, identificata inueniuntur. Ergo non repugnat, talia prædicata per identitatem coniungi in aliquâ substantiâ completâ, & absolutâ. Quòd enim sit completa, vel incompleta, absoluta, vel modalis, nil videtur ad rem præsentem interesse.

238 Quarta ratio. Vt aliquod accidens alicui substantiæ connaturale sit, & debitum, duo omnino sunt requisita, non amplius iuxta doctrinam latè expositam supra q. 2. nimirum titulus, & proportio. Titulus deesse non potest, vbi accidens effectus ponitur substantiæ; qualis est omnis creatæ visio respectu substantiæ videntis: quia sufficiens titulus est ad debitum naturale necessitudo intercedens inter effectum, & causam, si aliâ proportio non desit, vt loco citato explicatum est. Quòd autem inter visionem beatificam, & aliquam substantiam ex possibilibus proportio non desideretur sufficiens ad naturale debitum, probatur. Quoniam ideo solum non est proportionata visio substantiis de facto existentibus: quia minor est earum dignitas, & perfectio, quàm, quæ ad talem proportionem requiritur. Sed est possibilis substantia tantum excedens in perfectione, & dignitate existentes de facto, quantum ad proportionem prædictam necessarium est. Ergo possibilis est substantia tantæ perfectionis, quanta requiritur, vt ei sit visio proportionata, & debita. Maior est certa. Consequentia legitima. Probo minorem. Quia possibilis est substantia tantumdem excedens in perfectione substantias de facto existentes, quantum excedit visio beatifica accidentia ipsis substantiis existentibus connaturalia. Quis dubitet? Aut cur maior inæqualitas intra genus accidentium, quàm intra genus substantiarum erit possibile? Pono ergo substantiam possibilem tantumdem superans in perfectione meam substantiam; quantum cognitio mihi connaturalis à supernaturali visione mihi possibili superatur. Tunc sic. Sicut se habet cognitio naturalis ad visionem, ita se habet mea substantia ad substantiam possibilem. Ergo permutando iuxta proposit. 16. lib. 5. Euclidis, sicut se habet cognitio naturalis ad meam substantiam, ita se habet visio ad substantiam possibilem. Sed cognitio naturalis comparatione meæ substantiæ proportionata est, & debita. Ergo visio comparatione substantiæ possibilis proportionata etiam, & debita, atque adeò connaturalis est. Et quidem,

D D D D dem,

dem, si possibile est accidens tantæ perfectionis, ut donum supernaturale sit illi proportionatum, & debitum; qualiter est visio beatifica luminis gloriæ, & cuilibet habitui infuso actus illi respondens; cur non erit possibilis substantia tantæ perfectionis, ut donum supernaturale sit illi proportionatum, & debitum? quandoquidem substantia ex suo genere perfectior, quam accidens est.

339

Quinta ratio. Ex solo prædicato supernaturalis, quod secundum doctrinam Patrum, & Conciliorum habet visio beatifica, dici potest ei repugnare, quod sit connaturalis, & debita substantiæ creatæ: à tali enim prædicato, non aliunde, arguunt huiusmodi repugnantiam Auctores contrariæ sententiæ. Sed ex prædicato prædicto talis repugnantia non nascitur. Ergo ex nullo. Probo minorem. Quia multa sunt accidentia supernaturalia in sensu Conciliorum, & Patrum, habentiaque subinde prædicatum supernaturalis prædictum, quæ tamen connaturalia sunt, & debita substantiæ creatæ possibili. Ergo ex prædicato supernaturalis nequit repugnare visioni, pariter substantiæ creatæ debitam esse. Consequentia est bona. Probo antecedens. Quia ex vna parte natura, supra quam encheitur ens supernaturale ex mente Conciliorum, & Patrum, collectio est substantiarum de facto existentium, possibiliumque æqualis, & inferioris essentia vna cum accidentibus talibus substantiis connaturalibus, ut supra q. 2. statutum est. Ex alia verò parte nequit negari, esse possibilem substantiam perfectione excellentem dictas omnes substantias, quibus constituitur natura, habentemque multa accidentia sibi connaturalia, & debita, quæ eisdem substantiis, atque adeo toti naturæ indebita sint; proindeque supernaturalia in sensu Conciliorum, & Patrum. Igitur multa accidentia supernaturalia in sensu Conciliorum, & Patrum, sunt possible, quæ alicui substantiæ possibili connaturalia sint, & debita. Quod erat probandum. Non ergo ex prædicato supernaturalis repugnat visioni beatificæ alicui substantiæ possibili debitam esse. Et consequenter ex nullo capite id ei repugnat.

240

Sexta ratio. Multa accidentia dantur de facto alicuius substantiis improporionata, & indebita, quæ alijs substantiis superioris ordinis proportionata, & debita sunt, ut est notissimum. Ergo non est, cur repugnet accidens improporionatum, & indebitum omni substantiæ pertinenti ad constitutionem naturæ; quod tamen alicui substantiæ possibili superioris perfectionis proportionatum sit, & debitum. Quod quidem, & erit supernaturale; quia supra totam naturam; & erit nihilominus connaturale, & debitum alicui substantiæ possibili. Non ergo repugnat, ut dona supernaturalia alicui substantiæ possibili connaturalia sint. Porro naturam, supra quam effertur supernaturalia, non omnes substantias posibles comprehendere; sed aliquas, atque adeo plures remanere posibles totam naturam transcendentem, superius q. 2. probatum est consentaneè ad sensum, & mentem Conciliorum, & Patrum.

241

Septima ratio. Non repugnat substantiæ, cui supernaturalia quoad modum omnino naturalia sint. Quis enim dicat, esse impossibilem creaturam tantæ excellentiæ, & perfectionis, ut possit suâ naturali virtute duo corpora penetrare, vel sanitatem amissam subito restituere, vel octo gradus caloris, octo frigiditatis expulsi, in

vnico instanti introducere? Ergo nec repugnat substantiæ, cui supernaturalia quoad substantiam omnino connaturalia sint. Nulla enim congrua ratio discriminis assignari potest. Mitto alia: quia hæc pro assumpto propositionis satis, superque sunt.

Propositio 2.

Auctoritas negantium possibilem substantiam supernaturalem, cui dona supernaturalia debita sint, nequaquam reddit improbabilem possibilitatem talis substantiæ.

Quoniam soli moderniores Theologi huiusmodi possibilitatem negarunt, non item antiquiores, qui controversiæ huius non meminerunt; sicut neque Patres Ecclesiæ, qui nihil docent tali possibilitati planè, & manifestè contrarium. Ex recentioribus verò non pauci viri graves, quorum mentionem fecimus num. 233. in eam aperte propendunt, imò palam, & impudè defendunt, quod ad probabilitatem eius satis, superque est.

Sed obiicitur. Temerè asseritur, & sine probabilitate, quod communi Patrum suffragio, & Theologorum prorsus repugnat. Sed possibilitas substantiæ supernaturalis prorsus repugnat communi Patrum, atque Theologorum suffragio. Ergo temerè illa, & sine probabilitate asseritur. Probo minorem, quæ sola eget probatione. Quia substantia supernaturalis necessariò est suapte naturâ beata, & impeccabilis. Substantia autem naturâ suâ beata, & impeccabilis omnino impossibilis est ex communi Patrum, atque Theologorum sententiâ frequenter asserentium, solum Deum esse naturâ suâ beatum, sanctum, & impeccabilem; creaturam verò eo ipso, quod est ex nihilo, naturâ suâ esse peccato, & miseris obnoxiam, à solâque gratiâ Dei posse habere, esse sanctam, beatam, & impeccabilem. Plura huiusmodi testimonia Patrum recitant Salas 1. tract. 2. disp. 3. à num. 10. & Ripal, disp. 23. cir. lect. 4. & 7. Respondeo tamen cum eodem Ripal. sec. 2. saluum imprimis esse, substantiam supernaturalem debere necessariò esse beatam, & impeccabilem à naturâ suâ. Quia substantia perfectione æquivalens complexo ex meâ substantiâ, & habitu fidei, cui solus actus fidei supernaturalis debitus esset, ut modò tali complexo debitus est, substantia supernaturalis esset, ut patet; nec tamen propterea beata, aut impeccabilis esset naturâ suâ. Sed estò sit verum, omnem substantiam supernaturalem eo ipso debere esse beatam, & impeccabilem naturâ suâ. Adhuc argumentum non vrget. Quia Patres, & Theologi asserentes, solum Deum esse beatum, & impeccabilem per naturam, creaturas verò peccato, & alijs miseris obnoxias, aut solum loquuntur de creaturis existentibus, aut, si etiam de possibilibus, de creaturis prout distinctis à donis gratiæ, quibus beata, & impeccabiles eorundem Patrum sententiâ effici possunt. Substantia autem possibilis, de qua loquimur, naturâ suâ beata, vel impeccabilis à talibus donis distincta non esset; quia potius quodammodo ab illis esset indistincta; quatenus perfectione æquivaleret complexo ex substantiâ, quæ modò datur, & ipsis donis. Adde, Patres, & Theologos satis appositè exponi posse, ita, ut solum ve-

line asserere, Deum naturâ suâ esse beatum, & impeccabilem; quia à se ipso habet esse talem: creaturam verò, utpote ex nihilo productam, ideo non per naturam, sed per gratiam solum beatam, & impeccabilem esse posse; quia non à se id potest habere, sed ab alio gratuito illam tum existentiam, tum etiam beatitudine, atque impeccabilitate donante, quacunquè demùm ratione his omnibus donata sit. De quo tamen in sequentibus plura dicenda sunt.

Propositio 3.

244 Substantia supernaturalis, cui donata supernaturalia debita sint, probabiliter defendi potest ab impetu argumentorum, quibus impetitur.

Veritas huius propositionis soluendo argumenta, quæ obijciuntur, ostendetur in actu exercito. Sit primum. Repugnat substantia suapte naturâ beata. Ergo & supernaturalis. Consequentia bona supponitur ab Aduersarijs; vixque subinde ab eis probatur. Antecedens probant primò eis Scripturæ testimonijs, quibus Deus inuisibilis à creaturâ prædicatur; spectatâ scilicet solum virtute naturali creaturæ. Secundò probant auctoritate Patrum dicentium, nequaquam posse creaturam suâ naturâ esse beatam. Tertiò probant Thomistæ. Quia obiectum, & potentia naturaliter intuitiua eius quoad immaterialitatem debent inter sese proportionari. Sed non est possibile, quòd potentia aliqua creata ad Dei immaterialitatem perueniat. Ergo non est possibile potentia aliqua creata, quæ naturaliter possit videre Deum. Quartò probant Scotistæ. Quia, indecens Deo, atque adeò omnino impossibile est, quòd creatura connaturaliter habeat ipsum sibi præsentem tanquam principium particulare, & obiectiuum mouens, & actuans suum intellectum, prout opus erat, ut Deus ipse connaturaliter videretur à tali creaturâ. Quintò alij probant. Quia, si esset possibilis creatura connaturaliter, atque adeò necessariò videns Deum, eius vtique oblectia nequiret Deus remanere præmio condigno. Quòd est absurdum. Nam, quòd quis necessariò possidet, non potest ei conferri in præmium. Sextò. Non est possibilis substantia supernaturalis connaturaliter videns Deum medio lumine à se distincto: quia munus luminis est, eleuare substantiam, quam adiuuat, ad actum ipsi supernaturalem, qualiter substantia supernaturalis ad visionem sibi connaturalem eleuari nequit. Sed neque videns medio lumine à se indistincto: quia talis substantia perfectiori modo esset beata, quam Christus Dominus, utpote beatitudine oriunda à perfectiori principio. Quòd est absurdum. Ergo nullo modo est possibilis.

245 Respondeo primò ad argumentum, admittendo antecedens; & negando consequentiam. Quia, ut num. præced. dicebam, estò repugnet substantia suapte naturâ beata, non inde infertur, esse impossibile vniuersè substantiam supernaturalem. Substantia quippe, cui actus fidei diuinæ, vel scientiæ infusæ connaturalis esset, supernaturalis vtique, sed non beata suâ naturâ esset.

246 Secundò respondeo, negando antecedens argumenti. Ad cuius primam probationem dico, testimonia Scripturæ, quibus Deus asseritur inuisibilis à creaturâ, si loquantur non solum de visione

corporeâ, sed etiam de intellectuâ viribus naturæ impossibili, de creaturâ quidem loqui, quæ de facto existit; non item de purè possibili, iuxta communem interpretum expositionem. Quæ etiam ratione censendi sunt loqui Patres communiter, nisi loquantur aliquando in alio sensu ex recensitis n. 243. quorum nullus contra nos est. Ex quo patet ad secundam dicti antecedentis probationem. Ad tertiam nego, potentiam æqualis immaterialitatis, aut perfectionis debere esse cum obiecto naturaliter ab eâ videndo. Constat enim, Deum infinitè excedentem simplicitate, & perfectione, complexum ex intellectu beati, & lumine gloriæ connaturaliter nihilominus à tali complexo videri. Et quidem, si visio ipsa æquare obiectum visum non debet in perfectione, cur debeat connaturale visionis principium? Ad quartam nego etiam, esse indecens Deo concurrere obiectiuè ad visionem sui connaturalem principio videnti, qua ratione necesse est, ut concurrat ad illam. De facto enim concurrat pariter ad visionem connaturalem intellectui prout instructo lumine gloriæ. Ad quintam dico primò, substantiam naturâ beatam merito suo nihilominus obtinere posse vt condignum præmium visionem aliam, Dei præstantiorem eâ, quam habet, aut alia etiam supernaturalia dona: quia status beatitudinis, vt pono, non obstat ex naturâ rei meritis; licet de facto obstat ex lege Dei. Sed estò obstat. Dico secundò, posse visionem esse substantiæ debitam, non à principio suæ existentie, sed post certum tempus, ante quòd poterit mereri multa præmia sibi aliàs indebita, & tamen naturaliter, tali tempore accedente, beata erit. Quin imò & visionem ipsam mereri poterit: quia non repugnat, quòd detur in præmium meriti id, quòd alio titulo est debitum, & à præmiante negari poterat de potentia absolutâ. Adde, non videri absurdum, quòd creatura aliqua rationalis à naturâ, & semper esset incapax meriti, & præmij, qua ratione à gratiâ de facto euadunt incapaces Beati, beatitudine adeptâ, per integram æternitatem. Ad sextam dico primò, posse substantiam medio lumine à se distincto connaturaliter videre Deum: quia non est impossibile lumen substantiæ supernaturali connaturale, atque adeò non eleuationum eius, siue illud sit diuersæ naturæ à lumine, quòd datur de facto, siue non sit diuersæ. Secundò dico, possibilem etiam esse substantiam, quæ sine lumine à se distincto connaturaliter videat Deum, cuius profecto visio beatifica, etsi perfectior asseratur visione beatificâ Christi Domini, non erit absurdum: quia certum non est, visionem beatificam Christi esse perfectissimam omnium possibilem. Sed potest tamen asseri nihilominus imperfectior: quia estò à principio physicè perfectiori, ex modo tamen tendendi potest euadere imperfectior. Adde, argumento proposito cum omnibus suis probationibus fere non impugnari, nisi substantiam naturaliter effectiuam suæ beatitudinis. Est tamen haud dubiè, præter hanc, alia possibilis, quæ, licet suam beatitudinem nequeat efficere, eam tamen à solo Deo connaturaliter valeat recipere, & hac ratione sit beata naturâ suâ. Posse enim à Deo solo infundi visionem, sicut & alios huius generis actus vitales, ex dictis à nobis in Pharo Scient. disp. 2. q. 1. constat.

247 Secundum argumentum, quòd nostræ propositioni obijcitur, est. Repugnat substantia suapte naturâ impeccabilis. Ergo & supernaturalis. Consequentia videtur bona. Quia substantia

DDDD 2 super-

supernaturalis non potest non esse sancta, aut etiam beata naturā suā, & consequenter incompatibilis cum peccato. Tum omnes actus ipsi possibiles supernaturales quoque esse debent, quales peccatum esse non potest. Antecedens autem probatur. Et primum ab auctoritate tum sacræ Scripturæ soli Deo impeccabilitatem tribuentis, iuxta illud Matth. 19. & Luc. 18. *Nemo bonus, nisi solus Deus*. Tum Sanctorum Patrum vnanimitèr afferentium, creaturam rationalem eo ipso, quod ex nihilo facta est, defectibilem, peccatisque expositam esse. Tum denique ferè omnium Theologorum id ipsum vnanimi consensu affirmantium; quorum longum syllabum habet P. Ripal, supra sec. 7. n. 39. Deinde idem antecedens probatur à ratione. Primo; quia voluntas creata non potest esse regula honestarum actionum; qualis esset utique, si peccare non potens nequiret ab honesto desistere. Secundo; quia nulla est possibilis creatura rationalis, cui turpe efficacius, viuidiusque, quàm honestum, representari non valeat; & consequenter, quæ in turpe sic representatum ferri non possit. Tertio; quia obiectum voluntatis create non solum bonum honestum, sed etiam delectabile est. Ergo nulla est possibilis voluntas creata, quæ in bonum delectabile, spreto honesto, ferri non possit, atque adeo peccare. Quarto; quia, si esset possibile genus creaturarum, quæ naturā ad non peccandum determinatæ essent, aliquas certè Deus creasset, vti ex omni alio genere entium produxit aliqua. Quod tamen non fecit, vt constat. Quinto; non potest vlla creatura rationalis non esse obnoxia mutationibus physicis. Ergo neque moralibus; quales sunt ab honesto in turpe, aut è contra. Sexto; nulla est creatura rationalis possibilis non obnoxia errori intellectus: quia nulla est possibilis, quæ cuncta cognoscibilia comprehendere valeat. Ergo neque est possibilis, quæ non subiaceat errori voluntatis; quale est peccatum, oriundum semper ab errore intellectus. Septimo; obiectum omnis voluntatis create est bonum non solum verum, sed etiam apparens. Ergo omnis voluntas creata sequuta bonum apparens potest deserere verum, atque adeo peccare. Octauo; nulla creatura potest creato aliquo bono satiari. Ergo qualibet quoduis etiam honestum potest deserere, atque ita peccare.

248

Respondeo ad argumentum primo, concedendo antecedens, & negando consequentiam. Ad cuius primam probationem dico primo, substantiam supernaturalem bene posse non esse beatam, De quo iam supra. Quare non est necesse, quod titulo beatitudinis sit impeccabilis. Secundo, bene posse etiam eam non esse sanctam, vt si solum sit perfectione æquiualens complexo ex habitu fidei, aut scientiā infusā, & substantiā nunc existente. Quo circa nec titulo sanctitatis debet esse impeccabilis. Sed estò nequeat non esse sancta naturā suā, adhuc potest esse peccabilis, tum peccato veniali, quod sanctitati non opponitur; tum etiam mortali excludente sanctitatem ipsi connaturalem, vti calor excludit frigus connaturale aquæ. Ad secundam probationem dico, primo quidem non repugnare, quod actus supernaturalis sit malus moraliter, atque ita substantiam supernaturalem bene posse esse peccabilem per actus supernaturales: sed estò nequeat peccare per illos. Dico secundo, saltem per puram omissionem posse esse peccabilem. Adde, fortasse substantiam supernaturalem

bene posse aliquos actus ordinis naturalis habere, per quos citra controuersiam poterit peccabilis esse.

Secundo ad argumentum respondeo, negando antecedens; nimirum repugnare substantiam, suapte naturā impeccabilem. Ad eius autem probationem ab auctoritate desumptam Scripturæ, Patrum, & Theologorum dico, etsi ea maxime urgeat, probabilem tamen explicationem, euasioneque habere posse expositionibus, quas exhibuimus n. 243. Nimirum, vt solus Deus præ creaturis impeccabilis asseratur naturā suā; aut factā comparatione cum solis creaturis existentibus, & possibilibus de potentiā ordinariā; aut cum creaturis vt discretis ab omni ordine sanctitatis, & gratiæ; aut quia Deus à se ipso habet esse impeccabilem, creaturam verò id à se habere nequit, sed solum beneficio Dei eam ex nihilo creantis. De quo vide plura in Ripaldā supra sec. 11. Ad probationem autem primam eiuſdem antecedentis à ratione desumptam dico, substantiam impeccabilem naturā suā non eo ipso fore primam regulam honestè operandi, sed tantum necessariò conformem primæ regulæ; qualis solus est Deus, vtpote, qui solus sibi ipsi, & à se est regula totius honestatis. Ad secundam dico, possibilem esse creaturam impotem consentire in obiectum turpe, quidquid sit de viuacitate propositionis eius; vti de facto Christus Dominus, & quiuis Beatus impos est; quacunque demum viuacitate concipiat illud. Non enim est, cur repugnet substantia per naturam habens determinationem ad honestum, quam Christus, & quicunque Beatus habet per gratiam. De qua profectò substantiā perinde, ac de Christo, & Beato philosophandum est, quod attinet ad componendum cum eius impeccabilitate potentiam honestè operandi, etiam opus præceptum. Nisi, quod dicitur substantiæ naturaliter esset debita, aut etiam; si placet, identificata necessitas non peccandi, determinatioque ad honestum, quam Christi, atque Beati humanitas à superueniente gratiā, prorsusque indebita sortitur. Ad tertiam probationem dico, nihil obesse, quominus aliqua voluntas possibilis naturā nequeat amare bonum delectabile, quod honestum etiam non sit: quando quidem id habet de facto voluntas cuiusvis Beati; tamen non naturā, sed gratiā. Ad quartam dico, quod Deus de facto non creauerit substantiam naturā impeccabilem, argumento non esse, eam repugnare; quia Deus non produxit de facto omnes species rerum possibiles. Tamen omnes aliqua ratione fortasse reduci possint ad gradus, seu genera rerum, quas de facto produxit. Quo potio substantia possibilis impeccabilis sub genere, & gradu entis supernaturalis potest constitui. Ad quintam dico, ex mutationibus physicis, quibus creatura rationalis subiecta est, neququam inferri mutationem moralem ab honesto in turpe, vel è contra; vti non inferitur in Christo Domino. Ad sextam dico, non implicare creaturam, quæ errare non possit; tamen cuncta comprehendere nequeat, aut etiam aliter cognoscere; quia aliud est errare, aliud non cognoscere, vt constat. Sed estò, sit omnis creatura obnoxia errori, inde non fit, debere esse obnoxiam peccato: quia ex errore bonā fide concepto bene potest operatio euadere honesta. Ex quo etiam patet ad septimam, peccatum non fore in eo, quod creatura possibilis, de qua tractamus, præferret bonum apparens verò, putans bonā fide esse verum,

249

rum, casu etiam, quod talis creatura posset de-
cipi circa bonum. Quod tamen non est necesse,
vt diximus. Ad octavam denique dico, etsi crea-
tura praedicta quodlibet bonum creaturam posset
deserere, (quod etiam non est necessarium), inde
non sequi, posse illam peccare: quia deserere bo-
num honestum non semper est malum, sed tan-
tum, quando obligatio adest illud non deserendi.
Praesertim, quia potest quodlibet bonum de-
feri ob amplectendum aliud maius. Et quidem
hoc argumentum, sicut & pleraque ex praedictis
in Christo Domino, & Beatis potentibus honeste
operari citra omnem libertatem peccandi, instan-
tiam patiuntur apertam. Ad rem namque parum
interest, habere id per gratiam adiunctam, an
per naturam.

250 Ex quibus apparet, non sine probabilitate
posse defendi possibilem substantiam rationalem
impeccabilem per naturam, & ad honestum de-
terminatam, qualis de facto humanitas Christi,
& quavis alia beata per gratiam est. Neque inde
sequitur, possibilem quoque esse substantiam rati-
onalem naturam suam determinatam ad amandum
turpe, aut ad non amandum honestum: quia
determinatio ad primum constare non potest, nisi
sit turpitudine ipsa motuum amandi, quod repu-
gnat. Determinatio vero ad secundum contra
conceptum rationalitatis esse videtur: quia ne-
quit esse rationalis natura, cui amor rationalis,
qualis solum est amor honesti, impossibilis est.
De quo plura Ripal, sec. 10.

251 Tertium argumentum contra nostram pro-
positionem est, Repugnat substantia propria, &
principali virtute continens gratiam iustifican-
tem. Ergo repugnat substantia supernaturalis.
Consequentia videtur bona. Quia substantiae su-
pernaturali deberetur tanquam proprietates gratia
iustificans, in eodemque ordine esset cum illa;
imo esset iustitia, & sanctitas substantialis. Ergo
propria, & principali virtute contineret gratiam
ipsam iustificantem. Antecedens autem probatur.
Primo auctoritate Scripturae, & Patrum
asserentium, solum Deum esse bonum. Quo in-
dicatur, Deum solum continere propria virtute
bonitatem, seu sanctitatem. Secundo probatur;
quia gratia iustificans creatione producitur; qua-
liter a creatura produci nequit tanquam a causa
principali. Tertio; quia gratia iustificans partici-
patio est divinae naturae: atque ita solum naturam
divinam causam sui principalem habere potest.
Quarto; quia nulla creatura potest iustificare
aliam. Posset autem, si propria virtute iustitiam
contineret: quia posset illam alij creaturae com-
municare, atque ita ipsam iustificare.

252 Respondeo ad argumentum. Primo, ne-
gando consequentiam, quidquid sit modo de
antecedente. Quia non est necesse, vt substantia
supernaturalis sua natura sancta sit, vt ex supe-
rius dictis constat. Sed esto debeat esse sancta,
poterit utique talis esse per sanctitatem substan-
tialem a se indistinctam, non per accidentalem
distinctam, & sibi debitam, contentamque pro-
pterea in sua effectiva, atque principali virtute.
Sed esto rursus esset dicta substantia sancta per
sanctitatem accidentalem debitam sibi, & con-
naturalem; adhuc non sequitur, talem sanctita-
tem in eius effectiva, atque principali virtute
contentam iri: quia bene potest esse substantiae
debitum accidens non a substantia ipsa, sed ab
alio principio oriundum. Itaque ex supernatu-
ralitate substantiae non bene arguitur in illa virtus

principalis effectrix gratiae iustificantis. Sed de-
mus, argui bene. Quid inde?

253 Respondeo enim ad argumentum secundum
negando antecedens. Quia non est, cur repug-
net substantia propria, & principali virtute
continens gratiam iustificantem: neque proba-
tiones oppositae talem repugnantiam persuadent.
Ad primam namque dico, testimonia, quibus
Deus solus bonus asseritur, dumtaxat intendere,
Deum solum habere a se bonitatem aliunde non
participatam, vt habent creaturae, aut etiam om-
nium cogitabilem maximam. Ex hoc tamen
non efficitur, repugnare creaturae, quod sit causa
connaturalis, ac principalis sanctitatis; quasi id
soli Deo sit reseruatam, Ad secundam nego,
gratiam iustificantem debere produci creatione.
Quod si deberet, adhuc secundum probabilem
sententiam posset a creatura produci, etiam vt
causa principali. Ad tertiam nego etiam, sequi,
gratiam iustificantem a solo Deo produci posse,
vt ab agente principali ex eo, quod est partici-
patio divinae naturae. Cum enim talis sit solum
per imitationem quamdam, & analogiam, non
est, cur eo titulo in virtute causae creaturae contineri
non possit. Ad quartam denique dico, non posse
quidem vniam creaturam iustificare aliam per
modum satisfactionis, & meriti; qua ratione
Christus iustificat. Non video tamen, cur nequeat
in ea producere formam iustificantem; atque
eo sensu quodammodo iustificare posse. Sed
esto neque possit hoc; adhuc non sequitur,
non posse producere in se gratiam iustificantem.
Quia possibilis est causa non potens producere
in subiecto extraneo id, quod in se producit.
Vide cuncta haec latius proposita a Ripal, sec. 13.
& 14.

254 Quartum argumentum. Supernaturale
idem est, quod supra naturam. Ergo repugnat
substantia, quae supernaturalis sit. Probatur con-
sequentia. Quia omnis substantia ex suo conce-
ptu natura est. Repugnat autem, naturam esse
supra naturam. Confirmatur. Quia natura, su-
pra quam ponitur ens supernaturale, omnem
substantiam existentem, & possibilem compren-
dit, non vniam, aut alteram: alioquin pleraque
accidentia naturalia supernaturalia dici deberent:
quia pleraque supra vniam, aut alteram substan-
tiam, siue naturam sunt. Sed nulla est possibilis
substantia, quae sit supra omnem substantiam.
Ergo nulla est possibilis substantia, quae superna-
turalis sit. Hoc argumentum de vocibus solum
contendit, non de re ipsa.

255 Respondeo, etsi omnis substantia sit natu-
ra, sed non ea acceptione, qua hic naturam
vsurpamus, pro collectione scilicet substantiarum
existentium, & possibilem aequalis, aut inferioris
essentiae, iuxta doctrinam stabilitam q. 2. Vn-
de, esse substantiam supernaturalem, & esse
supra huiusmodi collectionem, seu extra illam, in
idem recidit. Ex quo non fit, esse naturam su-
pra naturam, sumpta in eodem sensu naturam.
Quod solum repugnat. Hinc ad confirmationem
patet, naturam, supra quam ponitur ens super-
naturale, non omnem substantiam possibilem
comprehendere. Quo locus superest, vt sit pos-
sibilis substantia transcendens vniuersam natu-
ram. Et quidem, quidquid sit de vsurpationi-
bus naturae, in quibus solum de voce potest esse
contentio. Quod modo de re asserimus est, esse
possibilem substantiam, cui aliqua dona ex his,
quae supernaturalia nominamus, debita sint. Voca-
eam

eam supernaturalem, aut fecus. Quod parum ad
tem ipsam refert.

256

Quintum argumentum aliqua absurda
opponit, quæ ex substantiâ supernaturali sequi,
præterdit, Primum est, gratiam iustificantem
non esse gratiam. Quia esset tali substantiæ debi-
ta. Debitum autem contra rationem gratiæ est.
Secundum, esse creaturam rationalem, erga quam
Deus non posset liberalitatem exercere, utpote
cui debita essent dona, quæ liberalitatis materia
futura erant. Tertium, habitus infusus esse prin-
cipia vitalia contra sententiam omnium, utpote
dictæ substantiæ connaturaliter, & ab intrinseco
conuenientes. Quartum, esse possibilem substan-
tiam valentem natiuâ virtute patrare miracula,
Tum substantiam naturâ suâ hypostaticè vnitam
Verbo, &c.

257

Respondeo ex substantiâ supernaturali,
quam nos adstruimus, nullum absurdum sequi.
Ad primum autem, quod opponitur, dico, gra-
tiam iustificantem bisariam posse appellari gra-
tiam. Primum; quia gratum facit subiectum. Se-
cundum; quia gratis, & citra omne debitum illi
confertur. Et in primo quidem sensu semper
maneret gratia respectu substantiæ supernaturalis;
etsi in secundo gratia non esset. In quo nullum
est inconueniens. Adde tamen, & in secundo
esse posse, si substantiæ supernaturali non sit debi-
ta, ut est possibile, iuxta superius dicta. Ad se-
cundum dico, nullam esse substantiam supernatura-
lem, cui Deus non posset plura alia dona, præter
ipsi debita, largiri: in quibus proinde largiendis
suam liberalitatem posset exercere. Ad tertium,
dico, habitus infusus substantiæ supernaturali non
fore potentias vitales: quia ab extrinseco infun-
derentur, tamen debiti. Sed estò nascerentur à
potentiâ ipsâ: & potentia vitales eius venirent
appellandi. Quid inde? Doctores namque ha-
bitus solidi, qui de facto substantiis naturalibus
infunduntur, segregant à potentiis vitalibus. Ad
quartum denique dico, si miraculum solum sonet,
quod vitra naturæ debitum, atque adeò superna-
turaliter fit, non repugnare substantiam, quæ suâ
natiuâ virtute patraret miracula: sicut nec, cui
alij supernaturales effectus essent connaturales,
prout constat ex dictis. Si verò, miraculum acci-
pias pro effectu superante virtutem omnis causæ
creatæ, repugnat in terminis, dari creaturam na-
tiuâ suâ virtute patrantem miracula. Quid ergo
mirum, si talis creatura repugnet? Fateor etiam,
repugnare substantiam, cui vnio hypostatica, &
consequenter personalitas Verbi esset connatura-
lis. Nam substantiæ connaturalis proprietas qua-
dam substantiæ est. Repugnat autem, substan-
tiam creatam, & finitam habere proprietatem in-
creatam, & infinitam: qualis est substantia Ver-
bi. Hinc tamen non efficitur, repugnare etiam,
substantiam, cui alia dona supernaturalia inferiori-
ris notæ sint debita.

258

Sextum argumentum. Substantia superna-
turalis esset Filius Dei naturalis. Sed hoc repu-
gnat puræ creaturæ. Ergo substantia supernatu-
ralis, quæ sit pura creatura, non est possibilis.
Minor est certa. Consequentia bona. Maior
probatur. Quia tali substantiæ naturalis esset for-
ma constituens filium, nempe gratia sanctificans;
atque adeò etiam ius naturale ad gloriæ heredi-
tatem haberet; quod ius à naturali solum filia-
tione promanar. Confirmatur. Quia talis sub-
stantia non sortiretur à dictâ formâ sanctificante,
& sibi debita filiationem adoptiuam. Quoniam

non ex debito; sed ex indulgentiâ tantummodò adop-
tio præstatur. ut ait Concilium Francofordiense
in sacrosyllabo col. 5. Ergo sortiretur filiationem
naturalem. Nulla enim alia inter has duas
media datur.

Respondeo, necessarium non esse, quod sub-
stantiæ supernaturali sit debita gratia sanctificans,
ut sæpe notauimus. Quo tota argumentatio ruit.
Sed estò sit debita, atque connaturalis illi, adhuc
non erit talis substantia Filius Dei naturalis: quo
sensu Filius Dei naturalis dicitur esse Christus
Dominus. Quia non erit procedens à Deo à
principio coniuncto in similitudinem naturæ.
Sed neque erit filius Dei adoptiuus eo genere,
adoptionis merè gratiæ, & liberalis, quæ de-
facto datur, de qua solum loquitur Concilium
Francofordiense. Tamen sit altero genere adop-
tionis possibili; quia erit filius per affectum,
dumtaxat, debitum tamen aliquo modo suæ na-
turæ. Cui consequenter connaturalis erit ius ad
hereditatem gloriæ, non, quod à filiatione natu-
rali opposita adoptiæ nascatur; sed, quod à filia-
tione adoptiua, seu affectiua naturaliter conue-
niente proveniat. In quo nihil absurdi cernitur.
Patetque, quid habeat momenti argumentum, &
confirmatio eius. De quo plura Ripalda supra
sec. 18.

Propositio 4.

Probabile absolutè est, non repugnare
substantiam supernaturalem, cui visio bea-
tifica, aut alia supernaturalia dona connat-
uralia sint.

Hæc propositio ex tribus antecedentibus
sequitur manifestè; nec nouâ indiget probatione.
Ex eâ autem conspicuè apparet, quàm immetitò
quidam, etsi pauci, Theologi sententiam asseren-
tem possibilem substantiam dictam suggillaue-
rint, seueritque notis inuaserint.

Adhuc tamen contra possibilitatem substan-
tiæ supernaturalis obijci potest ex Arrigâ disp.
supra citatâ sec. 7. sub. 2. Nulla est repugnantia
in eo, quod Deus habeat aliqua accidentia omni
substantiæ possibili creatæ supernaturalia. Quod
videtur tradere Augusti. lib. 9. de Genes. ad Liter.
cap. 17. & 18. Ex terminis enim videtur notum,
id ad diuinam perfectionem spectare, ut plura
possit beneficia creaturis præstare, quàm ipsæ
creaturæ exigere queant. Item ut possit Deus
efficere plura ut Auctor supernaturalis, quàm ut
Auctor naturæ. Semel autem posito, quod sint
possibilia accidentia nulli substantiæ possibili
connaturalia, talia vtrique dicenda sunt esse visio
beatifica, gratia iustificans, & alia, quæ ex fide
supernaturalia nouimus, tum ob eximiam eorum
præstantiam, tum ob auctoritatem Patrum, &
Theologorum id supponentium, aut affirmantium.
Vnde tandem concluditur, possibilem non esse
substantiam, cui eiusmodi supernaturalia acciden-
tia connaturalia sint.

Respondeo primò, repugnare accidentia,
quæ omni substantiæ possibili sint supernaturalia.
Quia, cum accidens, utpote entis ens, non tam
propter se sit, quàm propter substantiam, con-
sentaneum est rerum naturis, ut quodnis accidens
possibile alicui substantiæ possibili proportiona-
tum, atque connaturale sit. Oportet enim, ut
qua proportione substantiæ intra suum genus se-
exce-

excedant in perfectione, eadem & accidentia se excedant intra suum. Atque ita nullum sit accidens in serie proportionali accidentium, quod non se habeat ad alia accidentia, sicut se habet aliqua substantia ad alias substantias in serie proportionali substantiarum: idque siue ista series à latere ascendente sint infinita, siue finita: de quo nos egimus supra disp. 13. q. 9. Cùmque accidens tunc citra dubium ita sit proportionatum substantiæ, vt ei esse possit connaturale, & debitum (si aliunde adfit titulus) consentaneè ad dicta supra q. 2. hypoth. 4. quando ita se habet quoad quantitatem perfectionis ad alia accidentia, sicut substantia ad alias substantias: conficitur, nullum esse accidens in serie accidentium, cui non respondeat in serie substantiarum substantia, cui sit illud quoad perfectionem proportionatum, atque adeò (titulo insuper interveniente) connaturale, & debitum. Hinc autem non sequitur, manere Deum impotem ad præstanda suis creaturis plura beneficia, quam eis sint debita; aut ad faciendum plura vt Auctor supernaturalis, quam vt Auctor naturæ. Quandoquidem semper ipsi integrum erit, conferre cuius substantiæ possibili supremam inferiori (si ab eo creetur) accidentia supremam proportionata, ipsique proinde inferiori improporcionata per excessum, atque adeò supernaturalia. Supremam autem substantiæ (si datur iuxta dicta à nobis q. illa 9. citata disp. 13.) multa accidentia conferre poterit indebita ipsi defectu tituli, et si alias essent illi proportionata; & multo plura ipsi improporcionata per defectum, vt pote proportionata substantijs alijs ipsa inferioribus. Id quod insuper cum quavis substantiâ non supremâ, & alias inferiores habente præstare poterit. Ex quo patet, Deum semper, & in omni euentu competentem esse ad faciendum multo plura, quam facere potest vt Auctor naturæ, varijs modis vitra naturæ debitum operando. Id quod significare voluit August. loco citato, tamen ille non adeò vniuersaliter, & de possibili, sed de naturâ tantum existente videatur ibi loqui.

263 Secundo ad argumentum factum respondeo, dato, quod essent possibilis accidentia nulli substantiæ possibili connaturalia, talia non esse censenda ea omnia, quæ ex fide nouimus supernaturalia de facto: quandoquidem de illis eisdem, aut de eorum aliquibus probant connaturalia esse alicui substantiæ possibili, quæcunque producta sunt à nobis in præsentis quæstione: ad præstantiamque, quam in illis prædicant Patres, & omnes agnoscimus, fat est, quod ipsa improporcionata sicut per excessum, atque adeò indebita omnibus substantijs existentibus, atque etiam omnibus possibilibus æqualis cum illis, aut inferioris perfectionis.

264 Iam verò, si sit possibilis substantia, cui accidentia supernaturalia, quæ ex fide nouimus, connaturalia sint, ea vtique perinde respectu eorum, aut principalis, aut instrumentalis causa asserenda erit, ac cæteræ quæque substantiæ respectu suorum accidentium connaturalium aut principales, aut instrumentales causæ asseruntur, vt satis ex se est notum. Quænam autem causæ, & respectu quorum effectum principales, & quænam instrumentales dicendæ sint, dubitationem importat potius de nomine, quam de re; cuius decisio non est huius loci. Quo circa specialem quæstionem in eâ fundatam, quam hic adiungunt aliqui Recentiores, vt Amic. Recupit. supra, & alij, de possibilitate substantiæ, cui saltem vt connaturali

instrumento visio beatifica, aut etiam alia supernaturalia accidentia, quæ ex fide nouimus, connaturalia sint, libenter prætermitto, vt pote, quæ suppositis dictis in hac, quam discussimus, partem, aut nihil confert ad rem.

DISPUTATIO XIX.

De principijs visionis intuitiue Dei.

P Principia visionis intuitiue Dei dicimus in præsentis, quæcunque ad illam causandam quoquo modo concurrant, siue actiue, siue passiue, siue vt causæ, siue vt condiciones causandi.

QVAESTIO I.

Qua ratione intellectus creatus ad visionem intuitiuam Dei causandam concurrat.

Certum est apud omnes, visionem intuitiuam Dei, de qua agimus, in intellectu creato recipi, atque adeò hunc ad illam passiue concurrere aliquo modo. Est tamen controuersum primo, an etiam concurrat actiue, siue effectiue. Negant imprimis, qui ad nullam intellectionem etiam naturalem, censent, intellectum creatum concurrere effectiue. Quos citauimus, & reieciimus in Pharo Scient. disp. 1. q. 1. Deinde speciatim agentes de visione beatifica negant Scot. in 3. dist. 14. q. 1. art. 2. & in 4. dist. 49. q. 11. Ocham. in 1. dist. 1. q. 2. & in 4. q. 12. art. 3. ad 2. Conseruiuntque Duran. in 3. dist. 14. q. 1. n. 9. & in 4. dist. 46. q. 2. & Ricard. in 3. dist. 13. art. 2. q. 3. & in 4. dist. 49. art. 3. q. 5. Inclinarque Palud. in 4. dist. 44. q. 7. n. 59. & clariùs dist. 49. q. 1. n. 13. & alij censentes, visionem beatificam à solo Deo fieri, infundique intellectui Beatorum. Communis tamen reliquorum Theologorum sententia est, intellectum etiam Beatorum ad illam effectiue concurrere. Ita Molin. 1. p. q. 12. disp. 1. Soar. tract. 1. lib. 2. cap. 10. Vazq. disp. 43. Becan. tract. 1. cap. 9. q. 4. Trigos. q. 7. art. 1. dub. 4. & 5. Arrub. disp. 19. cap. 1. & 5. Fasol. q. 12. art. 5. dubit. 6. Salas 1. 2. tract. 2. disp. 2. sec. 4. & disp. 5. sec. 3. & 5. Franc. Amic. 1. p. disp. 9. sec. 10. Recupit. lib. 6. q. 6. Auerl. q. 12. sec. 13. Arriag. disp. 7. sect. 2. & disp. 8. sec. 1. cum multis alijs ab eis relatis.

Inter quos rursus est controuersia, eaque potius de nomine, quam de re, an intellectus creatus vt causa principalis, an verò vt causa instrumentalis concurrat ad visionem Dei. Concurrere vt causam principalem, tenent Bann. 1. p. q. 12. dub. 3. Zumel. q. 1. concl. 4. Becan. cap. 9. q. 4. & omnium latissimè Salas 1. 2. tract. 2. disp. 5. sec. 5. à n. 75. cum Mol. Val. Vazq. Bellarm. Staplet. & alijs multis à se relatis. Concurrere verò vt causam instrumentalem, tenent Soar. 1. p. tract. 1. lib. 2. cap. 10. n. 14. & latius 3. p. tom. 1. disp. 3. 1. sec. 6. Fasol. 1. p. q. 12. art. 5. dubit. 7. Amic. supra, & Recupit. q. 7. cum alijs.

Tertiò est controuersia, eaque etiam de modo